

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

**FAKULTA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE A
MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

BRNO 2016

MARIE JEŽKOVÁ

Mendelova univerzita v Brně

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Život a kultura v České republice očima cizinců:

Sonda do prostředí mezinárodní firmy IBM

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Josef Smolík, Ph.D., MBA

Vypracovala:

Bc. Marie Ježková

BRNO 2016

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce panu PhDr. Josefu Smolíkovi Ph.D., MBA za odborné vedení, cenné rady a připomínky, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce. Děkuji také své rodině a příteli za trpělivost a podporu během celého studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací. Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

Podpis studenta:

Abstrakt:

JEŽKOVÁ, M. Život a kultura v České republice očima cizinců: Sonda do prostředí mezinárodní firmy IBM. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Diplomová práce se zabývá reflexí názorů cizinců z brněnského IBM Delivery Centra na život v České republice. Na začátku teoretické části je zmíněna zjištěná kvalita života v České republice z předchozích výzkumů a názor na samotných Čechů. Dále se práce věnuje vysvětlení pojmu cizinec a jeho zařazení do české legislativy. Teoretická část se také zaměřuje na vysvětlení stěžejních pojmů této práce jako kultura, komunikace, kulturní šok a adaptabilita. Vlastní práce potom podrobně rozebírá výsledky dotazníkového řízení zaměřeného na názor cizinců na kvalitu života v České republice, zvláště pro evropské a mimoevropské respondenty. Zjištěné výsledky jsou v závěru porovnány, diskutovány a vyhodnoceny.

Klíčová slova:

kultura, adaptabilita, kulturní šok, IBM, Česká republika, ČR, cizinec, CCAI, dotazníkové řízení

Abstract:

JEŽKOVÁ, M. Life and Culture of the Czech Republic from Foreigners' Perspective: Research in IBM's Environment. Diploma Thesis. Brno: Mendel University in Brno, 2016.

Diploma thesis is focused on IBM Delivery Center foreigners' opinion about life and culture in the Czech Republic. The beginning of the theoretical part mentions prior researches about life quality in the Czech Republic and the opinion of native Czech people. In addition, there are references about foreigners and their rights and obligations in the Czech law. The theoretical part concludes with explanations of essential terms of this thesis such as culture, communication, culture shock and adaptability. The practical portion of this thesis presents results from the opinion about life and culture in the Czech Republic survey. These results are then discussed in 2 different captures - European and non-European foreigners. In conclusion, the ascertained results are compared and evaluated in the end of the thesis.

Keywords:

culture, adaptability, culture shock, IBM, Czech Republic, foreigner, CCAI, survey

Obsah

Úvod a cíl práce	13
TEORETICKÁ ČÁST	14
1 Život v ČR	14
1.1 Stručná historie imigrace do ČR	14
1.2 Co láká cizince do ČR.....	14
1.3 Kvalita života v ČR.....	15
1.4 Češi a ČR.....	15
2 Cizinec a jeho práva na území ČR	17
2.1 Právní vymezení pojmu cizinec	17
2.2 Právní ukotvení cizinců v zákonech ČR	18
2.3 Právní ukotvení cizinců v Listině základních práv a svobod.....	19
3 České občanství a druhy pobytů.....	20
3.1 Občané EU a jejich rodinní příslušníci	20
3.2 Občané třetích zemí.....	22
4 Kultura a interkulturní komunikace.....	25
4.1 Definice pojmu kultura	25
4.2 Kulturní dimenze.....	26
4.3 Interkulturní Komunikace	31
5 Adaptabilita, kulturní šok a interkulturní kompetence	36
5.1 Adaptabilita	36
5.2 Kulturní šok.....	37
5.3 Interkulturní kompetence	41
PRAKTICKÁ ČÁST	44
6 Metodologie.....	44
6.1 Popis zkoumané populace	44
6.2 Technika zvoleného sběru dat.....	44
6.3 Struktura dotazníku	45

6.4	Návratnost.....	50
6.5	Celkové vyhodnocení dotazníku	50
7	Výsledky výzkumné sondy do prostředí IBM	51
8	Výsledky pro Evropu	53
8.1	Informace o respondentech.....	53
8.2	Názor na ČR	61
8.3	Výsledky testu adaptability na cizí prostředí.....	66
9	Výsledky pro svět	72
9.1	Informace o respondentech.....	72
9.2	Názor na ČR	77
9.3	Výsledky testu adaptability na cizí prostředí.....	80
10	Porovnání výsledků pro Evropu a svět.....	85
10.1	Informace o respondentech.....	85
10.2	Názor na ČR	87
10.3	Výsledky testu adaptability na cizí prostředí.....	88
11	Diskuse	89
	Závěr.....	92
	Seznam použité literatury	94
	Seznam zkratk	107
	Seznam grafů.....	108
	Seznam tabulek	109
	Seznam příloh.....	110
	Přílohy	111

Úvod a cíl práce

Českou republiku (dále jen ČR nebo Česko) navštěvuje každým rokem více cizinců. Ať už těch, kteří sem přišli za prací, za rodinou, za studiem, či jen tak za poznáním a kulturou. Dnes už ve větších městech nenarazíme výhradě na občany ČR. ČR už dávno není kulturně homogenní a mezi naše blízké přátele se čím dál více řadí i ti zahraniční. Od doby, kdy Česko otevřelo hranice, se mnohé změnilo. Má ale ČR cizincům co nabídnout? Jak se jim zde žije? A přijeli sem pouze na nějaký čas, nebo by se v ČR chtěli usadit natrvalo?

Odstěhování se do cizí země je pro každého jedince významný životní krok a pro mnohé možná jeden z nejtěžších. Opuštění rodiny, přátel a dosavadního zaběhnutého života kvůli jiné zemi, kde se mluví jiným jazykem, panují tam jiné zvyky, tradice a normy, je životní změna, na kterou se nikdy nelze předem 100% připravit.

Hlavním cílem diplomové práce s názvem "Život a kultura v ČR očima cizinců" je právě reflexe názorů a postojů cizinců na život a kulturu v ČR. Práce zkoumá, do jaké míry je český národ připraven přijmout cizince a do jaké míry jsou cizinci ochotni akceptovat českou kulturu. Zkoumá vztah cizinců k Čechům a k státu samotnému, zájem o české tradice a mimo jiné také jejich hodnocení možností turistiky po ČR. Součástí práce je i vyhodnocení schopnosti vybraných cizinců se na cizí kulturu adaptovat.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Život v ČR

Tato diplomová práce zjišťuje názor cizinců na život v ČR. Nejprve bude zmíněna kvalita života a názor na české životní podmínky rodilých Čechů.

1.1 Stručná historie imigrace do ČR

V roce 1989 došlo v celé Východní Evropě k velkým společensko-politickým změnám, které vedly k pádu totalitního režimu a nástupu demokracie. Od té doby se začaly otevírat hranice a do Československa, později Česka, začaly proudit davy lidí z Evropy i celého světa. Od roku 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské Unie (dále jen EU), byla nastolena politika volného pohybu zboží a osob. Do této doby byla společnost kulturně homogenní, jezdili k nám cizinci pouze za prací (tzv. pracovní imigrace). Ta se ale brzy změnila na imigraci trvalou a ČR počítá každým rokem vyšší nárůst cizinců, kteří se zde chtějí usadit. V logické návaznosti se ČR stala společností heterogenní, tedy multikulturní (Öbrink Hobzová, [online], 2012).

1.2 Co láká cizince do ČR

Platí přímá úměra, že s růstem ekonomiky se migrační vlna daného státu zvyšuje. Ze stejného důvodu se zvyšuje počet cizinců i na našem území. V 90. letech Českem cizinci pouze projížděli, aby se dostali do Německa, či Velké Británie. Dnes už se ČR stala jednou s těch zemí, kde se chce cizinec usadit - ať už natrvalo, nebo na nějaký čas, dokud nevydělá dostatek peněz na přesun do jiné, většinou západní země (to platí zejména pro pracovní migranty z bývalého Sovětského svazu a Asie) (Öbrink Hobzová, [online], 2012).

Co se týče pouhé návštěvnosti, podle OECD ČR ročně navštíví v průměru 24 milionů návštěvníků (OECD - Better life index [online], 2013). Podle serveru iDNES.cz nejvíce turistů (17 %) pochází z Německa, dále ze Slovenska (9 %), Ruska (8 %), Francie a Velké Británie (7 %), Rakouska (6 %), Itálie (5%), Španělska a USA (4 %) a Polska (3%). Dvě třetiny z nich přijeli do ČR na dovolenou. Hodně lidí sem ale

jezdí i za nákupy do pohraničních měst, a nebo Česko kvůli své strategické poloze použijí jen jako tranzitní zemi (Horáček, [online], 2013). Co se týče délky pobyt, většina cizinců (56 %) strávila v ČR pouze jeden den (iHned.cz, [online], 2015).

1.3 Kvalita života v ČR

Podle OECD se ČR umístila v žebříčku kvality života na 22. místě, většinou za západoevropskými státy, ale před Itálií, Izraelem, Polskem, Portugalskem, Maďarskem, Řeckem, Estonskem a Ruskem (Britské listy, [online], 2013). Tento tzv. Better life index mapuje kvalitu života obyvatel ve 36 průmyslově vyspělých zemích (Černá, [online], 2013).

Nejlépe si ČR stála v bezpečnosti a rovnovážném rozdělení práce a volného času (OECD: Better life index, [online], 2013). ČR také patří 10. místo v žebříčku Global Peace Index za nejbezpečnější zemi světa (Global Peace Index, [online], 2015). Ministryně pro místní rozvoj toto pro server Aktuálně.cz okomentovala slovy: „*Jsme ve světě vnímáni jako bezpečná destinace. Ve výběru místa pro dovolenou ale velmi často hraje roli celková nižší znalost ČR, což může negativně ovlivnit i vnímání úrovně její bezpečnosti. Zintenzivnit propagaci coby bezpečné destinace je cílem agentury CzechTourism.*“ (Skalková, [online], 7.8.2015). Dále si ČR vedla dobře v oblasti vzdělávání, životního prostředí a celkové životní spokojenosti. Naopak nejhůře dopadla v hodnocení příjmů, občanské angažovanosti a v oblasti života občanů jako komunity (OECD: Better life index, [online], 2013). Pokud by Češi více pomáhali a zapojovali se do veřejného dění, možná by se i v ČR lépe cítili.

1.4 Češi a ČR

ČR je dle výše zmíněných výzkumů bezpečným a kvalitním místem pro život. Jsou zde ale spokojeni sami obyvatelé?

Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM) se v létě tohoto roku na tuto otázku ptalo 1022 občanů ČR, kteří byli starší 15ti let. Výsledky byly překvapivě pozitivní. 62 % dotazovaných spokojeni jsou. Spokojenost se zvyšovala s počtem lidí žijící ve společné domácnosti, s vyšší platu a vzděláním. 15 % bylo nespokojeno a 23 % nebylo ani spokojeno, ani nespokojeno. Ve světovém žebříčku OSN "Zpráva o štěstí" se Česko umístilo na 31. místě a bylo na tom nejlépe ze všech postkomunistických zemí (ČT24, [online], 2015).

Přestože z různých výzkumů a statistik je patrné, že Češi jsou spokojeným národem, neustále je slyšíme na ulicích, v práci, v televizi a ostatních veřejných prostorech stěžovat si na cokoliv (Holý, 2001). Jednou je to škaredá stará budova, podruhé je to nevkusná přestavba této budovy. Jednou je to příliš velké horko, potom zase zima. Jakoby Češi nikdy nebyli s ničím spokojeni. Nestěžují si ale jen na malichernosti. Stěžují si na českou vládu, na kvalitu silnic, na výši platu, na čerstvost potravin...

Server Eurozpravy.cz uvedl výsledky výzkumů z roku 1992. Vlastnosti, které si Češi nejčastěji připisovali, byly v 76 % záporné (nejčastěji to byla závist, nepřiměřená konformita, vychytralost, sobectví a lenost). Z pozitivních vlastností byla uváděna pracovitost, zručnost a smysl pro humor. Dále se ve výzkumu respondentů ptali, kdo je podle nich "Malý český člověk"¹. Na tuto otázku odpovídali, že 99 % Čechů, nebo alespoň většina Čechů, ale ani jeden z dotazovaných se nedomníval, že právě on, či ona by do této kategorie spadali. Češi si jako nadřazený pojem všech negativních vlastností vytvořili slovo "Čecháček", což je člověk malicherný, netolerantní k odlišným názorům, postojům a chování. Je závistivý, přesvědčený, že co činí on, je to nejlepší možné, a ti, kteří tak nečiní, musejí být minimálně důrazně napomenuti (Eurozpravy.cz, [online], 2013).

Češi jsou pravděpodobně se životem v ČR spokojeni, ale nahlas to nepřiznají. Mají v povaze si stěžovat, závidět ostatním státům a nevidět to dobré kolem sebe. Jak ale zdejší kvalitu života hodnotí cizinci? Dívají se na to skrze stejné brýle jako Češi, nebo vidí to, co my jsme vidět přestali?

¹ „Malý český člověk, reprezentant každodennosti a obyčejnosti, je modelem sociální role a jakožto pro model sociální role je pro něho důležité, že postrádá individualitu.“(Holý, 2001, s. 62)

2 Cizinec a jeho práva na území ČR

Ústředním tématem diplomové práce jsou cizinci. Kdo je ale cizinec a kdo je občan ČR?

Neustále se zdokonalující a zrychlující doprava, internet, sociální sítě, pracovní a studijní pobyty a vůbec snadná dostupnost zahraničí způsobuje míšení jednotlivých kultur. To samozřejmě nepostihuje pouze ČR. K míšení kultur dochází celosvětově, zejména ve vyspělých státech Evropy a Severní Ameriky.

Jak tedy rozlišíme kdo je v naší zemi cizincem a kdo ne? Na tuto otázku můžeme odpovědět různými způsoby. Někdo považuje za cizince pouze toho, kdo nehovoří českým jazykem. Jakmile se dotyčný plynule česky domluví, je už brán za „našince“. Jiní zase naopak považují za cizince i člověka, který pochází ze smíšené rodiny, tedy jeden z rodičů byl Čech a druhý cizinec.

Označení „cizinec“ může mít u mnoha lidí velmi subjektivní povahu, ale pro případ této diplomové práce bude jako cizinec označován pouze ten, který byl za „cizince“ označen zákonem. Před samotným výzkumem bude nejprve definováno, kdo je to cizinec a jaké má práva a povinnosti dle zákonů ČR.

2.1 Právní vymezení pojmu cizinec

Cizinec je dle terminologického slovníku Ministerstva vnitra ČR (dále pouze MVČR) každá fyzická osoba, která není občanem ČR (Terminologický slovník MVČR ČR, [online], 2015).

Dle §1 odstavce 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR se cizincem rozumí každá fyzická osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana EU (Zákon č. 326/1999 Sb., §1, (2), s. 1).

Cizincem je i ten, který nemá občanství žádné (bezdomovec, či apatrida²), nebo ten, kdo občanství měl, ale ztratil ho. Ovšem ten, kdo má občanství ČR a zároveň i jiného státu, cizincem není (Čižinský, 2012).

Dle §2 se zákon 326/1999 Sb. nevztahuje na cizince, který je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, azylantem anebo osobou používající doplňkové ochrany nebo podal proti rozhodnutí soudu o žalobě proto rozhodnutí ve věci

² Apatridou bývá nazýván bezdomovec, nebo také osoba bez státní příslušnosti (Slovník cizích slov ABZ, [online], 2015).

mezinárodní ochrany kasační stížnost, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak. Cizincem dle tohoto zákona také není ani ten, který pobývá na území na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil na území, a nebo ten, který požádal ČR o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území, a cizince, který pobývá na území na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak (Zákon č. 326/1999 Sb., §2, s. 2).

2.2 Právní ukotvení cizinců v zákonech ČR

Práva a povinnosti cizinců a vymezení pojmu "cizinec" je ukotveno v již zmíněném zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR (Zákon č. 326/1999 Sb.).

Dále je problematika cizinců obsažena v zákoně č. 325/1999 Sb. o azylu, který upravuje postavení žadatelů o azyl / mezinárodní ochranu osob, kterým byl azyl nebo doplňková ochrana udělena (Zákon č. 325/1999 Sb.).

V trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. se dle §80 odstavce 3 e) cizinců týká trest vyhoštění a trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí, pokud jde o správní, či soudní vyhoštění (Zákon č. 40/2009 Sb., §80, (3) e), s. 372). V trestním řádu č. 141/1961 Sb. §375 se jedná o výkon trestu vyhoštění a upouštění od jeho výkonu, vydávání a předávání cizince k trestnímu stíhání do zahraničí (Zákon č. 141/1961 Sb., §375, s. 569).

Podle aktualizovaného zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. je cizincem ten, kdo není státním příslušníkem EU, EHS nebo ESVO. Pokud si cizinec chce najít v ČR zaměstnání, musí projít daleko přísnějšími podmínkami. Mezi základní požadavky se řadí pracovní povolení na území ČR (Zákon 435/2004 Sb.). Výdělečnou činnost cizinců ovlivňuje také §5 odstavce 5 Živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., který upravuje specifika živnostenského oprávnění pro cizince (Zákon č. 455/1991 Sb., §5, (5), s. 6).

K určitým povoláním nebo funkcím spojených s výkonem moci veřejné omezuje cizince řada dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích a pod.) (Čížinský, 2012).

2.3 Právní ukotvení cizinců v Listině základních práv a svobod

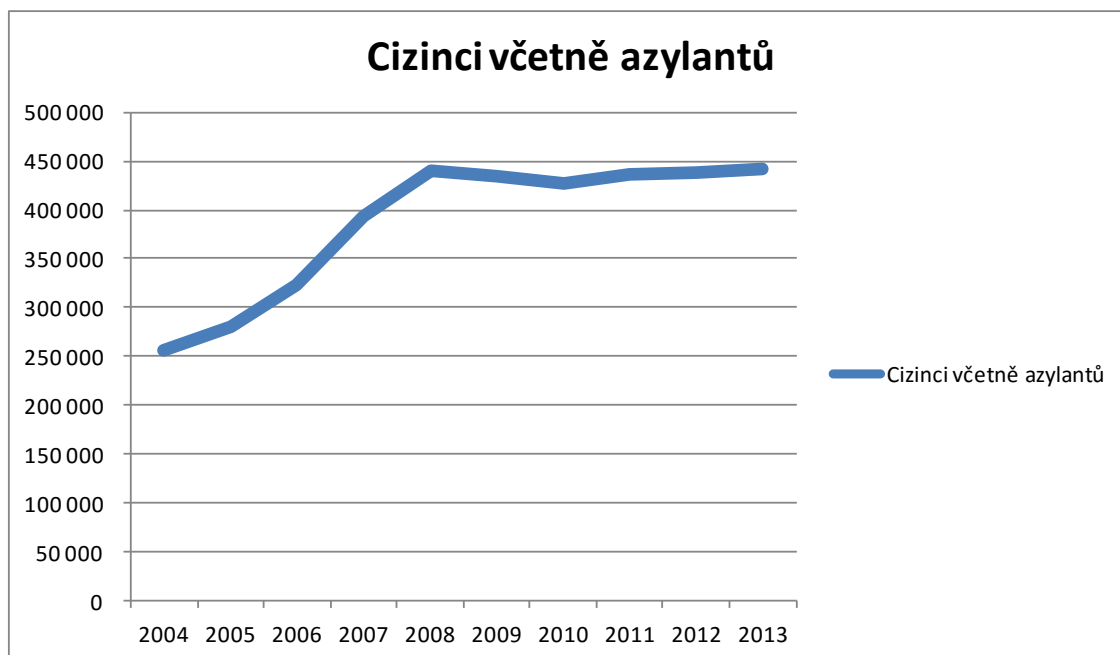
Dle šesté hlavy, článku 42, odstavce 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen LZPS nebo Listina) používají cizinci v České a Slovenské Federativní Republice lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům (LZPS, 1992, hlava 6, 42, (2)). Cizinci jsou si rovni jak v občanském, tak i ve veřejném právu. Hlavním kritériem posuzování práv cizinců je druh pobytu. Držitelé povolení k trvalému pobytu, občané EU a jejich rodinní příslušníci mají ve většině předpisů stejné povolení jako občané ČR (například v oblasti zákonodárství a výdělečné činnosti) (Čižinský, 2012).

Znevýhodnění cizinců s trvalým pobytem, nebo cizinců z EU nastává v oblasti volebního, či pobytového práva. Právo trvalého pobytu i právo pobývat na území může být zrušeno spácháním trestného činu. Dále musí cizinci u sebe neustále nosit cestovní doklad. V případě jeho ztráty mu nevystaví nový v ČR, ale musí si pro něj jet do své mateřské země. S cestovním dokladem a s platným průkazem o trvalém pobytu jsou cizinci oprávněni cestovat v schengenském prostoru (Čižinský, 2012 & LZPS, 1992).

3 České občanství a druhy pobytů

Počet cizinců v ČR podle Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) vzrostl v letech 2009 - 2013 o 185 619 jedinců (ČSÚ, [online], 2015). Tento nárůst také zobrazuje graf č. 1:

Graf 1: Počet cizinců v ČR v letech 2009 - 2013

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Pokud se cizinec rozhodne ČR navštívit, nebo se sem odstěhovat, musí splňovat podmínky pro udělení povolení k pobytu. Náročnost získání tohoto povolení závisí na délce pobytu. Tato kapitola obsahuje veškeré druhy povolení k pobytu uvedené MVČR.

Tabulka s celkovým počtem cizinců a druhy pobytů je uvedena v příloze 1.

3.1 Občané EU a jejich rodinní příslušníci

MVČR charakterizuje občany EU a jejich rodinné příslušníky následovně:

Občan EU je občan Belgie, Bulharska, ČR, Dánska, Estonska, Finska, Francie, Chorvatska, Irska, Itálie, Kypru, Litvy, Lotyšska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Německa, Nizozemska, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Řecka, Slovenska, Slovinska, Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Španělska a Švédska.

Obdobná práva se vztahují též na občany Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska (MVČR, [online], 2015a).

Rodinný příslušník občana EU je rodinný příslušník občana kteréhokoli z výše uvedených států, který je manžel, rodič, jde-li o občana EU mladšího 21 let, kterého vyživuje a se kterým žije ve společné domácnosti, dítě mladší 21 let nebo takové dítě manžela občana EU a nezaopatřený přímý příbuzný ve vzestupné nebo sestupné linii, nebo takový příbuzný manžela občana EU. Za nezaopatřenou osobu se považuje občanem EU nebo jeho manželem vyživovaný cizinec, který se nejdéle do 26 let věku soustavně připravuje na budoucí povolání, nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Za rodinného příslušníka občana EU může být považován i cizinec, který hodnověrným způsobem doloží, že je příbuzným občana EU neuvedeným výše, pokud ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen trvalý či dlouhodobý pobyt, žil s občanem EU ve společné domácnosti, je občanem EU vyživovaný, nebo se o sebe z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nedokáže sám postarat bez osobní péče občana EU. Za rodinného příslušníka může být také považován jedinec, který má s občanem EU trvalý vztah obdobný vztahu rodinnému a žije s ním ve společné domácnosti (MVČR, [online], 2015a).

Ustanovení zákona o pobytu cizinců týkající se rodinného příslušníka občana EU se použijí i na cizince, který je rodinným příslušníkem státního občana EU (MVČR, [online], 2015a).

3.1.1 Druh pobytu

Občan EU může v ČR zažádat o dva druh pobytu - přechodný a trvalý, s tím, že žádost o přechodný pobyt není v tomto případě vyžadována (MVČR, [online], 2015b, 2015c).

Přechodný pobyt

Potvrzení o přechodném pobytu není podmínkou pobytu občana EU na území ČR, je proto ponecháno na jeho vůli, zda o vydání tohoto potvrzení požádá či nikoliv. Potvrzení o přechodném pobytu se vydá na žádost občana EU, který hodlá pobývat

na území ČR déle než 3 měsíce a neohrozil bezpečnost státu nebo závažným způsobem nenarušil veřejný pořádek (MVČR, [online], 2015b).

Trvalý pobyt

Podle MVČR může občan EU požádat o povolení k trvalému pobytu zejména po 5 letech nepřetržitého pobytu na území ČR. Pro získání tohoto povolení musí cizinec nepřetržitě pobývat na území ČR a předložit veškeré náležitosti uvedené zákonem. Nesmí být shledány důvody pro zamítnutí, či zastavení žádosti. Občan EU může požádat o povolení k trvalému pobytu také po 2 letech nepřetržitého přechodného pobytu v ČR, a to jako rodinný příslušník jiného občana EU, pokud je alespoň 1 rok rodinným příslušníkem občana EU. K žádosti musí být předloženy veškeré náležitosti uvedené zákonem a nesmí být shledány důvody pro zamítnutí, či zastavení žádosti (MVČR, [online], 2015c).

3.2 Občané třetích zemí

Občanem třetí země je podle MVČR občan státu, který není členem EU a není zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska (MVČR, [online], 2015d).

3.2.1 Druh pobytu

Občan třetí země může vybírat z celkem 5 druhů pobytu v ČR. V případě krátkodobé návštěvy jde o krátkodobé vízum k pobytu do 90 dnů. Pokud cizinec plánuje setrvat na území ČR déle jak 3 měsíce, je povinen zažádat o dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dnů. Pokud by zde občan třetí země plánoval zůstat déle jak 6 měsíců, doporučuje se podat žádost o dlouhodobý pobyt. Posledními dvěma druhy k pobytu jsou zaměstnanecká a modrá karta, o které se žádá ve spojitosti s výkonem zaměstnání na území ČR (MVČR, [online], 2015e-2015ch).

Vízum k pobytu do 90 dnů (krátkodobé)

Víza k pobytu do 90 dnů, jinak také nazývaná krátkodobá, krátká, schengenská či jednotná víza, jsou víza platná pro jeden nebo několik vstupů a opravňující k pobytu na území schengenského prostoru po dobu v nich vyznačenou, přičemž doba

nepřetržitého pobytu ani celková doba po sobě následujících pobytů na území schengenského prostoru nesmí přesáhnout 90 dnů během každých 180 dnů. Udělování těchto víz v zásadě spadá do kompetence Ministerstva zahraničních věcí ČR (MVČR, [online], 2015e).

Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)

Žádost o dlouhodobé vízum za účelem vyžadujícím pobyt na území ČR delší než 3 měsíce lze podat na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí. Účelem pro žádost o dlouhodobé vízum může být studium, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny, poznání, vízum za účelem převzetí k povolení k pobytu, nebo účel kulturní (MVČR, [online], 2015f).

Dlouhodobý pobyt

Podle MVČR je žádost o povolení k dlouhodobému pobytu oprávněn podat jedinec na pracovišti MVČR, pokud na území pobývá na vízum k pobytu nad 90 dnů, hodlá na území přechodně pobývat po dobu delší než 6 měsíců a trvá-li zároveň stejný účel pobytu (jsou výjimky např. u modré karty, sloučení rodiny, vědců). Účelem žádosti o dlouhodobý pobyt může být studium, vědecký výzkum, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny, zelená a modrá karta a dlouhodobě pobývající rezidenti EU v jiných státech EU a jejich rodinní příslušníci (MVČR, [online], 2015g).

Zaměstnanecká karta (dříve zelená karta)

Zaměstnanecká karta je nový druh povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR, kdy účelem pobytu cizince (delšího než 3 měsíce) je zaměstnání. Cizinec, který má zaměstnaneckou kartu, je oprávněn pobývat na území ČR a zároveň pracovat na pracovní pozici, na kterou byla zaměstnanecká karta vydána, nebo pracovat na pracovní pozici, ke které byl udělen souhlas odboru azylové a migrační politiky MVČR (v rámci změny zaměstnavatele, změny pracovní pozice, zaměstnání u dalšího zaměstnavatele nebo na další pracovní pozici). Zaměstnanecká karta nahrazuje vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání a zelené karty, které již nebudou vydávány. Modré karty budou vydávány i nadále. Zaměstnanecká karta má podobu plastové karty s biometrickými

prvky a je nejčastěji vydávána na dobu trvání pracovně-právního vztahu, nejdéle však na 2 roky, s možností opakovaného prodloužení platnosti (MVČR, [online], 2015h).

Modrá karta

Modrá karta je dlouhodobý pobyt za účelem výkonu zaměstnání vyžadující vysokou kvalifikaci. Modrá karta opravňuje cizince k pobytu a zároveň výkonu zaměstnání, tj. cizinec nepotřebuje zvlášť pracovní povolení. Za vysokou kvalifikaci se považuje řádně ukončené vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, které trvalo aspoň 3 roky (MVČR, [online], 2015ch).

4 Kultura a interkulturní komunikace

4.1 Definice pojmu kultura

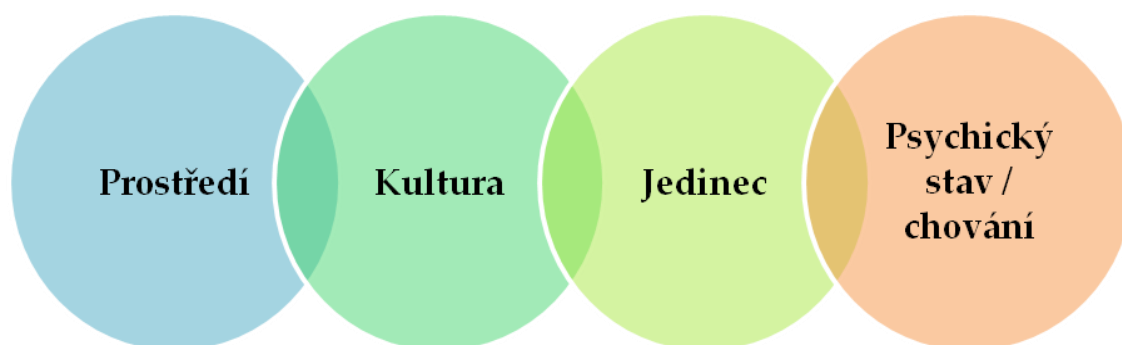
Samotné slovo kultura pochází z latinského slova *cultūra* a znamená pěstování či vzdělávání (Kábrt, 2000). V užším slova smyslu můžeme vidět v tomto slově soubor tvůrčích lidských činností, jejichž rozvíjení můžeme podpořit jejich studiem. Podle Boyda a Richersona kultura zlepšuje lidskou adaptabilitu³. Předpokládají, že učit se od společnosti, od sebe navzájem, je pro nás přirozenější a časově výhodnější, než se vše učit samotní (Boyd, Richerson, 1995).

Nejčastěji se kultura dělí na hmotnou, tedy tu, která je představována materiálními výtvoři (hudba, malba, tanec, divadlo,...) a na kulturu nehmotnou, duchovní, či nemateriální, do které zahrnujeme veškerá pravidla a normy chování ve společnosti, ideje, tabu, náboženství, jazyk, gesta, písmo a také společenské instituce (rodina, manželství, církve, soudnictví, školy apod.) (Ivanovová, Břichňáčová, 2006). Jednotlivé kultury jsou chápány jako produkty minulého chování lidí a jako usměrňovatelé chování budoucího. Lidé jsou tedy tvůrci kultury a zároveň jsou kulturou ovlivňováni (Průcha, 2010).

Lidská kultura je výsledkem tisíce let evoluce a po většinu času byl hlavním vývojovým tlakem právě souboj mezi skupinami lovců. Výsledkem evoluce je sociálně a inteligentně vzdělaná společnost. I přestože už muži nechodí lovit zvěř, aby tím nakrmili svou rodinu a údělem žen už není "pouhé" udržování rodinného ohně, chování našich předků v nás zůstalo zachováno. Boje o dominantní postavení, o partnera, družení se ve skupinách, to vše má kořeny v našich předcích. Není divu, že se kultura točí neustále kolem stejných témat - autorita, role ve společnosti, morálka, strach, vztahy, emoce,... Kultura ovlivňuje naše soukromé i pracovní životy, ovlivňuje války i naše sny. Člověk se nejvíce naučí již v raném dětství, ještě před dosažením puberty. Je to věk, kdy jsme schopni vstřebat nejvíce informací. Ty získáváme od své rodiny, přátel, školy a pod. Kromě lidí nás ale výrazně ovlivňuje také prostředí, ve kterém žijeme (Hofstede, Hofstede, [online], 2013a).

³ Význam slova adaptabilita bude vysvětlen v páté kapitole.

Graf 2: Schéma působení prostředí na jedince

Zdroj: Čeněk et al., 2013.

Graf č. 2 vystihuje schéma působení prostředí na jedince. Každé místo, každý stát, každý národ má jiné podmínky pro život, jinou kulturu, jiné tradice. To, jak se budeme v dospělosti chovat, jak budeme myslet a jakou kulturu budeme vyznávat, je závislé právě na místě, kde jsme vyrůstali (Čeněk et al., 2013).

Můžeme se ptát, proč je pro evropské země normální jíst příborem, zatímco ve východní Asii dostaneme k jídlu hůlky, nebo proč jsou lidé na severu uzavřenější než lidé žijící na jihu. Na tyto otázky neexistuje jednoduchá odpověď. Chování, tradice a zvyky jednotlivých kultur se vyvíjely po staletí. Některé národy musely bojovat o přežití v mrazivé Skandinávii, zatímco v Africe čelili problémům se suchem. Některé národy byly součástí velkých říší, jiné již od pradávna žijí v menších skupinách, ve skromných příbytcích s celou svou rodinou. Vzorce chování, které se po tisíce let vyvíjely, v nás zůstaly zakódované. Chování našich předků, které odpovídalo aktuální situaci, ve které se onen národ nacházel, v nás zůstalo až dodnes, přestože se životní podmínky změnily.

4.2 Kulturní dimenze

Lidé po celém světě se potýkají se stejnými základními problémy. Může jít o problémy partnerské, rodinné, pracovní a nebo jen o drobné malichernosti. Každá kultura má ale k řešení problémů jiný přístup. Někteří sociologové, psychologové a vědci se ve dvacátém století touto tematikou zabývali a snažili se najít základní oblasti (dimenze), ve kterých se jednotlivé kultury při řešení problémů liší. Tato práce vzpomíná kulturní dimenze holandského vědce Geerta Hofstedeho a amerického vědce Edwarda T. Halla.

4.2.1 Kulturní dimenze podle Geerta Hofstedeho

Dnešní populace je rozdělena přibližně do 200 národností, z nichž některé jsou kulturně stejnorodější než jiné. Zejména velké země jako Brazílie, Čína, Indie nebo Indonésie se skládají z kulturně odlišných regionů (Hofstede, Hofstede, [online], 2013a). Geert Hofstede provedl v 70. letech 20. století sociální výzkum na pracovnících mezinárodní korporace IBM. Tímto výběrem si zajistil vzorek lidí ze 40 zemí světa (Hofstede, Hofstede, [online], 2013b), kteří si byli podobní, pracovali ve stejné firmě, patřili do stejné společenské vrstvy a měli podobné zájmy. Lišili se pouze v národnosti (Čeněk et al., 2013). Později provedl ještě jeden výzkum na studentech z 15 zemí světa, kteří pocházeli z různých společností i sociálních vrstev (Hofstede, Hofstede, [online], 2013b).

Výzkum odhalil, že lidé různých národností řeší stejné problémy odlišným způsobem. Vzniklo tedy celkem 6 problémových oblastí, ve kterých se dotazovaní nejvíce lišili: Vzdálenost moci, Individualismus vs. kolektivismus, Maskulinita versus femininita, Vyhýbání se nejistotě, Dlouhodobá versus krátkodobá orientace a Požitkářství vs. zdrženlivost (Geert Hofstede Consortium, [online], 2013).

Dimenze Vzdálenost moci informuje o vztahu závislosti v zemi. Národy s malou vzdáleností moci omezují závislost podřízených na vedoucím a dávají přednost konzultativnímu stylu a tedy vzájemné závislosti vedoucího a podřízeného. Emocionální vzdálenost mezi nimi je relativně malá. Podřízení se na vedoucího snadno obracejí, ale také mu odporují. Národy s velkou vzdáleností moci jsou podřízení a do jisté míry jsou i na svých vedoucích závislí. Podřízení buď tuto závislost preferují, nebo ji zcela odmítají. Národy s větší vzdáleností moci zaznamenávají větší rozdíly mezi závislostí a jejím odmítáním. V těchto zemích je emoční vzdálenost mezi vedoucími a podřízenými velká, a je málo pravděpodobné, že by se podřízení obraceli na své nadřízené, nebo s nimi otevřeně nesouhlasili (Hofstede, 2007). Vzdálenost moci je proto definována jako *"rozsah, v němž méně mocní členové institucí a organizací v dané zemi předpokládají a přijímají skutečnost, že moc je rozdělována nerovně."* (Hofstede, 2007, s. 45)

Vysoké hodnoty vzdálenosti moci měla většina asijských zemí, východoevropské země jako Slovensko a Rusko a také státy Latinské Ameriky. Naopak nízké hodnoty mělo Německo, Rakousko a německy mluvící část Švýcarska, dále

skandinávské země, Izrael, Holandsko a anglicky mluvící země (USA, Velká Británie, Nový Zéland, Irsko, Austrálie a Kanada) (Hofstede, 2007).

Individualismus vs. kolektivismus popisuje Hofstede (2007, s. 66) následovně: *"Individualismus přísluší společnostem, v nichž jsou svazky mezi jednotlivci volné: předpokládá se, že každý se stará sám o sebe a svou nejbližší rodinu. Kolektivismus, jako jeho opak, přináleží ke společnostem, ve kterých jsou lidé od narození po celý život integrováni do silných a soudržných skupin, které je v průběhu jejich životů chrání výměnou za jejich věrnost."* Zde nabyly vysokých hodnot státy anglicky mluvících zemí, Maďarska, Holandska a Belgie. Nízké hodnoty naopak měly země východoasijské a latinskoamerické (Hofstede, 2007).

Dimenze Maskulinita vs. feminita získala svůj název z důvodu, že v ní jako v jediné dimenzi odpovídali muži a ženy odlišně. Nejvíce se odpovědi lišily v otázce pracovních cílů, kde muži dávali větší význam výdělku a povýšení, zatímco ženy dobrým vztahům na pracovišti. Nejvíce maskulinními zeměmi jsou Japonsko, Slovensko, Maďarsko a Rakousko, naopak femininní charakter měla především Skandinávie, Chile nebo Kostarika (Hofstede, 2007).

Čtvrtá dimenze Vyhýbání se nejistotě je definována jako *"stupeň, v němž se příslušníci dané kultury cítí ohrožení nejistotou, nebo neznámými situacemi."* (Hofstede, 2007, s. 131)

Nejvyšší skóre ve vyhýbání se nejistotě mají státy Latinské Ameriky a Jižní Evropy, dále také Japonsko a Jižní Korea. Naopak nízkého skóre nabyly státy Afriky a Asie (kromě Japonska a Koreje) a také anglicky mluvící země (Hofstede, 2007).

Pátou dimenzi definuje Hofstede (2007, s. 162) následovně: *"Dlouhodobá orientace spočívá v pěstování ctností zaměřených na budoucí odměny, zejména vytrvalosti a šetrnosti. Na opačném pólu krátkodobá orientace spočívá v pěstování ctností týkajících se minulosti a současnosti, zejména úcty k tradicím, zachování "tváře" a plnění společenských závazků."*

Na straně krátkodobé orientace nejvíce skórovaly anglicky mluvící země, podobně jako ČR, Pákistán, Filipíny, nebo země Afriky. Silnou dlouhodobou orientaci mají státy Východní Asie (Hofstede, 2007).

Poslední dimenzí je Požitkářství vs. zdrženlivost. Tato dimenze byla přidána až roku 2010 a původně byla součástí dimenze Vyhýbání se nejistotě. Země které inklinují k požitkářství mají tendenci volně uspokojovat své základní a přirozené lidské potřeby a jejich cílem je mít radost ze života aniž by byli svázáni nějakými pravidly.

Naopak zdrženlivé země se řídí pravidly a přísnými společenskými normami a uspokojování osobních potřeb je utlačováno (Hofstede, Hofstede, [online], 2013b).

4.2.2 Kulturní dimenze podle Edwarda T. Halla

Edward T. Hall na rozdíl od Hofstedeho rozděluje kulturní dimenze podle vzájemného lidského soužití (Čeněk et al., 2013). Identifikoval chování jednotlivých kultur podle prostorové vzdálenosti, vztahu k času a způsobu komunikace.

Prostorová vzdálenost

Každý člověk má kolem sebe pomyslnou "bublinu", ve které se cítí bezpečně a jakmile někdo jeho "bublinu" naruší, naruší tak i jeho osobní prostor a způsobí, že se konkrétní jedinec nebude cítit příjemně. Jednotlivé kultury se od sebe odlišují podle toho, jak velkou vzdálenost od sebe partneři při komunikaci dodržují a jak často se sebe dotýkají. Hall v roce 1963 zkoumal právě využití prostoru během komunikace lidí v interkulturní komunikaci, který později nazval *proxemikou*⁴ (Hall, 1963). Hall (1990) rozlišuje 4 zóny podle prostoru, který je udržován při kontaktu s lidmi: zóna intimní, osobní, sociální, a veřejná. Za zónu intimní se považuje vzdálenost do 45 cm. Je to zóna, do které pustíme pouze nám velmi blízkou osobu. Při této vzdálenosti se dva lidé navzájem téměř, nebo úplně dotýkají. Hlavními smyslem není zrak, jak tomu je u ostatních zón, ale spíše čich a hmat. Pokud někdo cizí bez svolení vnikne do jedincovy intimní zóny, pokládá se to za společensky netaktní a nepříjemné a napadený jedinec se snaží tuto zónu co nejdříve opustit. Osobní zóna je vymezena vzdáleností od 46 do 120 cm. Ze smyslů je zde nejdůležitější zrak a sluch. Tato zóna je vymezena přátelským setkáním, ale například i firemním večírkům, nebo běžné konverzaci s cizím člověkem. Vnitřní limity zóny jsou většinou vyhrazeny pro naše přátele, neznámí lidé se pohybují ve vzdálenosti větší. Třetí, společenská zóna, je od 121 cm do 3,5 m a tato vzdálenost je udržována zejména při formálních setkáních, pohovorech, či nakupování (ve vztahu prodavač - zákazník). Poslední zónou je zóna veřejná, která má minimální limit od 3,5 m. Tato vzdálenost je běžná při veřejném kontaktu s lidmi, např. mezi divadelními herci a diváky v hledišti. Při této vzdálenosti už není přímá komunikace

⁴ Proxemika je druh neverbální komunikace, která vyjadřuje vztah mezi lidmi prostřednictvím vzdálenosti, kterou k sobě zaujímají (Křivohlavý, 1988).

možná, probíhá zde pouze jednostranné vysílání informací, např. mluvčího na jevišti k divákům.

Jak se ale lidé učí udržovat správnou vzdálenost? Baxter (1970) se domnívá, že lidé napodobují chování ostatních lidí ze své kultury. Prováděl výzkum na 3 odlišných národnostech - Mexičanech, Američanech světlé pleti a Afroameričanech. Zjistil, že Mexičané si od sebe udržují nejmenší vzdálenost, Američané bílé pleti větší a Afroameričané od sebe stojí během komunikace nejdál. Baxter (1970) dále zkoumal vztah interpersonální blízkosti podle pohlaví a sociálních vztahů. Ženy při komunikaci s jinou ženou udržují menší odstup, než muž při konverzaci s mužem. Na druhou stranu pokud žena konverzuje s cizím mužem, cítí se příjemněji ve vzdálenosti větší a naopak muž bavící se s cizí ženou preferuje vzdálenost menší.

Vztah k času

Na světě existují kultury, které se striktně řídí časem a sebemenší zpoždění by znamenalo neúctu k osobě, se kterou měl daný člověk schůzku. Potom jsou zde i kultury, pro které je čas relativní a časové kolize a zpoždění jsou v jejich případě velmi dobře tolerovány.

Kulturám uvedeným v prvním příkladě se říká monochronně orientovaní. To zjednodušeně znamená, že mají události naplánovány lineárně za sebou, aby nedošlo k časové kolizi jednotlivých schůzek. Typickým příkladem monochronních kultur je Japonsko, Německo, nebo USA. Druhý příklad byl směřován ke kulturám polychronně orientovaným, kde je běžné dělat více věcí najednou, plánovat více věcí na stejný okamžik a flexibilně posouvat schůzky. Mezi polychronní kultury patří státy Jižní Evropy a Latinské Ameriky (Hall, 1981, 1990).

Způsob komunikace

Poslední dimenzí, kterou Hall (1989) uvádí, je způsob komunikace jednotlivých kultur. Rozlišuje kultury s nízkou mírou kontextu a s vysokou mírou kontextu. Lidé patřící do kultury s nízkou mírou kontextu přímo říkají, co si myslí. Pokud něco chtějí říct, řeknou všechny informace a nepoužívají příliš neverbální komunikace. Mezi tyto kultury patří zejména severozápad Evropy a USA. Kultury s vysokou mírou kontextu se vyznačují používáním neverbální komunikace ve větší míře, nežli je zvykem v kulturách s menší mírou kontextu a přímé vyjadřování je zde

považováno za nepatřičné. Mezi tyto kultury patří zejména Čína a ostatní asijské a arabské kultury. Japonsko se řadí do obou zmíněných skupin.

Kromě Hofstedeho a Halla rozdělují kultury do jednotlivých dimenzí i ostatní autoři. Morgensternová, Šulová a Heine et al. uvádí jednu ze sedmi dimenzí holandského vědce Trompenaarse - kultury kolektivistické a individualistické. Do první zmíněné skupiny se řadí například asijské kultury, do individualistických kultur můžeme zařadit Jihoameričany, Araby, či obyvatele jižní Evropy. Obecně, chování individualistických kultur může kolektivistickým připadat dotěrné a naléhavé a naopak chování kolektivistických kultur by mohlo na např. Jihoameričany působit odtažitě a stroze. Kultury vyznačující se interkulturní blízkostí, jsou charakteristické menší interpersonální vzdáleností, navzájem se sami sebe dotýkají a upřednostňují intenzivnější tělesnou stimulaci, sociální vztahy jsou pro ně velmi důležitým prvkem, vztahovost se prolíná i do pracovního prostředí a osobní vztahy převažují nad formálně stanovenými pravidly (Morgensternová, Šulová, 2007 & Heine et al., 2002).

Naopak pro kultury s větší personální vzdáleností působí, jak už bylo předesláno výše, odtažitěji, nevyjadřují výrazně emoce, striktně rozlišují privátní a profesní sféru (zejména ve Skandinávii) a jedinci se neprezentují jako příliš schopní, aby tím neuvedli ostatní do nepříjemné situace (Škrábová, Wagnerová, 2008).

V současnosti se stále se rozšířenější migrací, stěhováním a důrazem na kariéru jedince, se společnost stává více individualistickou. Do popředí dostává trend, kdy jsou lidé obklopeni velkou skupinou přátel, ale význam hlubších vztahů je utlačován do pozadí.

4.3 Interkulturní Komunikace

Tato práce se nevěnuje pouze názoru cizinců na kvalitu života v ČR. Zaměřuje se také na výzkum adaptability na cizí prostředí. Jedním z hlavních faktorů, který může ovlivnit úspěšnost adaptace, je právě komunikace.

Komunikace je vlastně druh sociální interakce, při které si osoby vzájemně a vědomě předávají informace. Pokud se jedinec octne sám v cizí zemi, musí začít komunikovat s místními obyvateli a záleží pouze na něm, jak rychle se vzpamatuje z prvotního šoku po příjezdu a začne se začleňovat do normálního života. Čím lépe

a intenzivněji bude jedinec komunikovat s okolím, tím lépe a rychleji se dokáže adaptovat.

Průcha (2010, s. 16) definuje interkulturní komunikaci jako: *"termín označující procesy interakce a sdělování probíhající v nejrůznějších typech situací, při nichž jsou komunikujícími partnery příslušníci jazykově a/nebo kulturně odlišných etnik, národů, rasových či náboženských společenství. Tato komunikace je determinována specifickými jazyky, kultur, mentalit a hodnotových systémů komunikujících partnerů."* Kultury jsou v interkulturní psychologii chápány jako produkty minulého a usměrňovatelé budoucího chování lidí. To znamená, že na jedné straně jsou lidé spoluvůrci kultury své společnosti a na straně druhé jsou touto kulturou řízeni ve svém chování (Berry et al., 2002, s. 229).

Vědci z Kalifornské Státní Univerzity ve Fullertonu zjišťovali, jestli má předchozí znalost a délka rozhovoru s osobou, se kterou komunikují, vliv na kvalitu komunikace, či nikoliv. První část testu byla prováděna na skupině respondentů, kteří si byli navzájem cizí a nikdy se v předchozí době neviděli. Test neodhalil žádné rozdíly co se týče studu během konverzace, nejistoty, či celkové kvality rozhovoru. Druhá část testu se odehrávala později, kdy se již aktéři znali z předchozího kola. Tato část testu odhalila mnoho konstantně se opakujících odlišností. Zkoumáno bylo 8 jevů: sociální identita, osobní identita, očekávání, nejistota, úzkost, uvědomělá kvalita komunikace, úspěšnost komunikace a uvědomělá typizace. Bylo zjištěno, že zatímco sociální identita s rostoucím časem konverzace v rámci skupinové komunikace klesá, ta osobní zase stoupá. Dále bylo zjištěno, že očekávání a zvědavost na osobu, s níž je vedena konverzace, roste s délkou konverzace. Naopak nejistota, strach a úzkost se s lepším poznáváním člověka ztrácí. S délkou konverzace se také zvyšuje její kvalita a úspěšnost. Co se uvědomělé typizace týče, jde o podsouvání předsudků o druhém člověku, či kultuře. S rostoucí délkou konverzace a lepším poznáním člověka tyto předsudky pomalu mizí a jsou nahrazovány vlastním názorem nabytým vlastní zkušeností (Hubert et al., 2001).

Z tohoto výzkumu plyne, že ať se člověk nachází kdekoliv na světě, ať žije v jakékoliv komunitě, klíčem k poznání a přijetí kultury je správná komunikace. Nikdo nepozná druhého člověka, skupinu lidí, tradice, či odlišný styl života ze dne na den. Všechno má svůj čas a tím, že se budeme snažit co nejvíce komunikovat a vést k dané situaci pozitivní přístup, si usnadníme proces adaptace na dané prostředí (Hubert et al., 2001).

Komunikace jednotlivých národů se v něčem liší. Jižané jsou temperamentní, výbušnější, hovornější, zato lidé na severu jsou chladnější a rozváznější. Asiáté jsou velmi slušní a tiší, Američané velkorysí. Každý jsme jiní a o to víc nás to k sobě táhne. Dnes se díky globalizaci rozjíždějí mezinárodní projekty, firmy, studijní programy a pracovní pobyty. Lidé z celého světa mají možnost se navzájem poznat více, než kdy dříve. Mnohdy spolu musejí komunikovat nejen na přátelské, ale i na pracovní úrovni.

Po tisíce let se v mezikulturní komunikaci prolínaly lingvistické determinanty s psychologickými a kulturními (například postoje a předsudky komunikujících vůči jiným etnikům). Tak jak se vytvářely vzorce chování, se vytvářela i naše komunikace - verbální i neverbální. V současné době neexistují 2 národy, které by měly stejný druh komunikace.

Sapir-Whorfova teorie jazykového relativismu říká, že se rozdíly v jazycích odrážejí v rozdílné interpretaci světa. Jazyk tak determinuje lidské vědomí, chování a prožívání. Odlišné kultury tak nikdy nemohou dosáhnout absolutního porozumění (Kay, Kempton, 1984). Na druhou stranu existují i protiteorie, například Murphyho, která říká, že ve vzájemném dorozumívání hrají, kromě jazyku, roli i jiné prostředky. Každý národ má vlastní systém významů, kognitivních schémat a sociálních stereotypů. Rozdílné jazyky mohou stejnou situaci vykládat různým způsobem. Samozřejmý vliv zde může mít i kulturní vyspělost daného národa a jeho jazyka. Jazyk samotný nám pomáhá utvořit obraz světa a ten se liší v závislosti na použitém jazyku (Průcha, 2010).

V interkulturní komunikaci se mohou objevovat bariéry. Ty vznikají v závislosti na odlišnosti kultur, které spolu komunikují a v závislosti na jazyku, který používají. Komunikační bariéry mohou být také umocněny, pokud se mezi konkrétními národy odehrává národnostní spor (Průcha, 2010).

Kokarevich a Sizova (2015) se zabývali tolerancí v interkulturní komunikaci. V současnosti dochází k mnoha válečným soubojům kvůli etnickým a kulturním faktorům, jejichž cílem není pouze hájit zájmy země, ale také hájit zájmy vlastní kultury a životního stylu. Náboženský terorismus se stává realitou (např. zničení sochy Buddhy Talibanem, nebo destrukce "Dvojčat" v New Yorku). Západní svět se snaží rozšířit tamní kulturu do celého světa, ale jejich svoboda a individualita není východem přijímána.

Kultura je systémem mentálních dominant na úrovni lidského bytí. Tyto systémy jsou originální, protože všechny kultury jsou jedinečné a zároveň si musí být rovny. Systém mentálních dominant determinuje intenzitu uchovávání si vlastní identity

a vnímání kulturního a civilizačního fenoménu je limitováno právě jeho intenzitou. V moderním kulturním prostředí dochází ke střetu mnoha kultur. Každá z nich se skládá z určitých mentálních dominant a právě tyto dominanty způsobují jejich odlišnost a jedinečnost. Kulturey se po celou dobu jejich existence rozvíjejí samostatně s cílem zachovat svá původní přesvědčení během interakce s jinými kulturami a uchovat tak svoji jedinečnost. Střet kultur může být tak tolerantní, jako netolerantní. Kulturní tolerance jednotlivých národů otevírá možnosti prosperity a rozvoje všech kultur, ale jejich vzájemná kooperace je možná pouze za předpokladu, že si jednotlivé kulturey uvědomí svoji vzájemnou rovnost, jedinečnost a originalitu (Kokarevich, Sizova, 2015).

Znalost cizího jazyka je základním předpokladem pro zvládnutí interkulturní komunikace. Již J. A. Komenský vytvářel příručky pro cizojazyčné vzdělávání a objasňoval potřebnost výuky cizích jazyků. V současnosti se studenti učí až 3 cizí jazyky. Většinou jde o výběr angličtiny, němčiny, španělštiny, italštiny, ruštiny a francouzštiny. Nejvíce preferovaným jazykem je ale angličtina. Čím ale zájem o cizí jazyk vzrůstá, tím zároveň klesá úroveň kvalifikace učitelů, zejména na malých městech a vesnicích. Důležitým aspektem je i rodinná dispozice pro učení se cizímu jazyku. Existují testy jazykové způsobilosti, které ukázaly, že úspěšnost naučit se cizí jazyk se v ČR pohybuje kolem 50 - 60 %. Eurobarometr potom konstatuje, že 50 % Evropanů je schopno mluvit alespoň jedním cizím jazykem. Bohužel při tomto měření může nastat velká odchylka mezi teorií a realitou. Samotná výuka cizího jazyka nezaručuje schopnost jeho ovládnutí v praxi (Průcha, 2010, s. 118).

Jazykovým problémem v interkulturní komunikaci jsou tzv. *etnofaulismy*, tedy jazykové výrazy vyjadřující národní stereotypy. V mnoha případech se jedná o negativní konotaci vyjadřující úsudek o jiné kultuře. Někdy ale etnofaulismy nejsou míněny negativně, ale příjemci se tak mohou zdát (afro, španělská vesnice). Etnofaulismy mohou mít i politické narážky, mohou být vyvolány ve vztahu k etnickým menšinám, nápadné kulturní, či jazykové odlišnosti, nebo ve vztahu k historickým křivdám (v ČR typický příklad "Rusáci") (Průcha, 2010). Etnofaulismům správně porozumí pouze člen daného národa, nebo cizinec, který byl s konkrétní kulturou podrobně seznámen.

4.3.1 Interkulturní komunikace v profesních oblastech

Interkulturní komunikace je v některých profesích velmi důležitá. Správná komunikace může zachránit život, nebo ho naopak ukončit. Díky konfliktům v interkulturní komunikaci došlo v minulosti k nejedné bitvě. V této podkapitole budou zmíněny obory, kde je podle Průchy (2010) správná komunikace na prvním místě:

Na poli mezinárodních vztahů a politiky může z důvodu konfliktu v interkulturní komunikaci dojít, jak uvedl výše Kokarevich a Sizova (2015) až k válkám. V mezinárodním politickém prostředí se pro vyjednávání využívají služby tlumočnicků, nebo se jednání vedou v neutrálním jazyce, většinou tedy v angličtině. Politici mohou svůj negativní postoj k určitým zemím vyjadřovat také odmítáním jazyka (např. němčina a ruština).

V mezinárodním obchodu představuje interkulturní management teorii tvorby a vedení mezinárodních týmů a interkulturní marketing zase poukazuje na spotřebitelské chování lidí různých národností. V obou případech jde o praktická doporučení. „*Kulturní standardy jsou způsoby vnímání, myšlení, hodnocení a jednání, které většina příslušníků jedné určité kultury považuje za obvyklé, normální, typické a společensky závazné jak pro sebe, tak pro ostatní.*“ (Nový, Schroll-Machl, 2005, s. 14)

Zdravotnictví a vzdělávání jsou další z oborů kde by se schopnost interkulturní komunikace a komunikace v cizím jazyce jako taková neměla podceňovat. Hlavní příčiny mezikulturních problémů v oblasti zdravotnictví jsou odlišné postoje k lékařům, léčebným postupům a stravovacím návykům pacienta-cizince. Každý člověk je zvyklý na určitý standard služeb ve své zemi a v případě odlišností by mohl zaujmout odmítavý přístup, kdy by přestal spolupracovat s lékaři, což by, zejména ve zdravotnictví, znamenalo pro lékaře velký problém. Mezinárodní federace studentů medicíny dokonce vychovává tzv. "kulturně senzitivní" mediky. Mimo jiné je důležité vnímat odlišnosti ve sdělování informací a přizpůsobovat formu diagnostických nástrojů. V případě pedagogiky má pravděpodobně nejtěžší roli učitel, který musí nejen zvládnout vzdělávání jazykově, ale má také odpovědnost za kulturní vzdělání a seznámení žáka s místními hodnotami a vedení k tolerantním postojům, aniž by byl adekvátně finančně ohodnocen (Průcha, 2010).

5 Adaptabilita, kulturní šok a interkulturní kompetence

5.1 Adaptabilita

Slovo adaptabilita pochází z latinského slovesa *adaptāre* (volně přizpůsobit), či z přídavného jména *adaptātiō* (přizpůsobení) (Kábrt, 2000).

Život v cizí kultuře může být pro jedince velmi bohatá životní zkušenost. Je to také určitá zkouška, když si uvědomí, že způsob života v jeho zemi je naprosto odlišný od života v zemi, kam se chystá odcestovat. Každý z nás si s sebou nese styl chování, který přebíral od své rodiny, přátel a ze škol. Jsme hotoví lidé, uvažujeme, cítíme a jednáme určitým způsobem a najednou se máme přestěhovat někam, kde naše hodnoty jsou na opačné straně žebříčku. Základem pro úspěšný proces adaptability je být vnímavý a otevřený nové kultuře, snažit se ji pochopit a ne odsoudit. Cizincům žijícím v prostředí s odlišnou kulturou velmi rychle dojde, že musí svůj přístup změnit a že musí přerovnat své dosavadní hodnoty (Smith, [online], 2011).

Náš svět se díky globalizaci za posledních 10 let zmenšil, a vzájemná provázanost mezi lidmi z odlišných kultur značně vzrostla. Čím dál více zaměstnavatelů vyžaduje od svých zaměstnanců reprezentaci firmy i v zahraničí, s čímž souvisí schopnost adaptovat se na dané prostředí, na nové kolegy vyznávající jiné hodnoty a být schopni s nimi nejen komunikovat, ale také se na něčem domluvit, uzavřít obchod, prodat zboží a podobně. Nároky na zaměstnance neustále rostou. Musí být otevření novým nápadům a kulturám, musí být flexibilní a tolerantní (Bennett, 2004; Simkhovych, 2009). Z těchto důvodů začali manažeři velkých firem čím dál tím častěji vysílat své zaměstnance do zahraničí s představou, že čím více zkušeností se zahraničím bude pracovník mít, tím lépe se bude schopen na cizí prostředí adaptovat (Suutari, Burch, 2001). Kvůli stejné myšlence vnikly také výměnné studijní pobyty.

Přestože se cesty do zahraničí pokládají za nejlepší způsob jak si zvyknout na jinou kulturu a přestože zkušenost s pobytem v zahraničí je důležitým faktorem pro schopnost adaptability, nikdy nebylo potvrzeno, že by délka nebo množství pobytů v zahraničí měli pozitivní dopad na přizpůsobení se jinému prostředí. Profesori Taiwanské university se proto rozhodli tuto hypotézu otestovat na vzorku 356 obyvatel Taiwanu.

Hlavní otázkou studie bylo: Má mezinárodní zkušenost vliv na schopnost adaptability na nové prostředí? Vzorek obyvatel byl vybrán náhodně, každý s jinou předchozí zkušeností s pobytem v zahraničí a jinou délkou a počtem cest do jiných zemí. Jako testovací metoda byl zvolen americký test adaptability (CCAI), který bude použit i v této diplomové práci. Studie původní hypotézu, že doba a množství pobytu v zahraničí má vliv na schopnost adaptability, vyvrátila. Nebyla prokázána žádná spojitost mezi odpověďmi lidí zcestovalých a lidí, kteří se za celý svůj život nedostali ze své země. To jen dokazuje, že samotný pobyt v zahraničí schopnost adaptability jedince nezlepší a manažeři firem, ředitelé universit a ostatní, kteří tyto techniky za zmíněným účelem praktikují, by měli být informováni o tom, že pokud chtějí dosáhnout lepšího výsledku u svých zaměstnanců, musí do procesu školení přidat jiný druh tréninku (Wei-Wen et al., 2012).

5.2 Kulturní šok

Jak již bylo zmíněno v předchozí čtvrté kapitole, způsob chování a vyznávání dané kultury v sobě máme zakódované po několik generací. Podstatná část kultury je ovšem jedinci předávána v době ihned po jeho narození. Tzv. *enkulturace*, tedy proces učení se kultuře, probíhá především prostřednictvím rodiny, školy, vrstevníků a médií. Učení a nasávání kultury je dlouhodobý proces, který začíná a "nabírá na obrátkách" již v raném dětství, ale trvá po celý život jedince. Není proto divu, že v okamžiku změny prostředí se člověk dostane do tzv. kulturního šoku (Ivanovová, Břichňáčová, 2006).

Žít v jiném státě, v jiné kultuře může být vzrušující, osobně uspokojující a intelektuálně stimulující, ale může to být také velmi frustrující zkušenost. Jedna věc je navštívit cizí zemi a odjet v okamžiku, kdy už člověk viděl vše co plánoval, a druhá, když se do dané země jedinec přestěhuje a musí fungovat na bázi každodenního života v odlišných, pro něj někdy až mysteriózních podmínkách. Žít v cizí zemi nabízí mnoho příležitostí poznat nové lidi a nabýt nové zkušenosti, ale vyžaduje to také jistou dávku zodpovědnosti. Pravděpodobně nejdůležitější je respektování místních zvyků a norem a také zůstat otevřený novým nápadům a myšlenkám. Člověk by se měl raději od svých nových spoluobčanů učit novému způsobu života, než je soudit. Pokud toto zvládne, navždy mu to obohatí jeho dosavadní život (Study Abroad Center, [online], 2011).

Jak ale bylo řečeno na začátku, adaptovat se na cizí prostředí není tak jednoduché a většina lidí si projde tzv. kulturním šokem. Kulturní šok je podle

Oxfordského slovníku desorientace způsobená náhlou změnou kulturního prostředí a způsobu života (Oxford dictionaries, 2015). Je to psychický a sociální otřes způsobený nečekaným, nebo neuvěřitelným zjištěním, které bylo vyvoláno bezprostředním kontaktem jednotlivce, sociální skupiny, nebo celé společnosti s cizí, dosud neznámou kulturou. Jedná se tedy o pocity ze života v kulturně cizím prostředí, které jsou vyvolány stykem s podněty, s nimiž se člověk v novém prostředí neustále setkává. Trvání a míra intenzity se u každého jedince liší podle toho, jaké jsou kulturní rozdíly a individuální vlastnosti jedince (Kocourek, 2010).

Fenomén kulturního šoku je sice častěji spojován s cestováním do zahraničí, vysíláním zaměstnanců na pracovní cesty či se studiem v zahraničí, ale může vzniknout i v sociální skupině žijící ve své zemi - například soužití s romskými obyvateli v Česku a na Slovensku (Ivanovová, Břichňáčová, 2006).

Alić a Habibović (2013) popisují kulturní šok jako nepříjemnou a mnohdy neočekávanou zkušenost, při které se jedinec seznamuje a uspořádává své staré-domácí a nové hodnoty v zemi, kterou navštěvuje. Alić a Habibović provedli v roce 2013 výzkum, který měl posloužit jako edukační model kulturního šoku na příkladu 100 bosenských přistěhovaleckých rodin v USA. Zaměřili se na 5 základních témat: kulturní integrace, úroveň chování, intelektuální interakce, přístup k ostatním a úroveň empatie. Studie potvrdila, že adaptace na novou kulturu je mnohdy obtížná a jedinec stojí nad rozhodnutím, jak skloubit jeho původní kulturní hodnoty s novými. Mnozí Bosňané ale považovali za výhodu stát uprostřed dvou rozdílných kultur, protože si z každé mohli vzít to lepší. Lépe se také socializovali respondenti pocházející z fungujících rodin, kteří potom uměli i lépe anglicky, dosahovali vyššího vzdělání, zaměstnání a nestávali se terčem diskriminace a šikany.

Goldstein a Keller zkoumaly kulturní šok z pohledu studentů, konkrétně jejich přesvědčení ohledně mezikulturního přizpůsobení. Ústřední myšlenkou výzkumu bylo zjistit, co kulturní šok způsobuje. Autorky identifikovaly 5 základních faktorů nejvíce korelující s přizpůsobováním na cizí prostředí: vlastní efektivnost, otevřenost pro nové zkušenosti, etnocentrismus, zájem o cizí jazyk a interkulturní kompetence (Goldstein, Keller, 2015).

Faktor vlastní efektivnosti ukazuje přesvědčení, podle kterého se člověk chová, aby dosáhl cíleného výsledku. Množství studií naznačuje, že vlastní efektivnost jde ruku v ruce s úspěšným kulturním začleněním, kulturním učením a zlepšuje výsledek zkušenosti s cizí kulturou (Milstein, 2005; Goldstein, Keller, 2015). Otevřenost pro

nové zážitky ukazuje pozitivní vztah k lidem hostitelské země (Caligiuri, 2000) a je označována za nejdůležitější interkulturní znak. Etnocentrismus je názor, že kultura vlastní skupiny, je nadřazena kultuře jiných skupin. Zájem o cizí jazyk je důležitou součástí interkulturní interakce (Chen, Starosta, 1996) Wilson et al. (2013) se domnívají, že znalost cizího jazyka otevírá větší možnosti učení se cizí kultuře a tím také šance účastnit se zahraničních projektů. Interkulturní kompetence, které jsou rozebírány dále v této kapitole, jsou souborem schopností, které umožňují komunikovat efektivně a vhodně v mezikulturních situacích, na základě jedincových kulturních vědomostí, dovedností a přístupu (Goldstein, Keller, 2015).

Výzkum ukázal, že se kulturní šok skládá ze dvou nadřazených faktorů: interních (např. neschopnost ovládat stres, osobnostní zmatečnost, nebo předsudky) a externích (rozdílnost jazyků, komunikace, prostředí). Studenti přisuzovali obtížnost přizpůsobení se na cizí prostředí spíše externím, viditelným faktorům, nežli těm interním, mnohdy čistě personálním. To dokazuje, že dávali za vinu spíše sociálním aspektům, nežli těm psychologickým, které jsou většinou právě spouštěčem kulturního šoku. Zaměření se na řešení zmíněných interních faktorů by ovšem bylo velmi nápomocné, protože psychika člověka je věc, se kterou může každý pracovat, posilovat a měnit (Goldstein, Keller, 2015).

Pojem kulturní šok může být mylně chápán jako druh onemocnění, či psychické poruchy, kterou si projde každý a po určité době strávené v zahraničí se z ní "vyléčí". Nic nemůže být vzdálenější pravdě než toto tvrzení. Kulturní šok nemusí zažít každý a naopak existují lidé, kteří procestují svět a z kulturního šoku se nedostanou. Tento stav je totiž způsoben již dříve zmíněným rozdílem mezi životním stylem jednotlivých kultur, ne nějakým virem. Pokud se cestovatel nepokusí otevřít svou mysl a nebude se snažit pochopit druhou kulturu, potom bude vždy procházet tímto šokem. Pro takové lidi je mnohdy lepší zůstat doma - oni většinou ani cestovat nechtějí. Pro opačnou skupinu lidí je pobyt v cizím prostředí stejný, jako být doma (Study Abroad Center, [online], 2011).

5.2.1 Fáze kulturního šoku

Ivanovová a Břichňáčová a profesori Kalifornské Univerzity v Irvingu se shodují na následujících fázích kulturního šoku:

Příprava - Tato fáze zahrnuje přípravu na cestu, informování se o tom, co jedince čeká a rozlučkové akce v domovské zemi.

Nadšení - Vše je nové, nezvyklé, lákavé. Jedinec vstřebává povrchní znaky kultury a v podstatě s ní moc nekomunikuje. Je vnějším pozorovatelem. Toto nadšení bohužel netrvá dlouho a je střídáno další fází.

Frustrace - Jedinec začíná více komunikovat a uvědomovat si skutečnější podobu věcí. Najednou je těžké se do každodenního života zapojit, protože běžné věci se pro něj zdají naprosto cizí. Nastupuje vystřízlivění, frustrace z neporozumění, jedinec nedokáže předvídat, začíná kritizovat a odsuzovat. Nejoblíbenějším, ale zároveň nejhorším řešením této fáze je sblížení se s lidmi ze stejné země. Tímto ale jedinec sám sebe okrádá o nové zkušenosti a zážitky a prodlužuje tím proces adaptace.

Obrat - Jedinec už prošel oběma extrémy (nadšením i frustrací). Z povrchu věci se dostává hlouběji a začíná chápat. Karta se obrací a jedinec směřuje ke středu mezi oba extrémy. Přichází první úspěchy a najednou zjišťuje, že něco přece jen funguje. Začíná tamní kulturu chápat.

Přizpůsobení - Postupně toho funguje čím dál víc. Prostředí už není nepřátelské, ale jen „jiné“ a pochopitelnější a dokonce se může zdát i komfortnější, takže se někteří jedinci začnou cítit jako jeho součást. Jedinec objevuje věci, které třeba vůbec neznal, ukazují se mu pohledy na věci, které ho nikdy nenapadly. Zjišťuje, že stejné věci se dají dělat více způsoby a třeba i lépe, než znal ze své země.

Návrat - Po všech „útrapách“ které jedinec zažil na cestě se vrací domů. Pro některé tato fáze může být nejnáročnější. Může se stát, že ač se vrátili do známého prostředí, nejsou v něm schopni normálně fungovat. Pokud se tak stane, může to trvat pár dní, ale i celý zbytek života. Záleží na síle prožitku v druhé kultuře.

5.2.2 Zmírnění kulturního šoku

Kulturní šok pravděpodobně zažije každý ať chce, či nechce. Nikdy se člověk není schopen 100% připravit na to, co ho v jiné kultuře čeká. Lze ho však zmírnit - jak už domácími přípravami před cestou, nebo přímo na místě.

Důkladnou přípravou před zahájením cesty člověk nic nepokazí. Pokud se informuje o tom, co ho po příjezdu bude čekat, lépe pak pochopí tamní styl života. Je vhodné přečíst si o historii země, přírodním bohatství, sociální situaci, umění, náboženství, politice a pod., zkrátka o všem, s čím by se člověk jako cizinec mohl dostat do kontaktu. Také je vhodné nastudovat si tamní pravidla chování, a nepsaná pravidla, zejména v zemích s odlišnou vírou (Study Abroad Center, [online], 2011).

V cizí zemi by se člověk také neměl distancovat od místních obyvatel a místních kulturních aktivit. Naopak by měl vyhledat jedince, nebo skupinku lidí, kteří mu budou nějakým způsobem blízcí a kteří mu pomohou proniknout do nových tradic. Ke zmírnění šoku také pomáhá alespoň základní znalost místního jazyka. Člověk se v cizí zemi bude cítit lépe, když se bude umět domluvit. V neposlední řadě by neměl přetrhávat kontakt s přáteli a rodinou. V současné době chytrých telefonů a internetu to není žádný problém.

Následující kapitola bude pojednávat o interkulturních kompetencích. Jejich ovládnutí také nemalou měrou přispívá ke zmírnění kulturního šoku.

5.3 Interkulturní kompetence

V dnešní době, kdy studenti jezdí studovat do zahraničí a zaměstnanci firem jezdí na zahraniční pracovní cesty, je běžné, že lidé mluví více jazyky. Současná životní situace je odlišná od předchozích generací a aby v ní člověk obstál, měl by být takzvaně interkulturně senzitivní (Morgensternová, Šulová, 2007).

Člověk by měl disponovat jistými interkulturními kompetencemi, které by mu pomohly zorientovat a prosadit se v dnešní kulturně různorodé společnosti. Interkulturní kompetence jsou složitým souhrnem schopností a dovedností osobnostních předpokladů, jako je například kulturní citlivost, sebedůvěra, sebereflexe, zvědavost, zkušenost, empatie, a nebo snížená míra úzkostlivosti. Tyto kompetence potom vedou k tomu, že člověk v interkulturní situaci obstojí (Fantini, [online], 2001). Interkulturní kompetence byly v minulosti podceňované a tento nedostatek vědomostí vedl

k nejednomu mezinárodnímu podnikatelskému selhání (Johnson et al., 2006). Aby člověk dobře zvládl pobyt v cizí kultuře, nestačí jen načíst si příručky, jak se v dané zemi chovat a vědět podrobně celou historii. Je k tomu třeba být i senzitivní a empatický. Někteří lidé disponují vhodnými osobnostními rysy pro kulturní senzitivitu jako je vnímavost, otevřenost a orientace na lidi už od malička. Naopak lidé osobnostně rigidní mívají s přijímáním cizího prostředí problém (Fantini, [online], 2001).

Dalším vhodným atributem je empatie, tedy vcítění se do potřeb druhého. Ta nám v cizím prostředí pomáhá lépe pochopit cizí mentalitu a jiný styl života. Rovněž je dobré naučit se vnímat a správně interpretovat vyjadřování emocí a fungování interpersonálních vztahů v cizích kulturách. Je potřeba si uvědomit nastavenou interpersonální blízkost či vzdálenost, a dané způsoby trávení volného času. Další důležitou součástí interkulturních kompetencí je adaptibilita. Tu zde obecně chápeme jako umění zachovat si duševní pohodu, zdraví a pocit bezpečí i při změně životních podmínek (Morgensternová, Šulová, 2007).

Alvino Fantini ze školy pro mezinárodní trénink v americkém Vermontu a CICB centra (Center of Intercultural Competence) ve švýcarském Klotenu rozděluje mezinárodní kompetence podle charakteristických rysů, dále do tří oblastí, čtyř dimenzí, podle znalosti cizího jazyka a různé úrovně vyvíjecího procesu. Mezi základní rysy interkulturní kompetence patří mimo jiné flexibilita, humor, trpělivost, otevřenost, zájem, zvědavost, empatie, tolerance pro odlišnosti a vyloučení odsuzování druhých. Do tří zmiňovaných oblastí patří schopnost vytvářet a udržovat vztahy, schopnost komunikovat s minimem nedorozumění a schopnost spolupracovat s cílem dosáhnout společného zájmu, či potřeby. První ze 4 dimenzí zahrnuje znalosti, vědomosti, druhá pozitivní přístup, třetí schopnosti a dovednosti a čtvrtá povědomí a přehled. A nakonec, schopnost komunikovat v cizím jazyce je jedna z věcí, které jedinci pomůže vyvíjet jeho interkulturní kompetence. Tím, že je člověk schopný se domluvit v cizí zemi tak poznává danou kulturu a lépe chápe souvislosti, které se kolem něj dějí. Člověk, který cizím jazykem nehovoří a ani se ho nesnaží naučit, se sám ochuzuje o hlubší poznání tamního stylu života (Fantini, [online], 2001).

Ruben se zabývá samotným pojmem "interkulturní komunikační kompetence" (v originále Intercultural communication competence, dále jen ICC). ICC propojuje interpersonální komunikaci a interkulturní komunikaci a za posledních 25 let se tato kompetence stala nejdiskutovanějším pojmem ve svém oboru (Ruben, 2015).

Komunikační kompetence je podle Průchy (2010, s. 125): *"schopnost jedince používat v sociálním styku (pracovním, zájmovém, intimním aj.) různé dovednosti umožňující uskutečňovat za určitým účelem akty verbální komunikace (mluvení, naslouchání, psaní, čtení) a s nimi spojené také dovednosti neverbální komunikace."*

Noam Chomsky, americký lingvista, filozof a společenský kritik, který je také nazýván otcem moderní lingvistiky, vytvořil v 60. letech teorii generativní transformační gramatiky, jejímž ústředním pojmem je koncept jazykové kompetence (Čech, 2008). Hymes potom tuto teorii doplnil o pojem komunikační kompetence, který znamená, že se každý komunikační akt koná vždy v nějakém sociálním kontextu (Kostková, 2012). *„Komunikující jedinec musí umět přizpůsobovat své komunikační produkty podle toho, kdo je dalším účastníkem komunikačního aktu (sociální aspekt), co je tématem komunikačního aktu (obsahový aspekt), jak dlouho má komunikační akt trvat (situační aspekt), jaké efekty mají být při tom dosahovány (pragmatický aspekt).“* (Průcha, 2010, s.126)

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Metodologie

6.1 Popis zkoumané populace

Vzhledem k autorčině čtyřleté pracovní zkušenosti v IBM Global Services Delivery Center (dále jen IBM DC Brno) v Brně a znalosti tamních zaměstnanců, byli za cílovou skupinu pro sběr dat zvoleni zaměstnanci právě této mezinárodní firmy.

IBM DC v Brně je jedním z největších a nejrozmanitějších center IBM svého druhu na světě. Hlavními aktivitami jsou pozorování strategických outsourcingových služeb, síťových služeb a zákaznická podpora. Pracuje zde téměř 4000 talentovaných IT i non-IT profesionálů, kteří tvoří jedinečný diverzifikovaný tým skládající se z více než několika desítek národností (IBM: IBM Delivery Center in Brno, [online], 2015). Jak už název diplomové práce napovídá, dotazníkovému šetření se podrobili pouze cizinci, mezi které ale nebyli počítáni zaměstnanci slovenské národnosti.

6.2 Technika zvoleného sběru dat

Z důvodu velkého počtu lidí v cílové skupině byla pro samotný výzkum zvolena technika dotazníkového šetření.

Dotazník má velkou výhodu v tom, že dokáže oslovit velký počet jedinců při relativně nízkých nákladech a v poměrně krátkém čase. Anonymita, která je v případě sběru dat často vyžadována, byla zaručena. Na druhou stranu velkou nevýhodou dotazníku je, že výzkumník nemá kontrolu nad tím, zda dotazník skutečně vyplnil ten, který byl dotázán. Mnohokrát se stává, že dotazník vyplní kamarád, rodinný příslušník, nebo že se na odpovídání otázek podílí celá skupina lidí.

Pravděpodobně největší nevýhodou dotazníku je jeho nízká návratnost. Průměrná návratnost při tomto typu sběru dat je odhadována na 30 %, 50% návratnost už se pokládá za velmi úspěšnou. Návratnost dotazníku se snižuje zvyšujícím se množstvím a nesrozumitelností otázek. V současné době, kdy lidé žijí v představě, že nemají ani 5 minut volného času, se šance na vyplnění dotazníku ještě více snižuje (Disman, 2000).

Motivací může sloužit odměna za vyplnění. V případě tohoto dotazníkového šetření byla nabídnuta interpretace výsledků pro každého jednice. Dalším tipem pro zajištění vyšší návratnosti zodpovězených dotazníků jsou tzv. *follow-ups*, tedy zdvořilé upomínky pro ty, kteří ještě svůj dotazník neodeslali, taktéž v tomto případě aplikované (Disman, 2000).

6.2.1 Sběr dat v IBM

Veškeré mimopracovní záležitosti musí být v IBM DC Brno předem schváleny oddělením pro externí záležitosti. Toto povolení bylo autorce uděleno a dotazník byl distribuován jak přes pracovní e-mail, tak i přes facebookovou stránku na IBM Brno a oficiální IBM fórum. Dotazník s návodem pro vyplnění byl k dispozici všem zaměstnancům IBM DC Brno a cizinci dostali speciální požadavek o vyplnění na pracovní e-mail.

6.3 Struktura dotazníku

Dotazník byl vypracován v programu MS Excel z důvodu snadnějšího výpočtu zjištěných výsledků jednotlivých respondentů. Celý dotazník včetně návodu na vyplnění byl v anglickém jazyce a byl rozdělen na 3 části:

- A. Osobní informace o respondentovi
- B. CCAI
- C. Otázky zaměřené na život v ČR

Celkem se dotazník skládal z 62 uzavřených a 3 otevřených otázek.

6.3.1 Osobní informace o respondentovi

Tato část dotazníku byla věnována osobním informacím o respondentovi, kde bylo požadováno následující: pohlaví, věk, národnost, rodinný stav a zda je dotyčný ještě student, či nikoliv.

6.3.2 CCAI

CCAI (Cross-Cultural Adaptability Inventory) je test adaptability na cizí kulturu. Byl navržen americkými psychology Colleen Kelley a Judith Meyers tak, aby odrazil pravdivé informace o schopnosti jedince adaptovat se na cizí prostředí.

Test CCAI je určen pro všechny světové národnostní skupiny. Všeobecně-kulturní přístup předpokládá, že všichni jedinci, kteří se adaptují na novou kulturu, společně sdílí nové pocity, očekávání a zkušenosti. To nastává bez ohledu na to, z jaké kultury člověk pochází a na kterou si právě zvyká. Test byl navržen tak, aby zachycoval kulturní šok a zvykání si na nové prostředí u každého jedince stejně, bez potřeby znát jeho původ (Kelley, Meyers, 1995).

Test CCAI nebyl navržen s cílem zjistit, kdo se na cizí kulturu adaptuje snadno a kdo ne. CCAI je dotazník a tréninkový nástroj, který může lidem, kteří často cestují a musí se do jiné země odstěhovat, nebo už v ní dokonce žijí, velmi pomoci s přípravou a pochopením (Kelley, Meyers, 1995).

První cestovatelské zkušenosti autorky Judith Meyers byly špatné. Nebyla spokojena s tím, jak nepříjemně se v dané zemi cítila a jak nebyla schopna zapadnout a přijmout cizí zvyky a tradice. Později se studiem sociologie zjistila, že existují rady a kroky, jak se naučit cizí kulturu snadněji přijímat a jak se na ni připravit. Na základě této myšlenky se rozhodla sestavit CCAI. Více v rozhovoru s Judith Meyers, na www.ccaiassess.com (CCAI Overview Video [online], 2007).

Vzhled a vyplňování CCAI

CCAI se skládá z padesáti uzavřených otázek. Na každou z nich může respondent vybírat z nabídky odpovědí: *určitě je pravda, pravda, spíše je pravda, spíše není pravda, není pravda a určitě není pravda*. Respondent vybírá odpověď, která jej aktuálně nejlépe vystihuje.

Výpočet výsledku

Výsledek CCAI je rozdělen do 4 dimenzí - *Emoční pružnost* (ER = Emotional Resilience), *Flexibilita/otevřenost* (FO = Flexibility/Openness), *Percepční ostrost* (PAC = Perceptual Acuity) a *Osobní nezávislost* (PA = Personal Autonomy).

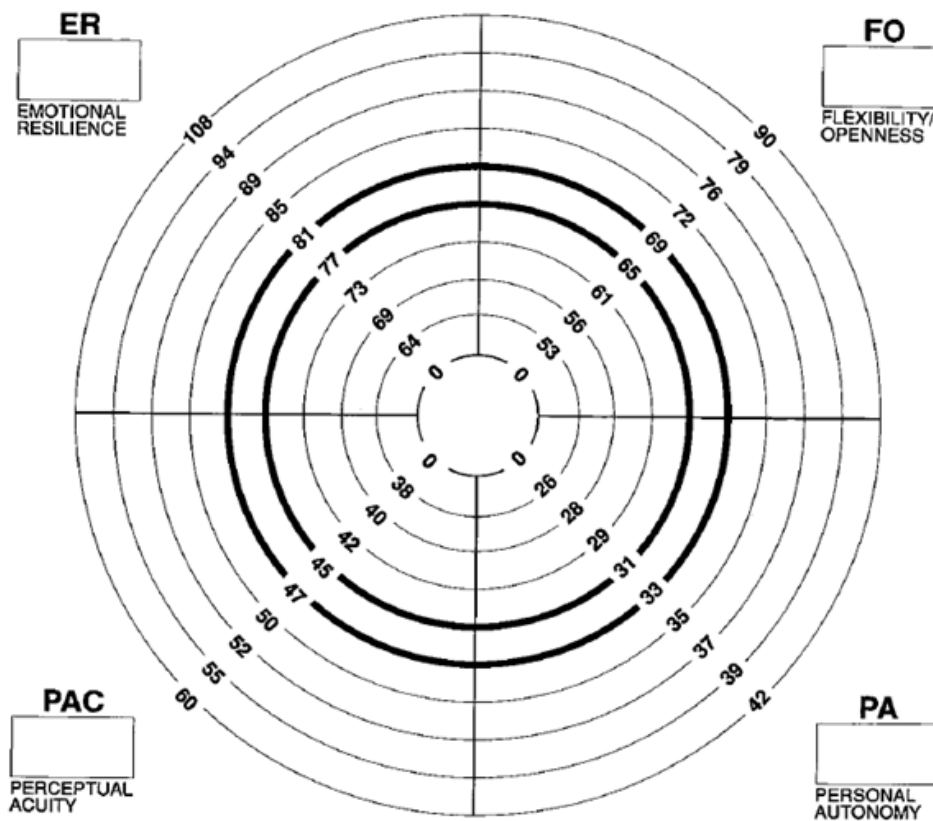
V každé dimenzi může respondent dosáhnout různého počtu bodů. V případě ER je to rozmezí 0 - 108 bodů, FO dosahuje 0 - 90 bodů, PAC má rozmezí 0 - 60 bodů a poslední PA dosahuje pouze 0 - 42 bodů.

Přidělování bodů

Každá odpověď je ohodnocena daným počtem bodů, tj. odpověď *určitě je pravda* je hodnocena 6 body, odpověď *je pravda* je hodnocena 5 body, odpověď *spíše je pravda* je hodnocena 4 body, odpověď *spíše není pravda* je hodnocena 3 body, odpověď *není pravda* je hodnocena 2 body a odpověď *určitě není pravda* je hodnocena 1 bodem.

Každá otázka spadá do jiné dimenze. Pomocí předem nastavené tabulky (v příloze) se body za jednotlivé odpovědi přiřadí ke správné dimenzi a na závěr se body sečtou. Sečtené body se posléze musí zakreslit do speciálně navrženého grafu zobrazenému v grafu č.3. Tlusté čáry označují průměr, směrem do středu kruhu jsou podprůměrné výsledky a směrem vně kruhu jsou to výsledky nadprůměrné. V použitém dotazníku vytvořeném v již zmíněném MS Excel byly tyto informace vypočteny automaticky, což bylo důvodem zvolení tohoto typu dotazníku.

Graf 3: Profil vlastního CCAI

Zdroj: CCAI manual, 2005.

Interpretace výsledku

K porozumění výsledků z CCAI přidávají autoři následující charakteristiku jednotlivých dimenzí (Kelley, Meyers, 1995):

Emoční pružnost (ER)

Být mezi lidmi jiné kultury může v člověku vyvolat pocity opuštěnosti, zmatku a frustrace. V těchto situacích je důležité udržet si pozitivní přístup, který udrží silné emoce na uzdě a pomůže jedinci vyřešit všechny nejasnosti a zvládnout stres. Velmi nápomocné je udržet si vlastní sebeúctu a sebedůvěru. Další charakteristikou emoční pružnosti je být schopen zvládnout neznámé a pozitivně reagovat na nové zkušenosti. To ovšem vyžaduje kuráž, určitou dávku risku a cit pro dobrodružství.

Flexibilita/otevřenost (FO)

Adaptace na jiné způsoby myšlení a chování vyžaduje schopnost být otevřený novým nápadům od lidí, kteří se od jedince odlišují. Tato vlastnost je také nápomocná

ve vytváření vztahů mezi lidmi z odlišných kultur. Tolerance, psychická a sociální pružnost, záliba v poznávání a trávení času s různými typy lidí, to jsou všechno rysy člověka, který by v této dimenzi dosáhl silných výsledků.

Percepční ostrost (PAC)

Komunikace v cizím jazyce - ať už verbální, či neverbální - bývá o hodně složitější, než v jazyce rodném. Pro úspěšné zvládnutí této výzvy je klíčem citlivost vnímání. Percepční ostrost (nebo také ostrost vnímání) je spojená se zdvořilostí v mezilidských vztazích a s verbálním i neverbálním chováním. Zahrnuje též soustředěnost během komunikace, být schopen číst v emocích, které ze sebe lidé vyzařují, být citlivý v tom jak na sebe navzájem působíme a v neposlední řadě přesně vyjadřování.

Ten, kdo v této dimenzi získal vysoký počet bodů je též schopen získané informace posuzovat objektivně.

Osobní nezávislost (PA)

Pokud se někdy střetnou lidé, jejichž životní hodnoty a přesvědčení jsou odlišné, je důležité znát sám sebe a vědět co já sám chci a v co věřím. Hlavní vlastností osobní nezávislosti je silný cit pro vlastní totožnost, tedy vědění kdo jsem.

Osobní nezávislost také zahrnuje schopnost udržovat si vlastní přesvědčení a hodnoty, brát za své činy zodpovědnost a respektovat sebe i ostatní. Lidé s vysokým skóre osobní nezávislosti se cítí mocní. Ví, jak se chovat na základě vlastních rozhodnutí a zároveň tak respektovat rozhodnutí ostatních.

Celková schopnost adaptability

Celková schopnost adaptability je dána součtem všech čtyř dimenzí.

6.3.3 Otázky zaměřené na život v ČR

V závěrečné části dotazníku bylo pouhých 10 jednoduchých otázek:

1. Jak dlouho už dotyčný žije v ČR?
2. Jaká byla motivace k přestěhování do ČR?

3. Navštívil dotyčný ČR předtím, než se rozhodl sem přestěhovat?
4. Dokázal by si dotyčný představit život v ČR natrvalo?
5. Napsat 3 vlastnosti, které vystihují českého člověka. *(otevřená otázka)*
6. Je dotyčný schopný se domluvit česky?
7. Má dotyčný dostatek informací o možnostech cestování po ČR?
8. Kde většinou tyto informace získává?
9. V případě, že už nějaké zajímavé místo v ČR navštívil, kde, nebo co to bylo?
(otevřená otázka)
10. Kdyby mohl dotyčný na ČR změnit jedinou věc, co by to bylo? *(otevřená otázka)*

6.4 návratnost

Bohužel se potvrdily obavy a zmíněné nevýhody dotazníkového šetření a to, že jeho návratnost je velmi nízká. Zaměstnanci v IBM DC Brno nechtěli trávit 15 minut času nad vyplňováním dotazníku s mimopracovní tematikou.

Dotazníkové šetření probíhalo celý říjen 2015, tedy jeden měsíc. Z přibližného množství jednoho tisíce oslovených se vrátilo pouze 54 dotazníků.

Takhle malý vzorek z celkového množství dotázaných tedy nemůže být považován za transparentní. Z toho důvodu nebyla diplomová práce nazvána výzkumem, ale pouhou sondou do prostředí mezinárodní firmy IBM.

6.5 Celkové vyhodnocení dotazníku

Praktická část je mimo jiné rozdělena do dvou částí: Výsledky pro Evropu a Výsledky pro svět⁵. Každá část má 3 stejné podkapitoly: Informace o respondentech, Názor na ČR a Výsledky testu adaptability na cizí prostředí. Závěrečná kapitola poté porovnává výsledky pro Evropu s výsledky států světa.

Výsledky vlastní práce jsou v průběhu praktické části konzultovány s praxí.

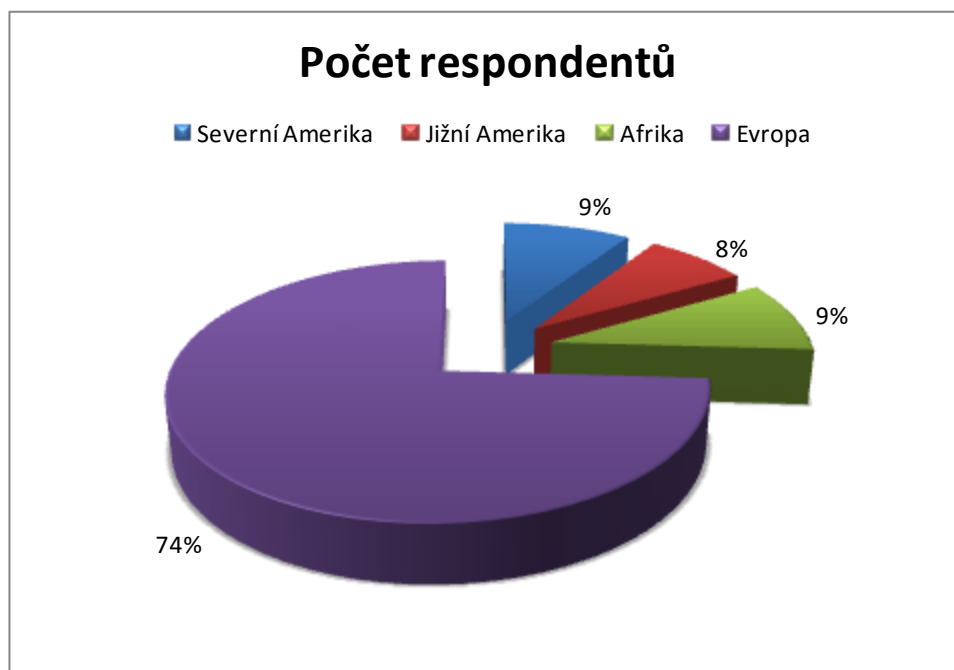
⁵ Všechny státy neležící v Evropě.

7 Výsledky výzkumné sondy do prostředí IBM

Jak již bylo zmíněno výše, pro výzkumné účely této diplomové práce bylo kontaktováno okolo jednoho tisíce zahraničních zaměstnanců IBM. Navrátilo se pouze 54 dotazníků, tedy přibližně 5 % z celkového počtu odeslaných.

Odpovědi byly obdrženy od respondentů různého věku a pohlaví ze 4 kontinentů a 24 zemí světa. Nejvíce odpovědí přišlo od Evropanů, což vzhledem k faktickému množství zaměstnaných Evropanů v brněnském IBM odpovídá realitě. Bylo jich 40. Za Afriku, konkrétně Kongo, Tunisko a Maroko bylo obdrženo 5 dotazníků, za Jižní Ameriku, tedy Brazílii, Kolumbii a Venezuelu to byly 4 dotazníky a za USA a Kanadu, které tvoří celou Severní Ameriku bylo obdrženo dotazníků 5. Proporcionální vykreslení znázorňuje graf č. 4.

Graf 4: Počet respondentů za jednotlivé kontinenty

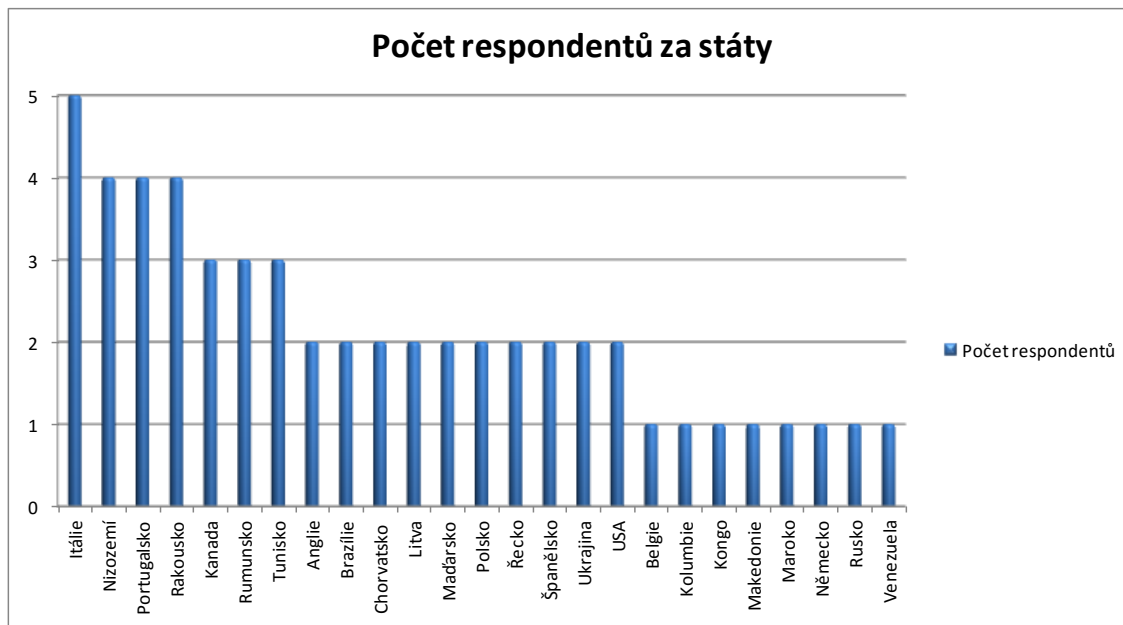

Zdroj: Vlastní zpracování.

Co se týče odpovědí za jednotlivé státy, nejochotněji odpovídali Italové, od kterých přišlo 5 dotazníků. Dále Nizozemci, Portugalci a Rakušané vyplnili dotazníky 4. Naopak nejméně ochotni vyplňovat byli Francouzi, kterých se v IBM DC Brno nachází velké množství a dotazník nezodpověděl ani jeden z nich.

Další státy a počet zodpovězených dotazníků jsou viditelně vyznačeny v grafu č. 5.

Graf 5: Počet respondentů za jednotlivé státy

Zdroj: Vlastní zpracování.

8 Výsledky pro Evropu

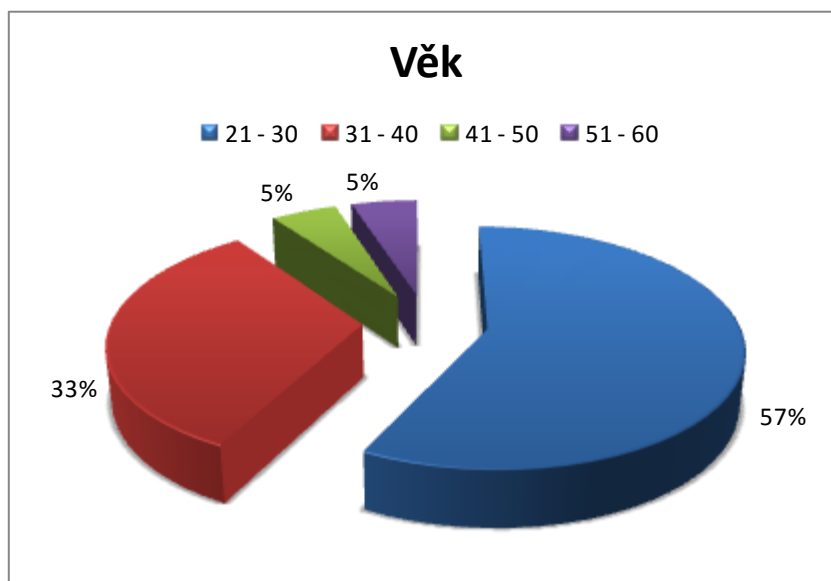
8.1 Informace o respondentech

8.1.1 Základní informace

Jak již bylo zmíněno výše, za Evropu odpovědělo celkem 40 respondentů, z nichž bylo 18 žen a 22 mužů. V předchozí kapitole bylo uvedeno, že nejochotněji odpovídali Italové, od kterých bylo získáno 5 odpovědí. Dále Nizozemci, Portugalci a Rakušané, kde odpověděli 4 respondenti. Pouze jednoho respondenta měla Makedonie, Německo, Rusko a Belgie.

Nejpočetnější věkovou skupinou byli respondenti mladší 30ti let. Druhou velkou skupinu tvořili lidé o dekádu starší. Podrobné informace nabízí graf č. 6.

Graf 6: Věk respondentů za Evropu

Zdroj: Vlastní zpracování.

V otázce rodinného stavu zvítězila skupina svobodných nad těmi, kteří již žijí ve svazku manželském. Svobodných respondentů bylo 27, vdaných, či ženatých 10 a 3 respondenti byli rozvedení.

Za Evropu nezodpověděl dotazník nikdo mladší 20ti ani starší 60ti let. Také zde nebyl nikdo, kdo by byl již ovdovělý.

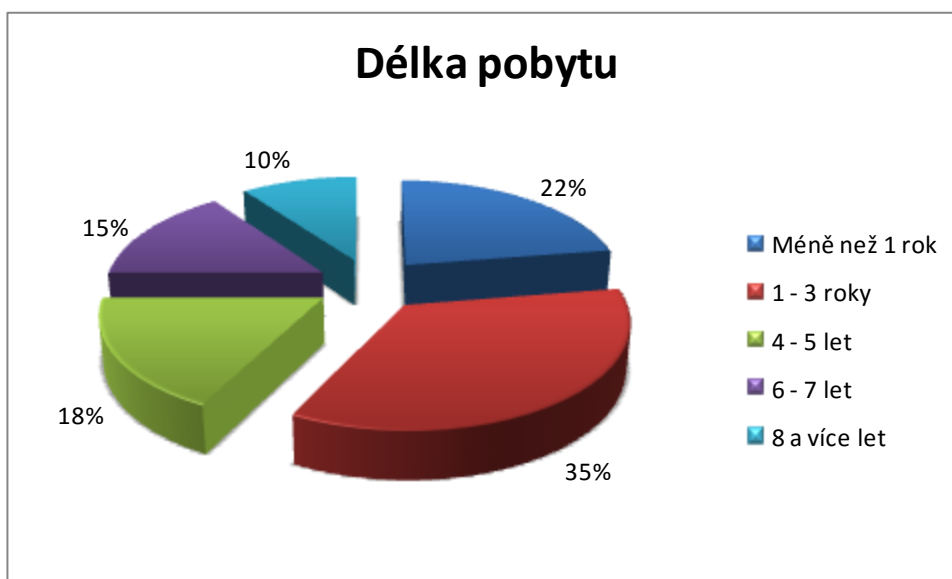
Výsledky za základní (osobní) informace o respondentech potvrdily, že přestože byl počet navrácených dotazníků malý, odráží velmi věrně skutečný stav zaměstnanců IBM DC v Brně. Práci zde dostanou převážně lidé po dokončení studia na vysoké škole, nebo ti, co vysokou školu neabsolvovali, ale mají několikaletou praxi v oboru. Z toho důvodu se zde najde jen velmi nepatrné množství lidí, kteří by byli mladší 20ti let. Co se týče opačného pólu, tedy lidí nad šedesát let, je jich v IBM DC Brno přibližně stejně jako náctiletých. Práce v této firmě vyžaduje inovativní myšlení a perfektní znalost IT, což starší generace většinou v současně době bohužel nemohou splňovat. Starší lidé pracující v IBM DC Brno jsou převážně Češi a Slováci v pozicích vrchních manažerů. Cizinců starších 60ti let je zde velmi malé procento, ale i přesto se jeden zástupce našel. Vzhledem k tomu, že dotyčný nepochází z Evropy, budou výsledky jeho dotazníku a názory na ČR rozebírány v následující deváté kapitole.

8.1.2 Délka a důvod pobytu v ČR

Převážná většina respondentů v ČR strávila 1 až 3 roky, nebo méně než jeden rok. Nejméně bylo respondentů, kteří zde strávili více jak 8 let. Odpovídali tedy zejména lidé, kteří do ČR přijeli nedávno a neměli tak dostatek času si na místní styl života zvyknout. Na otázku co je přimělo se do ČR odstěhovat, bylo ve 40 % případů udržení partnerského vztahu a odstěhování se za partnerem. Ve 32 % byla důvodem práce.

Na následujících dvou grafech jsou procentuálně vyjádřeny délky pobytu respondentů i všechny zmíněné důvody pro přestěhování.

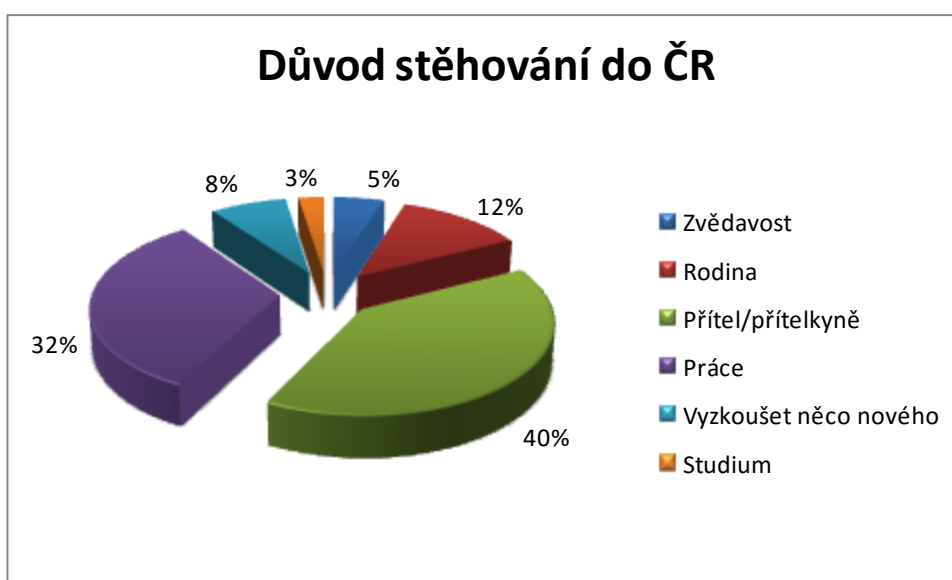
Graf 7: Délka pobytu v ČR evropských respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Zajímavostí v případě důvodů pro přestěhování je fakt, že vdaných, popřípadě ženatých respondentů bylo 40 %. Z rodinných důvodů se do ČR přestěhovalo pouze 12 %. Je tedy možné, že se 28 % zbývajících párů rozhodlo vzít až po odstěhování do ČR a usadit se zde natrvalo.

Graf 8: Důvod stěhování do ČR evropských respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování.

A jak ukazuje graf č. 9, natrvalo by zde chtělo zůstat 55 % respondentů, což je nadpoloviční většina. 27 % si umí představit život v ČR minimálně na nějaký čas a pouhých 18 % tu zůstat nechce. Snad již tento graf dokazuje, že se cizincům v ČR žije dobře. Na děláni závěrů je ale v tomto okamžiku ještě brzy.

Graf 9: Chtěli by cizinci z Evropy zůstat v ČR natrvalo?

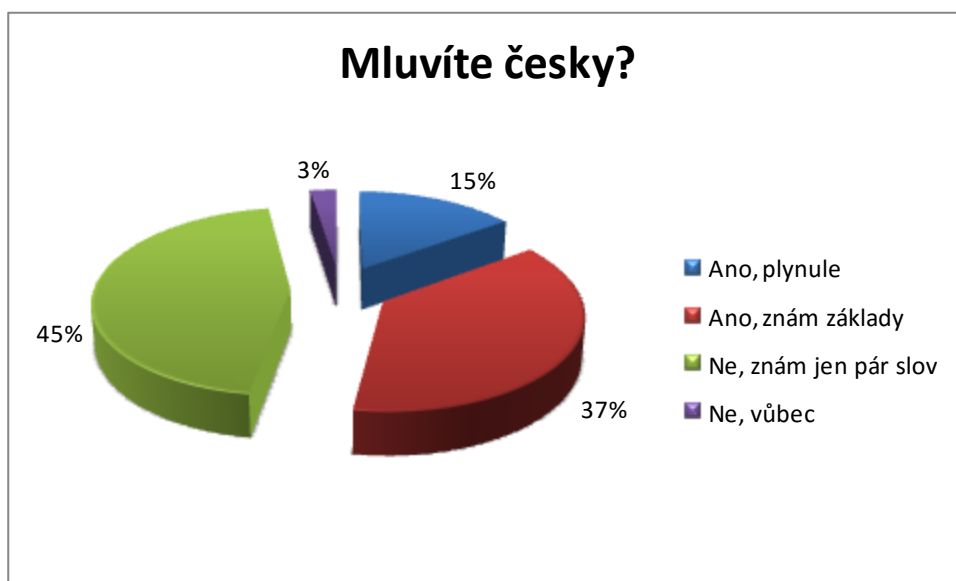
Zdroj: Vlastní zpracování.

Cizinci byli v dotazníku také tázáni, jestli navštívili ČR předtím, než se sem rozhodli odstěhovat. Všichni dotazovaní v ČR aktuálně žijí z důvodu zaměstnání v IBM DC Brno. Ale přijeli se sem podívat i předtím z jiného než pracovního důvodu?

55 % respondentů zde v minulosti bylo na dovolené, 32 % v ČR před nastěhování nebylo vůbec. Zanedbatelné množství respondentů přijelo i služebně, ze studijních důvodů a nebo Českem pouze projížděli. Zmíněných 55 % tedy dokazuje, že ČR je turisticky atraktivním místem. Následující kapitola nám sdělí, odkud cizinci čerpají informace o místech, které se vyplatí v Česku navštívit a která místa již navštívili.

Poslední otázkou, která byla zařazena do této podkapitoly, je znalost češtiny. Výsledky byly překvapující. Na to, jak je čeština komplikovaný jazyk, 45 % respondentů umí základy českého jazyka, 15 % lidí mluví plynule. 37 % tazatelů se česky nedomluví, ale umějí alespoň pár slov. Těch, kteří se česky nedomluví vůbec a neznají ani jediné slovo bylo pouhé 3 % ze všech evropských respondentů. Opět tedy velmi příjemné překvapení, že se cizinci, kteří zde žijí, mají snahu česky naučit.

Graf 10: Znalost češtiny u respondentů z Evropy

Zdroj: Vlastní zpracování.

Rozšířená znalost češtiny a přání zůstat v ČR natrvalo, to jsou prozatím dvě indicie, které ukazují, že se zde cizinci cítí dobře a nemají tendenci odcházet jinam.

8.1.3 Turistika v ČR

Na možnosti turistiky v ČR byly celkem 3 otázky. Dvě uzavřené a jedna otevřená. Na otázku, jestli mají cizinci dostatek informací o kulturním dění a možnostech výletu zodpovědělo 34 respondentů z celkových 40, že ano. Pouze 3 respondenti uvedli, že nemají dostatek informací o dění a možnostech turistiky v ČR a 3 další žádné informace ani nehledali. Nejčastěji čerpají informace z internetu (63 %) a zbytek dotazovaných se na podobné věci poradí u přátel, nebo u rodiny.

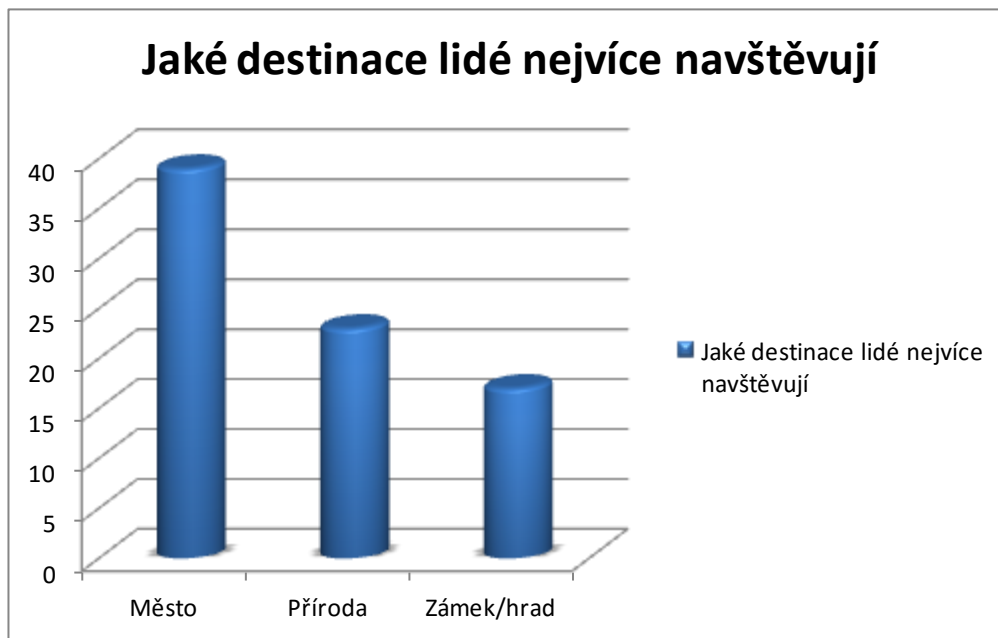
Z těchto dvou uzavřených otázek tedy vyplývá, že ČR má dostatek informací o možnostech výletů a ostatních kulturních akcích, a že nejlepší způsob, jak to lidem oznámit, je internet.

Zajímavější ale byly komentáře k těmto uzavřeným otázkám. Část respondentů si stěžovala, že jak na internetu, tak i mimo něj, jsou veškeré informace pouze v českém jazyce a pokud nemají nějakého známého, či kamaráda, který by jim poradil, nemají šanci se o některých méně známých, ale přesto krásných místech, dozvědět.

Tomuto odpovídají i odpovědi na otevřenou otázku, tedy kde se již lidé byli podívat. Následující graf zobrazuje, jaké typy míst cizinci z Evropy nejčastěji

navštěvují. Nejvíce cizinců se bylo podívat do měst, méně z nich do přírody a nejméně na hrady a zámky:

Graf 11: Jaké destinace jsou Evropany nejvíce navštěvovány

Zdroj: Vlastní zpracování.

Na otázku, jaká místa již respondenti navštívili, uvedlo 39 dotázaných z 40 alespoň jedno město (kromě Brna, které do výzkumu nebylo započítáno vzhledem k tomu, že je to místo jejich zaměstnání a ve většině případech i pobytu). 23 lidí odpovědělo, že rádi chodí do přírody a 17 respondentů se už bylo podívat na nějaké hrady, zámky a ostatní historické pamětihodnosti.

Tabulka č. 1 podává přehled o všech místech, která cizinci v ČR navštívili. S obrovským náskokem zvítězilo hlavní město Praha. Tam se podívalo 75 % respondentů, nebo alespoň toto místo uvedlo na svůj seznam navštívených zajímavých turistických destinací. Další nejnavštěvovanější města byly Olomouc, Mikulov, Český Krumlov a Znojmo.

Tabulka 1: Seznam navštívených míst cizinci evropského původu

Město	Navštívilo	Příroda	Navštívilo	Zámek/hrad/skanzen	Navštívilo
Praha	30	Moravský kras	6	Lednicko-Valtický areál	9
Olomouc	9	Pálava	4	Hluboká nad Vltavou	4
Mikulov	9	Krkonoše	6	Orlík	3
Český Krumlov	9	Jesníky	4	Karlštejn	3
Znojmo	6	Šumava	1	Pernštejn	3
Ostrava	5	České Švýcarsko	1	Rožnov pod Radhoštěm	2
Valtice	5	Mělník	1	Konopiště	2
Lednice	5	Karlova Studánka	1		
Kutná Hora	4	Beskydy	3		
Zlín	4	Český Ráj	3		
Břeclav	4				
Liberec	3				
Hradec Králové	3				
Slavkov u Brna	3				
Plzeň	3				
Telč	3				
Dvůr Králové	2				
Kroměříž	2				
Pardubice	2				
Bučovice	1				
Třebíč	1				
Most	1				
Český Těšín	1				
Blansko	1				

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z důvodu výše zmíněné "stížnosti" od některých respondentů, že turistické informace jsou na internetu pouze v českém jazyce, byl udělán malý průzkum nejznámějších českých serverů, které se věnují českému turismu a nápadům na výlety do různých destinací.

Czech Tourism

Pokud cizinec do vyhledávače Google zadá: "what to visit in the Czech Republic", jako první získá odkaz na CzechTourism.com. Webové stránky příspěvkové organizace MVČR mají dvě adresy. Czechtourism.cz je pouze v češtině a czechtourism.com je přeložený do angličtiny.

"Agentura Czech Tourism je státní příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a jež vyvíjí svou činnost v souladu

s cíli zřizovatele, zřizovací listinou a platným statutem. Základním cílem Czech Tourism je propagace ČR jako destinace cestovního ruchu v zahraničí i v ČR." (Czech Tourism - Základní informace, [online], 2013)

Stránky CzechTourism.com jsou velmi přehledné. Návštěvník zde může najít všechny zajímavé destinace, které jsou rozděleny podle jednotlivých krajů, jsou zde i tipy pro strávení aktivní dovolené, wellness a spa, dále informace o koncertech, divadlech, trzích, hodech, festivalech a podobně, a v neposlední řadě je zde uvedena i sekce "Travel info" s praktickými radami pro cizince, jak se na výlet do ČR připravit, jaké je zde počasí, měna, informace o stravování, pravidla silniční dopravy a podobně.

Přestože Czech Tourism má reklamy v televizi a výborné internetové stránky, někteří respondenti si stěžovali na nedostatek informací, které by mohli najít právě zde. Osvěta Czech Tourism by se tedy měla daleko více rozšiřovat různými informačními kanály, nejen těmi mediálními.

Trip Advisor

Trip Advisor, geniální celosvětově rozšířený web založený na recenzích přispěvatelů na různá místa po celém světě. Tak si turisté mohou udělat dobrý obrázek o tom, jaké to místo doopravdy bude, na co se připravit a jak tam dojet.

Trip Advisor existuje v 51 jazykových provedeních a obsahuje více než 200 milionů recenzí na místa po celém světě. ČR je toho součástí (TripAdvisor.cz, [online], 2015).

Kudyznudy.cz

Třetí web, tentokrát ryze český a v tuzemsku velmi navštěvovaný bohužel nenabízí možnost překladu do angličtiny, ani do jiného jazyka (Kudyznudy.cz, [online], 2015).

Czech.cz

Provozovatelem portálu Czech.cz je Ministerstvo zahraničí a obsahuje podobné informace, jako Czech Tourism. Webové stránky nabízejí 6 jazykových provedení (čeština, francouzština, němčina, španělština, ruština a angličtina) a obsahují odkazy na všechny tři výše zmíněné portály (Czech.cz, [online], 2015).

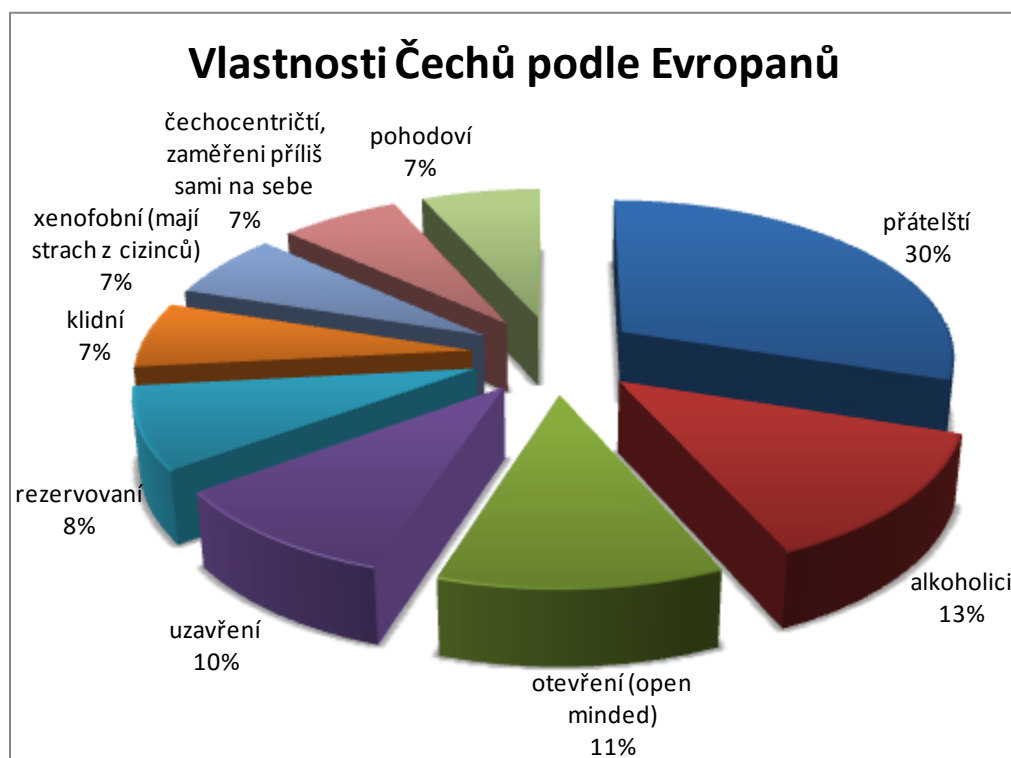
Z uvedených čtyř nejznámějších - a podle google.com nejvyhledávanějších serverů, existují tři v angličtině, pouze čtvrtý, ryze český web Kudyznudy.cz nemá překlad. Ve zmíněných prvních třech webech - Czech Tourism, Trip Advisor a Czech.cz turisté najdou veškeré potřebné informace, které by o ČR měli vědět. Na internetu je tedy ČR dostatečně připravena na návštěvníky z cizích zemí, aby byl jejich pobyt zde co nejsnazší a nejzajímavější.

Respondenti si ale nestěžovali pouze na informace poskytované skrz internet. Konkrétně nejsou spokojeni ani s informačními cedulemi navigujícími turistu přímo k samotnému místu (např. na sjezdu u dálnice, silnice, na informačním panelu ve městě a pod.). Cizinci si mohou vyhledat informace o zajímavém místě na internetu, ale po cestě nejsou umístěny směrovky a informační cedule, kterým by člověk nehovořící českým jazykem rozuměl a tak často bloudí. Tento fakt některé z nich odrazuje natolik, že bez doprovodu Čecha na neznámá místa nejezdí.

8.2 Názor na ČR

Poslední dvě otevřené otázky se týkaly přímo vlastností Čechů a toho, co by zde cizinci nejraději změnili. Graf č. 12 vyjadřuje podíly jednotlivých vlastností českého člověka.

Graf 12: Vlastnosti Čechů podle Evropanů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nejvíce respondentů (30 %) se shodlo na tom, že jsou Češi přátelští. Většina pak dodala, že jsme přátelští až poté, co se s cizinci více sblížíme. Nepřipouštíme si k tělu nikoho, koho jsme zrovna poznali. Ano, v tom mohou mít pravdu. Pravděpodobně trvá delší dobu, než si cizinec získá Čechovu důvěru. Jakmile si ji ale získá, získá tím i dobrého přítele.

Druhou nejčastější odpovědí (13 %) bylo, že jsme alkoholici (myšleno v dobrém). Velká část respondentů chválila kvalitu českého piva a moravského vína a nezapomněla také vyjádřit poklonu kvalitě ostatních tuzemských alkoholických nápojů. To, že Češi pijí pivo častěji a ve větším množství, než je v zahraničí zvykem, je pro cizince pozitivem a na tento náš "nešvar" se rádi rychle adaptují.

11 % respondentů si myslí, že jsme otevření a 10 % se zase shodlo na naší uzavřenosti. Možná je to dané tím, že Čechům trvá delší dobu, než si někoho připustí k tělu. Jakmile se tak ale stane, udělají si z cizince přítele, kterému se nebudou bát svěřit. Všeobecná nedůvěra k cizincům v nás je zakotvena už z minulého režimu a u starší generace se projevuje daleko více, než u mladé. Ostatně server Aktuálně.cz zveřejnil na začátku října roku 2015 výsledky zářijového průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění: *"Lidé v Česku nadále vnímají cizince, kteří zde dlouhodobě žijí, spíš*

negativně. Více než polovina lidí cizince spojuje s nárůstem kriminality a nezaměstnanosti, od počátku roku vzrostly obavy z ohrožení českého způsobu života a šíření nemocí." (Aktuálně.cz, [online], 9.10.2015)

Z výzkumu vyplynulo, že podle přibližně 60 % lidí cizinci berou práci Čechům a s rostoucí vlnou migrace má 54 % respondentů také strach z šířících se nemocí. Ano, strach z cizinců byl v Čechách již historicky zakódován, zejména u starších generací a s aktuální situací přibývajících migračních vln ze Sýrie tento strach roste. Nejedná se ale o strach z Evropanů, alespoň ve většině případů ne. CVVM dále prozradilo, že strach z cizinců je větší zejména u lidí levicového smýšlení a s lidí z nižších sociálních vrstev. Lidé s vysokoškolským vzděláním, pravicovým zaměřením a lidé žijící vyšší životní úrovni strach z cizinců většinou nemají (Aktuálně.cz, [online], 2015).

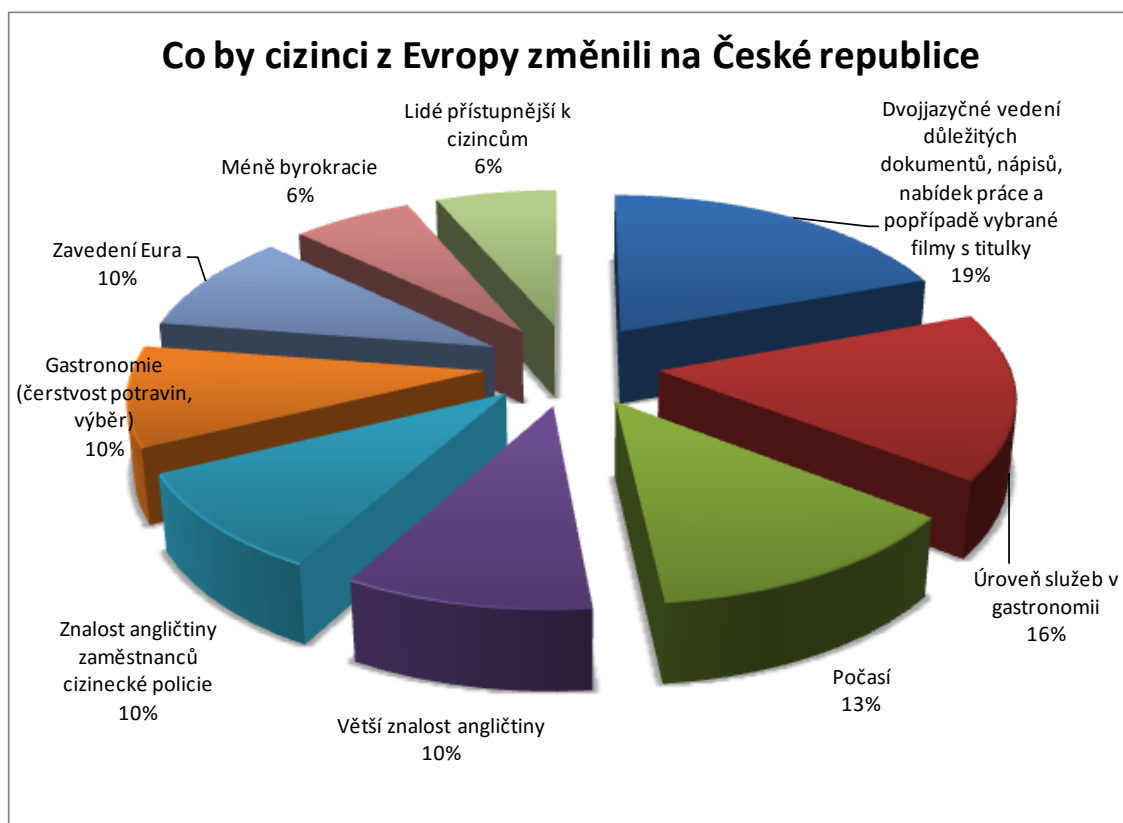
Čtyři respondenti z IBM DC Brno dokonce označili Čechy za xenofobní. Další čtyři respondenti uvedli, že se jim Češi zdají čechocentričtí, tedy zaměřeni příliš na sebe a svoji kulturu. Odmítající přijmout jakékoliv jiné zvyky a pomáhat ostatním.

Pohodoví a klidí. To byly další dvě z nejčastějších odpovědí respondentů IBM DC Brno, zejména od obyvatel jižní Evropy, kteří jsou ve srovnání s námi temperamentnější, výbušnější a otevřenější.

V předchozím grafu byly zobrazeny pouze nejčastější odpovědi vlastností Čechů. Veškeré vyjmenované vlastnosti jsou uvedeny v příloze 4.

Poslední otevřená otázka byla na jednu věc, kterou by cizinci v ČR rádi změnili. Graf č. 13 zobrazuje nejčastější přání.

Graf 13: Co by cizinci na ČR změnili

Zdroj: Vlastní zpracování.

Suverénně nejvíce stejných přání ohledně změn v ČR bylo na zavedení dvojjazyčných důležitých oficiálních dokumentů, nápisů, nabídek k práci a jeden respondent také navrhoval uvádět některé české filmy s anglickými titulky a naopak zahraniční filmy pouštět v originálním znění. Tak to ostatně funguje v Polsku a Nizozemí a je to velmi šikovný nástroj pro "výuku" a procvičení cizích jazyků jak pro děti, tak i pro dospělé. Co se týče důležitých dokumentů, velké množství respondentů si stěžovalo jak na všeobecně nízkou znalost angličtiny zaměstnanců nejen v obchodech, či restauracích, ale i u cizinecké policie. Na neschopnost komunikace anglickým jazykem u cizinecké policie upozornili 3 respondenti.

Druhý největší problém měli cizinci s úrovní služeb v gastronomii. Někdo nemá rád typickou českou kuchyni, někdo by vynechal českou zálibu v česneku a pár respondentů poukázalo na nečerstvost ovoce a zeleniny a malý výběr vegetariánských jídel v restauracích. Co se restaurací týče, pár respondentů si stěžovalo na odmítavý přístup personálu vůči cizincům. Nejen že neovládali jiný jazyk než češtinu, ale mnozí respondenti měli špatnou zkušenost s tím, že se jim číšník nebo číšnice vůbec nesnažili porozumět.

13 % respondentů vadilo počasí mírného pásma. Přáli by si více slunce a kratší a teplejší zimy. Dále by cizinci ocenili u našich občanů všeobecně lepší znalost angličtiny, méně byrokracie na českých úřadech a také již debatovaný přátelštější přístup k cizincům.

8.2.1 Zajímavosti

Tato kapitola bude věnována zajímavým názorům, postojům, nebo komentářům respondentů, které uvedli v dotazníku.

Velmi pěkný komentář k samotnému Brnu měl mladý Ital, který před více než rokem přijel do Brna kvůli přítelkyni: *"Zatím jsem byl více méně jen v Brně. Je to velmi dobře vedené, organizované a zelené město. Líbí se mi, že Brno, ač velkoměsto, není vůbec chaotické a celé ho obklopuje krásná příroda."*

Vyčerpávající a také naprosto oprávněný komentář k poslední otázce: "Kdybyste mohl na ČR změnit jedinou věc, jaká by to byla?" byl od mladého Portugalce, který v Česku zatím nestrávil ani rok: *"Moje odpověď je založená na životních zkušenostech turisty a občana, který také žil v Londýně a Skotsku. Věc, která mi vadí na veřejných místech jako například v restauracích, nebo obchodech je velmi nízká tzv. vítací kultura zákazníka. Obsluha se zde nesnaží zákazníka zaujmout, hezky se usmát, nabízet a prodat. Chápu, že je to občas těžké komunikovat s cizincem, když neumíte anglicky, ale mnohdy i úsměv postačí. To je asi jediná věc, kterou bych zde změnil. Vše ostatní...je to krásná země s úžasnou kulturou a historií."*

Další komentáře, tentokrát ne příliš pozitivní, patří Nizozemcům: *"Češi obecně mají velmi špatně vyvinutou sociální inteligenci. Udělají pro vás něco jen v tom případě, že z toho budou mít nějaké benefity. Bojí se navazovat nové kontakty, poznávat nové lidi a věci. Možná proto Karel Gott vyhrává Českého Slavíka každý rok."* Stejný respondent ještě odpověděl na to, co by na Česku změnil: *"Dostaňte Čechy z izolace. Jsou součástí Evropy. Přidejte více překladů, titulky do českých filmů, nabídky práce v angličtině...otevřete se Evropě!"* Toto byl velmi zajímavý názor, který nutí k zamyšlení. Opravdu se od světa tolik distancujeme?

Další mladý Nizozemec odpověděl na otázku, co by na ČR změnil: *"Více Slováků, méně Čechů."* Ten samý respondent také zodpověděl tři vlastnosti Čechů jako žárliví, xenofobní a nešťastní. Jde pravděpodobně o jediného respondenta z celkových 54, který je v ČR velice nespokojený. Otázkou tedy zůstává, co ho tu drží?

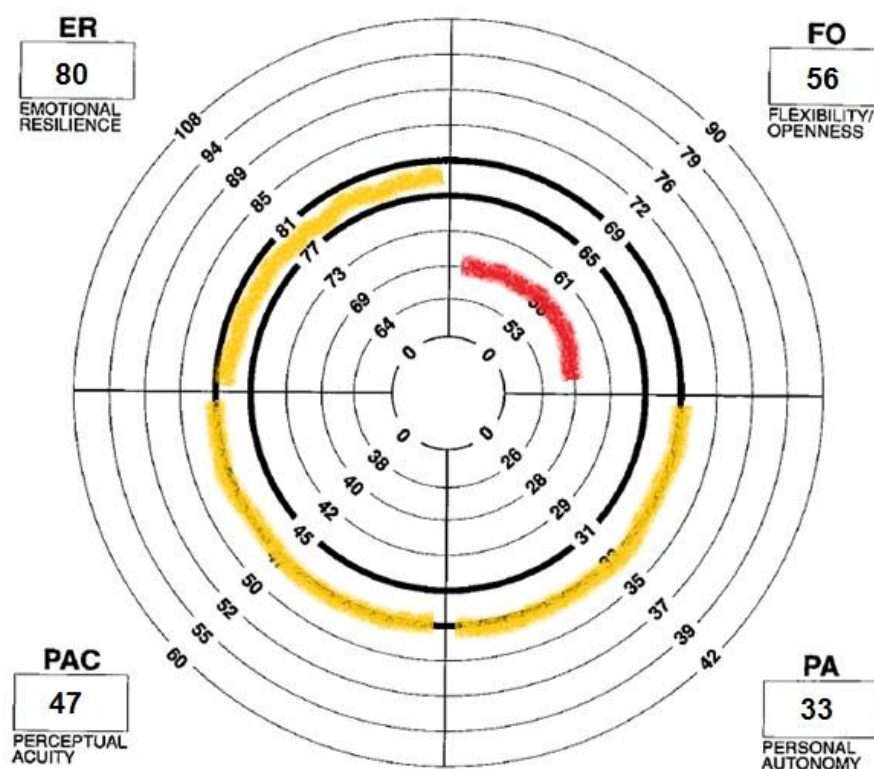
A na závěr komentář dalšího Nizozemce, tentokrát potěšující: *"Mám rád hrady a už jsem jich zde pár navštívil. Zdejší hrady a zámky jsou většinou velmi autentické a dávají návštěvníkovi dobrou představu o tom, jak se tu v dřívějších dobách žilo."*

8.3 Výsledky testu adaptability na cizí prostředí

Jak již bylo zmíněno v kapitole metodologie, součástí dotazníku bylo 50 otázek testu CCAI, tedy testu adaptability jedinců na cizí prostředí.

Nejprve budou vyhodnoceny průměrné výsledky pro celou Evropu. Ty vyobrazuje následující graf CCAI, kde červená barva znamená podprůměrný výsledek, oranžová průměrný a zelená, která v případě Evropy bohužel chybí, značí nadprůměrnost výsledku v dané kategorii.

Graf 14: Průměrné výsledky testu adaptability pro Evropu

Zdroj: CCAI manual, 2005. Vlastní zpracování.

Evropané dosáhli tří průměrných a jednoho podprůměrného výsledku a celkový součet výsledků všech 4 dimenzí byl 211. Tento údaj bude potřeba později při porovnání se světem.

8.3.1 Interpretace celkových výsledků

Víme, že si Evropa v testu na adaptabilitu na cizí prostředí vedla v 75 % průměrně. Co to ale vlastně znamená a jak ve výsledcích číst?

Dimenze Emoční pružnosti (ER)

Za emoční pružnost získali Evropané průměrných 80 bodů. Tato dimenze vyjadřuje, jak moc jsou lidé schopni se po příjezdu do nové země emočně nastavit na novou kulturu a nový styl života. Nikdy to není lehké si zvykat na něco, co ve vaší rodné zemi funguje naprosto jinak. Například zdravení na ulici, agresivita, nebo naopak ohleduplnost řidičů, nový systém hromadné dopravy, jinak zařízené byty, jiné stolovací a gastronomické návyky, odlišná úroveň lékařské péče, podmínky v zaměstnání... Existuje mnoho věcí, které jsou v každé zemi odlišné a pro některé je zvyknout si na ně obtížnější, než pro druhé. Evropané jsou v tomto ohledu méně pružní. Pravděpodobně budou potřebovat více času si na nové místo zvyknout. Budou potřebovat poznat pár lidí a zaběhnout se v nové životní epizodě, než se budou cítit pohodlně. Asi v sobě nemají takovou dávku kuráže a citu pro dobrodružství a hlavně pozitivní přístup a otevřenost, jako to mají ostatní mimoevropské kultury. To ale neznamená, že se v cizím prostředí musí bezpodmínečně cítit nepříjemně. Jen si ze začátku vytvoří lehký odstup, aby měli čas si sami zmapovat nové prostředí.

Dimenze Flexibility / Otevřenosti (FO)

Dimenze Flexibility a Otevřenosti vyšla podprůměrně 95 % evropských respondentů, výsledky zbylých 5 % byly průměrné. Celkový výsledek Flexibility a otevřenosti pro Evropu byl 56 bodů, což je hluboký podprůměr. Každá země a každá kultura má jiné způsoby vyjadřování, jiné způsoby zábavy, myšlení a chování. Lidé, kteří by v této dimenzi získali nadprůměrné výsledky, jsou tolerantní, rádi poznávají lidi z jiných kultur a tráví s nimi čas, aby je lépe poznali. To, že Evropa těchto výsledků nedosáhla neznamená, že není tolerantní vůči jiným kulturám. Je potřeba brát v potaz, že tento test není směřován na jednu určitou cizí kulturu. Takže i když v současnosti mají Evropané obavy z muslimů, tak tento fakt neměl na výsledky dotazníkového šetření vliv. Výsledek testu odhaluje, že ačkoliv se nacházíme v jiném prostředí, raději si vybíráme společnost lidí, která je nám kulturně bližší, než abychom se snažili

poznávat lidi více odlišné. To je velká škoda, protože tím ochuzujeme sami sebe o mnoho zajímavých informací. Kolik lidí může tvrdit, že dobře ví, jací jsou lidé z Taiwanu? Kolik Evropanů by si šlo bez předsudků povídat s obyvatelem například Pákistánu či Izraele? My, Evropané se zkrátka rádi držíme tam, kde to známe.

Dimenze percepční ostrosti (PAC)

Percepční ostrost vypovídá o schopnosti komunikovat jak verbálně, tak i nonverbálně. Nejde jen o znalost jazyka. Každá kultura má odlišné nonverbální komunikační projevy, kterými tamní lidé vyjadřují své pocity. Tato dimenze zjišťuje, jak moc se jedinec dokáže do této úrovně komunikace vcítit, jak dokáže číst v emocích cizinců a jak na ně působí.

V percepční ostrosti dosáhli Evropané 47 bodů, tedy průměrného výsledku. Nejsou nijak výrazně empatictí, ale do jisté míry se dokážou do jedince vcítit.

Dimenze Osobní nezávislost (PA)

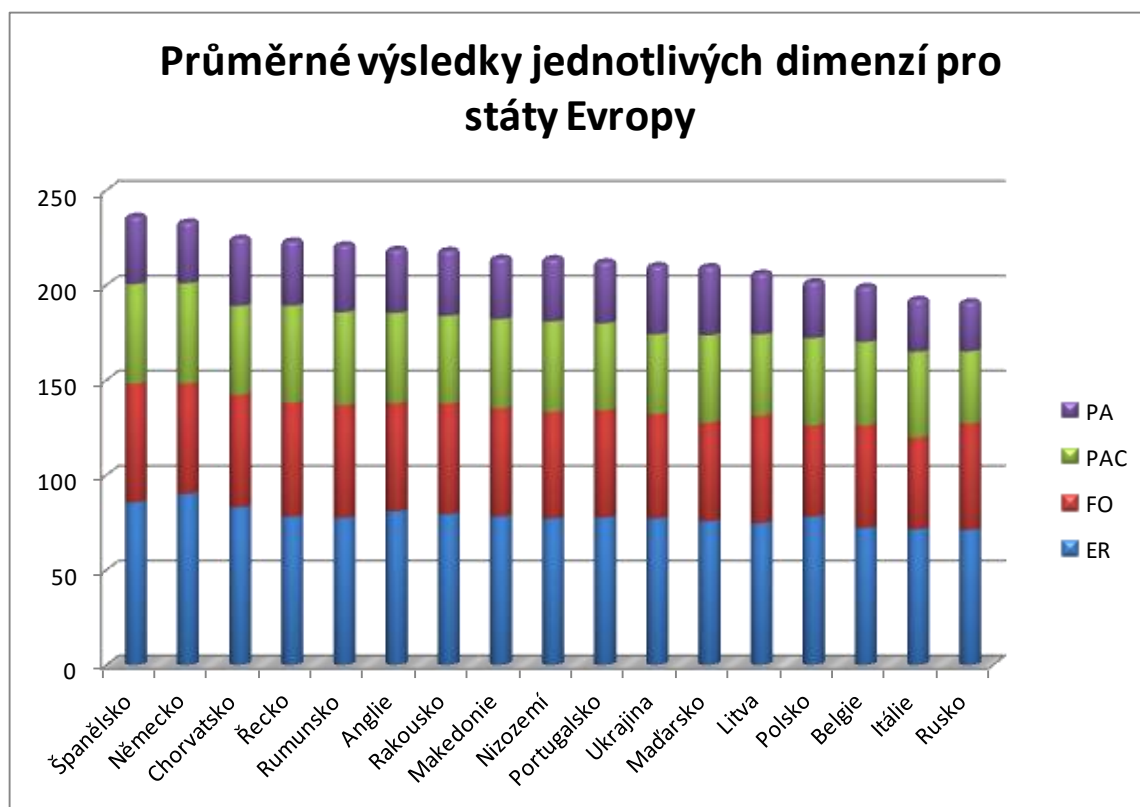
V poslední dimenzi dosáhli respondenti z Evropy průměrného výsledku 33 bodů, což jim stejně jako u předchozí dimenze zaručilo průměrný výsledek.

Osobní nezávislost je jedna z dimenzí, jež u jedinců, kteří v ní získali výsledek nízký, může znamenat neustálé hádky a konfrontaci s příslušníky cizích kultur. Ten, který v osobní nezávislosti dosáhl nadprůměru, si je vědom vlastních hodnot, je schopen si udržet vlastní přesvědčení a zároveň respektovat přesvědčení ostatních. Evropa si v tomto ohledu udržuje zlatou střední cestu.

8.3.2 Výsledky testu adaptability za státy Evropy

Kromě celkového vyhodnocení Evropy budou zmíněny výsledky i pro jednotlivé státy. Graf č. 15 barevně rozlišuje čtyři dimenze a celkové body testu pro státy Evropy seřazené od nejlepšího výsledku po nejhorší.

Graf 15: Průměrné výsledky testu CCAI jednotlivých dimenzí pro státy Evropy

Zdroj: Vlastní zpracování.

Celkově v testu adaptability nejlépe uspělo Španělsko, jehož celková adaptabilita činila 236 bodů. Na druhém místě bylo Německo s 233 body a Chorvatsko s 225 body. Výsledky všech států byly velmi vyrovnané, pod 200 bodovou hranici kleslo pouze Polsko, Belgie, Itálie a Rusko, přičemž poslední dva státy dosáhly výsledků výrazně nižších (192 a 191 bodů).

Co se týče jednotlivých dimenzí, nejméně bodů v první dimenzi Emoční pružnosti (ER) získala Itálie a Rusko. Flexibilitu a Otevřenost má nejhorší Itálie a Polsko a poslední dvě dimenze dopadly nejhůře opět pro Rusko. Španělsko si udrželo prvenství ve třech dimenzích kromě Emoční pružnosti. Tam korunovalo Německo. To také sdílelo stejný počet bodů se Španělskem v třetí dimenzi Percepční ostrost (PAC). V poslední dimenzi Osobní nezávislost (PA) bylo pomyslných vítězů více. Kromě Španělska také Maďarsko, Ukrajina a Chorvatsko.

Pro lepší orientaci jsou zmíněné skóre barevně vyznačené v tabulce 10 ve čtvrté příloze.

Mají obyvatelé jižní části Evropy lepší adaptabilitu, než ti ze severní?

V testu adaptability se nejlépe umístilo Španělsko, nejhůře Rusko. Nabízí se tedy tvrzení, že jižní státy si díky své přirozené otevřenosti a přátelskosti budou vést lépe, než "chladné" země ležící severněji. Jací jsou Španělé a jak na ostatní působí naopak Rusové?

Nejvýstižněji popisuje charakteristiku španělského lidu server Eye on Spain. Přátelský, společenský extrovert - to je perfektní popis průměrného občana Španělska. Tato středně velká země na jihu Evropy je velmi přátelská a velmi rychle získávají nové kontakty. Jako pozdrav si místo podání ruky dají pusu na každou tvář, což může Evropanům z uzavřenějších a chladnějších zemí připadat příliš intimní. Oni tak ale vůbec nepřemýšlí. Rádi se objímají, rádi se chodí večer bavit a nezůstanou jen u konverzace se svými blízkými přáteli. Bez problému navážou kontakt s každým, koho potkají. Pokud potkají cizince, chovají se k němu jako by to byl jeden z nich a nesoudí jej podle toho, odkud pochází, nebo jaké náboženství vyznává. Španělé jsou také velmi komunikativní, spontánní a občas až příliš nahlas projevují své emoce (Eyeonspain.com, [online], 2008).

Naproti tomu Rusko, největší stát světa, který se nachází na dvou kontinentech v nejsevernější části Euroasie, je chladné. Chladné ve smyslu mezinárodních vztahů. Na jednu stranu jsou Rusové velmi přátelský národ. Říká se, že 100 přátel je lepší, než 100 Rublů. To ale platí pouze mezi ruskými přáteli. Rusové jsou velmi pyšní na svoji zemi a svůj národ a co se týče zmíněných mezinárodních vztahů, ať už ve společenském nebo politickém slova smyslu, hrají sami za sebe (Russia-ic.com, [online], 2015).

Pro správný a snadný proces adaptability na cizí prostředí je potřeba být otevřený novým nápadům, novým společenským kontaktům a v tomto ohledu je Španělsko jednoznačný vítěz. Otázkou ale zůstává, proč Itálie, tedy opět jižní stát Evropy, skončila v testu adaptability na předposledním místě a Německo, známé pro svou chladnost a perfekcionismus, skončilo na místě druhém.

Bohužel je na vině jednak malý počet respondentů, kde za nějaké státy odpověděl pouze jeden člověk a na základě schopnosti adaptability jednoho zástupce nemůžeme posuzovat celou zemi. Dalším důvodem je, že každý člověk je jedinečný a pouhá státní příslušnost nemá na schopnost adaptability absolutní vliv.

Po zprůměrování výsledků zemí ležících v jižní části Evropy (Španělsko, Itálie, Řecko, Makedonie, Rumunsko, Portugalsko a Chorvatsko), vyšel průměr všech

dimenzi 217. Průměrné výsledky pro ostatní státy, které byly přiřazeny severu, vyšel výsledek 210. Jižní státy tedy mají podle získaných odpovědí lepší schopnost adaptability, ale může jít o pouhou shodu náhod.

9 Výsledky pro svět

9.1 Informace o respondentech

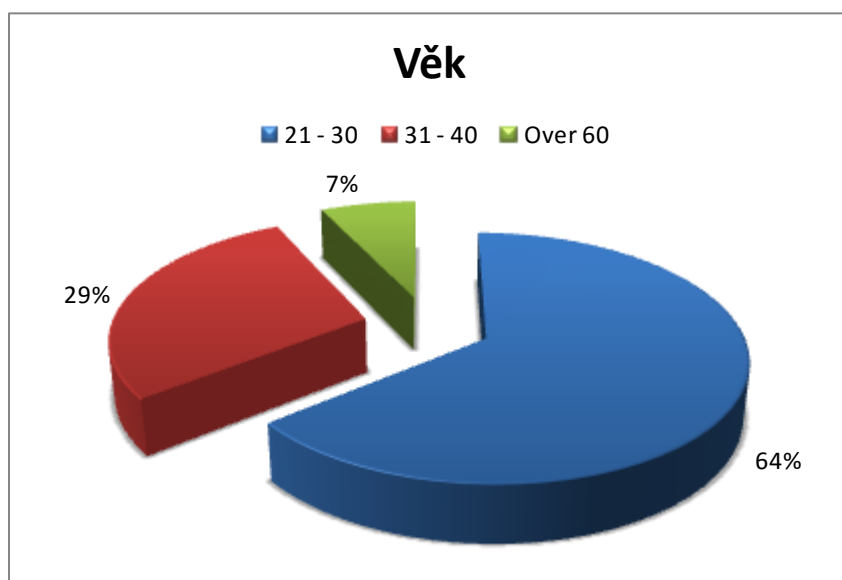
9.1.1 Základní informace

Zaměstnanci IBM DC Brno, kteří nejsou původem z Evropy tvoří podle vlastních odhadů 20 % všech cizinců. Pro tuto práci bylo získáno pouze 14 dotazníků z 8 států. Respondenti pocházeli z Tuniska, Maroka, Konga, Venezuely, Kolumbie, Brazílie, USA a Kanady.

Z 14ti dotázaných bylo 11 mužů a 3 ženy, 9 z celkového počtu bylo svobodných, 4 ženatí či vdané a 1 rozvedený.

Věková struktura respondentů byla velmi podobná té Evropské. Graf č. 16 přehledně znázorňuje zastoupení jednotlivých věkových kategorií. Opět nejvíce odpovídali lidé mladší 30ti let. Věkově do 40ti let odpověděli respondenti čtyři a jeden byl dokonce starší 60ti let.

Graf 16: Věk respondentů ze světa

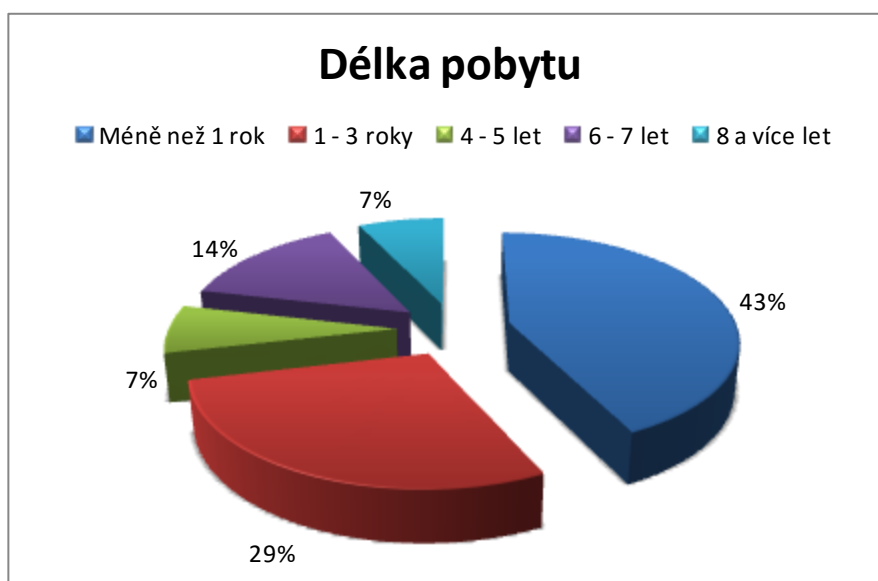
Zdroj: Vlastní zpracování.

Již v předchozí kapitole 8 byly uvedeny důvody, proč pracují v IBM lidé převážně do 40ti let. Lidé vyššího věku jsou zaměstnáni většinou už jako vrcholoví manažeři a až na jednoho se dotazníkového šetření nezúčastnili.

9.1.2 Délka a důvod pobytu v ČR

Co přivádí cizince z celého světa do ČR a na jak dlouho se zde plánují usadit? Z průzkumu mezi zmíněnými 14ti respondenty sem téměř polovina přijela před méně než jedním rokem a další čtyři respondenti v ČR bydlí již přes rok. Těch, kteří v ČR strávili delší dobu je méně než polovina.

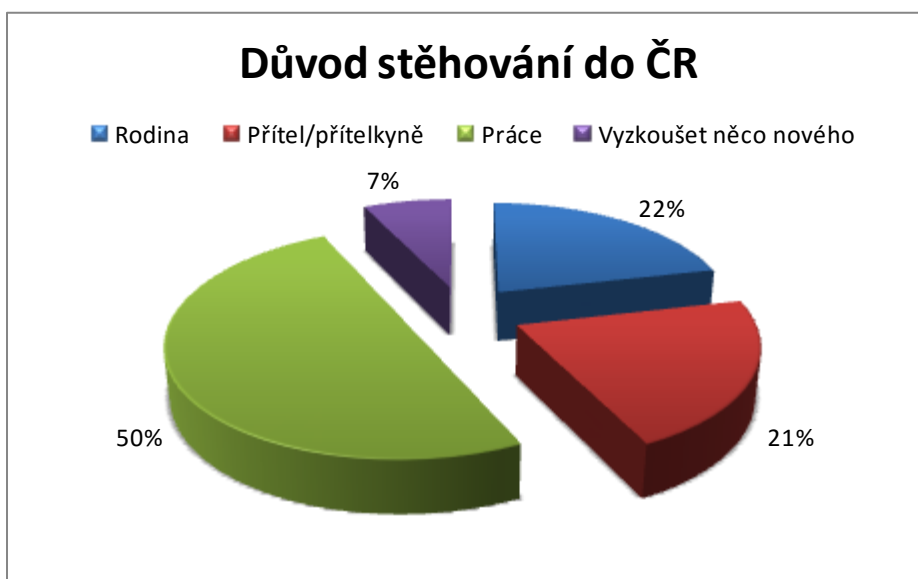
Graf 17: Délka pobytu v ČR cizinců ze světa

Zdroj: Vlastní zpracování.

Hlavním důvodem pro přestěhování do ČR byla nabídka práce. Kvůli lepším pracovním podmínkám sem přicestovalo 50 % z dotazovaných. Tři respondenti se do ČR odstěhovali za rodinou a další kvůli partnerovi. Pouze jeden dobrodružnější respondent přiznal, že jeho hlavní motivací bylo poznat něco nového.

Graf 18: Důvod stěhování cizinců ze světa do ČR

Zdroj: Vlastní zpracování.

Zajímavá byla také otázka, jestli by si dokázali představit zůstat v ČR natrvalo. Pět respondentů ze 14 je přesvědčeno, že ano. Shodou okolností jsou to ti respondenti, kteří sem přijeli za rodinou, či za partnerem. O jednoho více, tedy šest respondentů si zde na nějaký čas umějí představit žít, ale pravděpodobně ne natrvalo. Ti, kteří byli přesvědčeni o tom, že tu zůstat nechtějí, byli pouze tři, tedy menšina.

Pro ČR je dobrou vizitkou, že se zde cizincům i z naprosto odlišných kultur a zemí, které jsou od Evropy přes oceán vzdálené, líbí a někteří z nich by zde chtěli zůstat napořád.

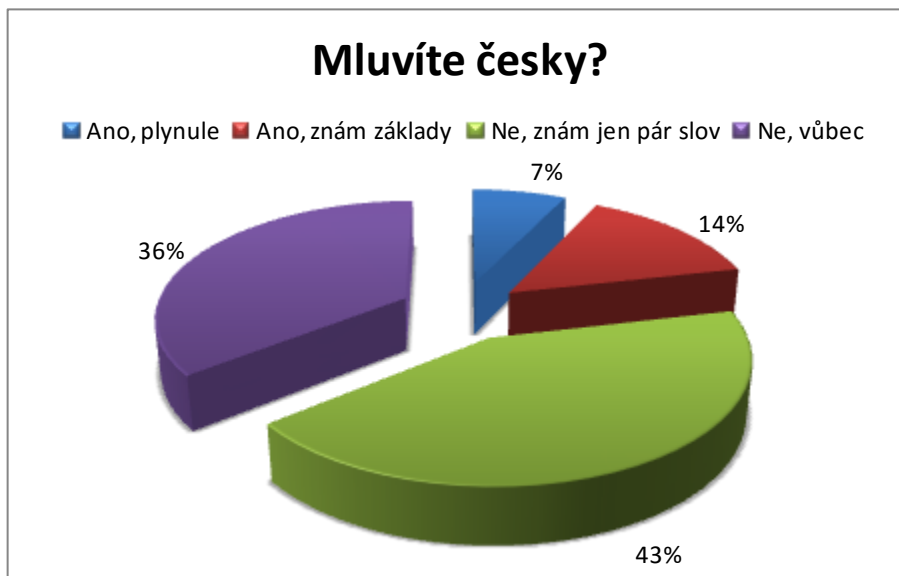
Zajímavé byly také odpovědi na otázku, jestli se cizinci do ČR přijeli podívat předtím, než se sem rozhodli odstěhovat. Nadpoloviční většina, tedy 8 respondentů, zde před nastěhováním nikdy nebyla. Zbýlých šest tu bylo v předchozích letech na dovolené.

Jak velká musí být odvaha přestěhovat se do země, která se jejich vlasti ne příliš podobá, do země, kde se nemluví světovým jazykem, do země, která má tak odlišnou kulturu od jejich vlastní, aniž by ji předtím navštívili.

A jak jsou na tom cizinci ze světa s češtinou? Pravděpodobně nebude velkým překvapením, že v tomto ohledu dopadli hůře, než Evropané. Přeci jen je čeština jazyk, kterým se mluví pouze u nás a kromě jeho malého využití ve světě je těžký, zejména na výslovnost. Přesto se mezi respondenty ze světa našel jeden, který česky mluví plynule. Konkrétně je to respondent z Konga, který je v ČR ženatý a bydlí zde již více jak 5 let.

14 % respondentů umí české základy. Největší skupina - 43 % respondentů umí pouze pár slov a 36 % neumí česky vůbec.

Graf 19: Kolik cizinců ze světa hovoří česky

Zdroj: Vlastní zpracování.

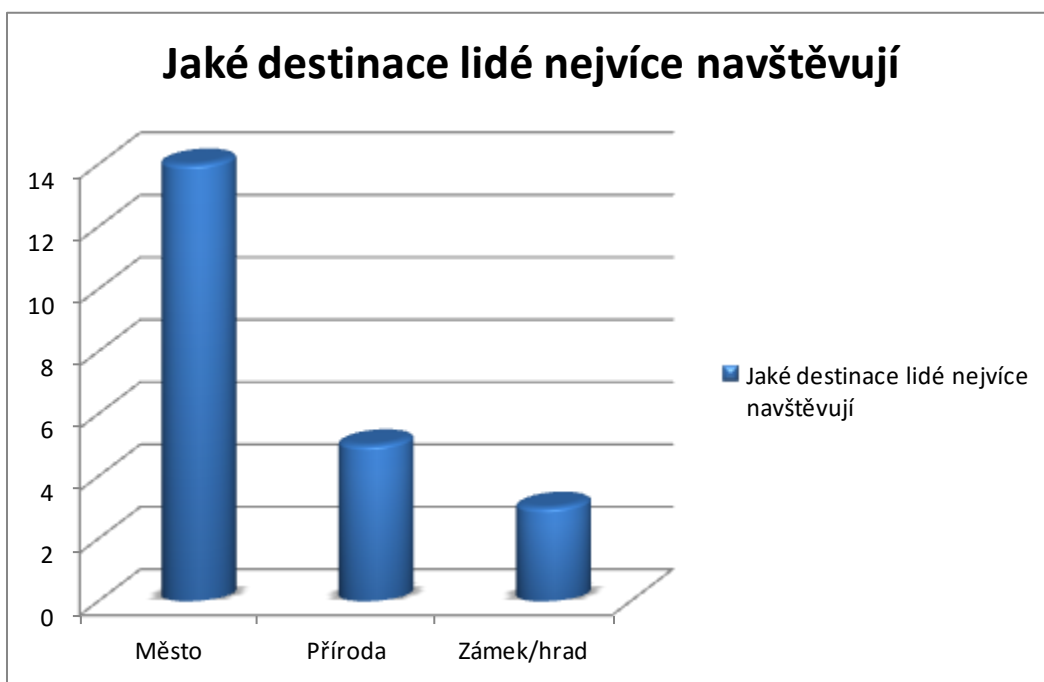
9.1.3 Turistika v ČR

Vyhledávají cizinci z jiných kontinentů raději městské metropole, nebo přírodu? Jak se jim líbí české hrady a zámky a co všechno navštívili?

Podle odevzdaných dotazníků navštívilo alespoň jedno české město (kromě Brna) 100% respondentů. Ve 86 % případů to bylo hlavní město Praha. Další nejoblíbenější destinace byly Olomouc a Mikulov, kam lidé, jak se sami přiznali, jezdí zejména v období vinobraní. Dále se cizinci podívali do Ostravy, Českého Krumlova a Kutné Hory. Co se týče přírodních krás naší země, navštívilo je pouhých 5 respondentů. Nejoblíbenější destinací je Moravský kras a Punkevní jeskyně. Cizinci se vydali také na Šumavu a jeden respondent zdolal vrchol nejvyšší hory ČR Sněžky.

Nejméně navštěvované jsou české historické památky, jako například hrady, zámky a skanzeny, které se nachází mimo města. Respondenti navštívili pouze hrad Nový Bydžov, zámek Kralova Koruna a hrad Pernštejn. Podrobné informace o vyhledávaných destinacích cizinců ze světa ukazuje graf č. 20 a tabulka č. 2.

Graf 20: Jaké destinace lidé nejvíce navštěvují?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Poslední dvě otázky z turismu se týkaly vyhledávání informací. Přesně 50 % cizinců si myslí, že má dostatek informací o možnostech cestování po ČR. 21 % respondentů nejsou s množstvím informací spokojeni a 29 % se ještě po ničem ani nedívali.

Na otázku, kde berou inspiraci, odpovědělo 64 % respondentů že na internetu, 21 % respondentů se na možnosti výletu zeptají rodiny nebo přátel a 7% respondentů nehledalo informace nikde.

Tabulka 2: Seznam navštívených míst cizinci ze světa

Město	Navštívilo	Příroda	Navštívilo	Zámek/hrad/skanzen	Navštívilo
Praha	12	Moravský kras	3	Kralova Koruna	1
Olomouc	7	Šumava	1	Nový Bydžov	1
Mikulov	6	Sněžka	1	Pernštejn	1
Ostrava	4				
Český Krumlov	4				
Kutná Hora	3				
Zlín	3				
Znojmo	3				
Liberec	2				
Dvůr Králové	2				
Hradec Králové	2				
Příbram	2				
Pardubice	1				

Zdroj: Vlastní zpracování.

9.2 Názor na ČR

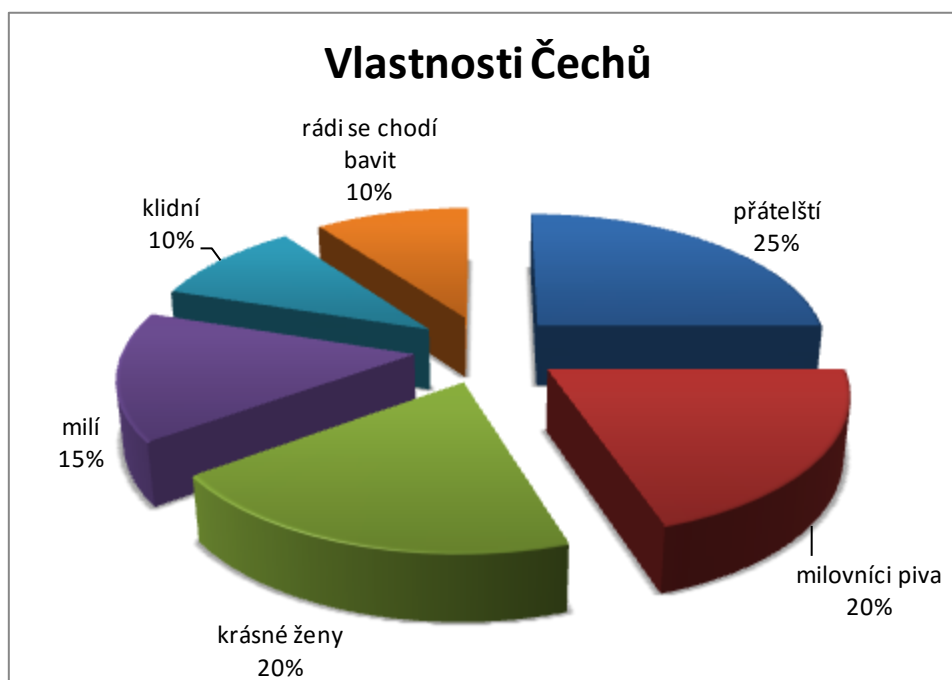
V posledních dvou otevřených otázkách se cizinci ze světa svými odpověďmi přibližovali odpovědím Evropanů.

Vlastnost "přátelští" zvolilo 5 respondentů. Čtyři respondenti se shodli i na tom, že jsme milovníci piva a máme krásné ženy. V četnějších odpovědích se také vyskytl názor, že jsme milí, klidní a rádi se chodíme bavit.

V grafu č. 21 jsou uvedeny pouze vlastnosti, které byly zmíněny víckrát než jednou. Všechny vyjmenované vlastnosti Čechů jsou uvedeny v tabulce 12 v přílohách.

Zajímavé je, že všechny víckrát zmíněné vlastnosti byly ryze pozitivní. Stejně jako u odpovědí Evropanů zvítězila přátelskost a láska k pivu. Co ovšem Evropané nezmínili, byla negativní vlastnost snadné manipulace médií a odsuzování druhých, aniž bychom je předtím lépe poznali. Tyto dvě negativní vlastnosti byly zmíněny respondenty z Afriky, konkrétně z Tuniska. Stejní respondenti také v další otázce, co by chtěli na ČR změnit, uvedli mylný negativní názor na muslimskou populaci.

Graf 21: Vlastnosti Čechů podle cizinců ze světa

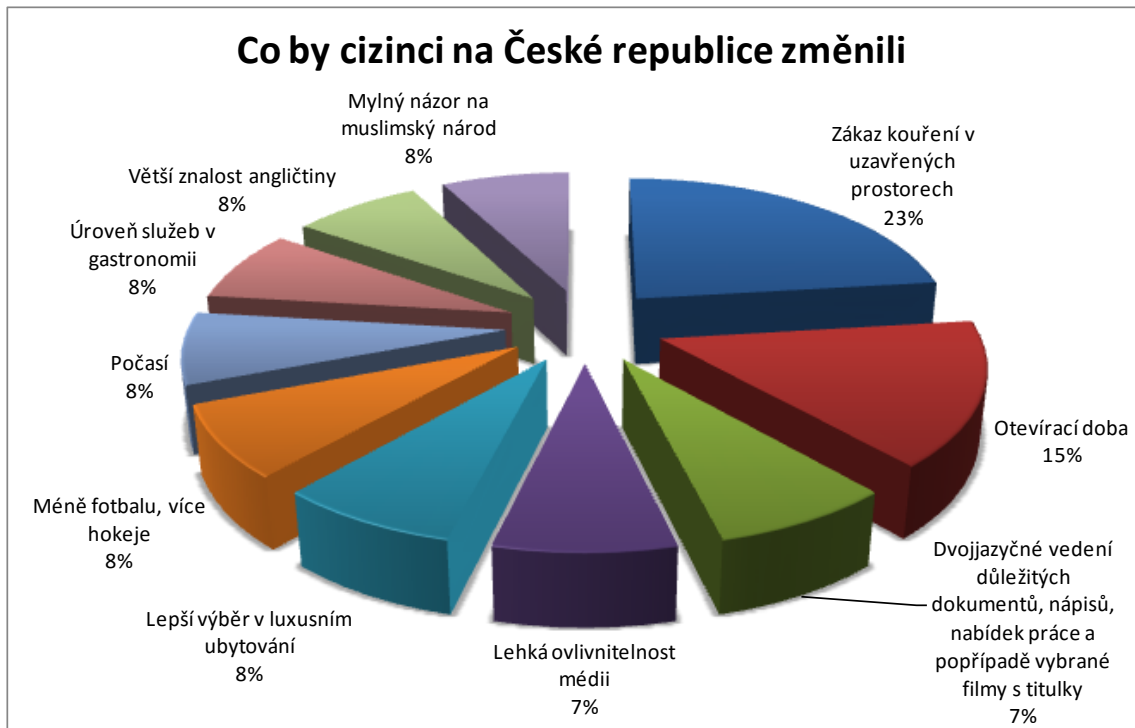
Zdroj: Vlastní zpracování.

A co jiného by respondenti rádi u nás změnili? Suverénně nejvíce hlasů dostal nápad se zákazem kouření v restauracích a prodloužená otvírací doba v obchodech a restauracích.

První zmíněné přání, tedy zákaz kouření, padlo celkem třikrát a to pouze od respondentů ze Severní Ameriky. Není divu, tam je kouření na veřejných prostorech zakázáno a nemůžeme se tedy divit, že se jim naše zadýmené podniky nelíbí. Od 1. ledna příštího roku měl být zaveden zákon, který měl zakazovat kouření právě v podnicích, kde se podává jídlo a pití. Nicméně, jak uvedl deník iDNES.cz, vládní návrh už v říjnu nebyl ani součástí programu schůze sněmovny a zdá se, že není reálné, aby zákon zakazující kouření začal platit od ledna roku 2016, jak bylo původně zamýšleno (Kopecký, [online], 2015).

Na krátké otvírací doby si stěžovali zejména cizinci z Jižní Ameriky, pro které je normální začít večer až ve 21 hodin, večer o půlnoci. U nás jsou bohužel kultura a nastavené zvyky jiné a z toho důvodu se posunutí otvírací doby pravděpodobně nedočkají. Nicméně je nutno podotknout, že většina obchodů již svou otvírací dobu upravilo a nezavírá v 5 hodin odpoledne, ale v 7 hodin večer. V restauracích se běžně vaří do 22 nebo 23 hodin. V tomto ohledu tedy není třeba tento funkčně zavedený systém měnit. Další přání ukazuje graf č. 22 a v příloze 5 tabulka č. 11.

Graf 22: Co by na ČR změnili cizinci ze světa

Zdroj: Vlastní zpracování.

9.2.1 Zajímavosti

Jeden ze zajímavých komentářů byl od Američana, který si o ČR myslel, že je to chudá komunistická země, kde lidé žijí v domech zničených válkou a neumějí mluvit anglicky. Když poprvé vystoupil v Praze z letadla, jeho dosavadní představa o střední Evropě se rázem změnila. Nyní je Praha jeho nejoblíbenějším městem a Brno ideálním místem pro život - je klidné, situované uprostřed krásné přírody, ale stejně dost velké na to, aby nabízelo možnosti pro různé aktivity.

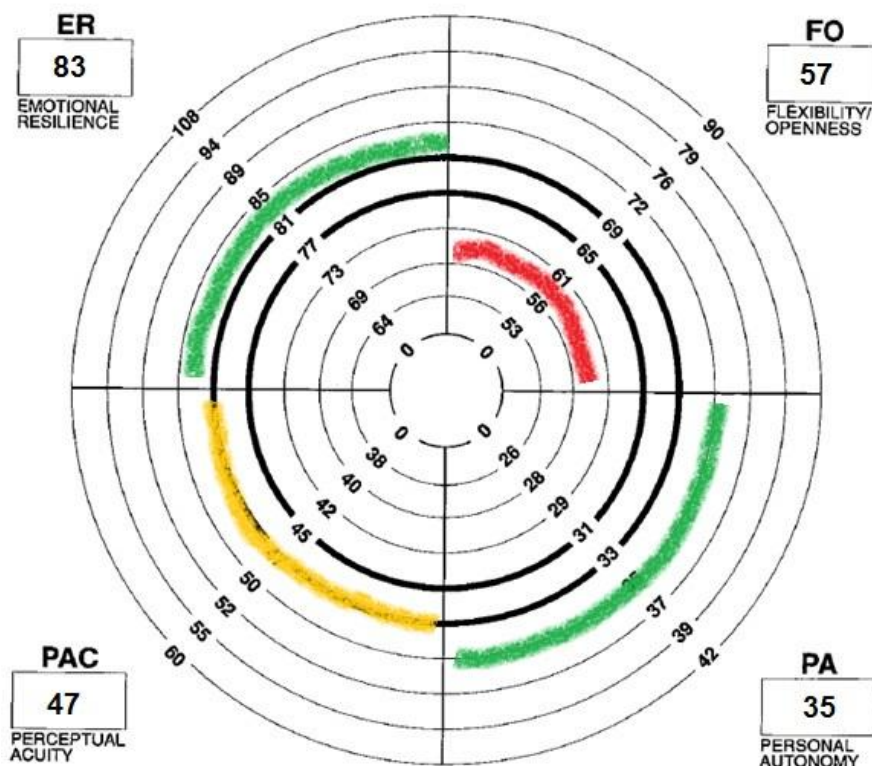
Respondentka z Brazílie si u otázky, co by ráda na ČR změnila, stěžovala na úroveň služeb v gastronomii: *"Kvalita služeb v restauracích a barech a všeobecně ve všech státních podnicích je děsivá. Všichni platíme poctivě daně a účty, tak bychom si zasloužili patřičný servis. V poslední době si už raději беру jídlo domů než abych se musela v těchto podnicích rozčilovat."* To byla tedy poznámka na úroveň gastronomických služeb, na kterou si stěžovali i Evropané. Nepříjemná obsluha, nedobré jídlo.

Poslední pěkný příspěvek je od mladého Tunisana, který Čechům radí, aby si - až příště v televizi uslyší šokující zprávy o lidech jiné kultury a náboženského vyznání - nejprve zjistili fakta, než začnou soudit.

9.3 Výsledky testu adaptability na cizí prostředí

Nejprve budou opět vyhodnoceny průměrné výsledky pro celý svět. Ty zobrazuje následující graf CCAI, kde červená barva znamená podprůměrný výsledek, oranžová průměrný a zelená značí nadprůměrnost výsledku v dané kategorii.

Graf 23: Průměrné výsledky testu adaptability pro svět

Zdroj: CCAI manual, 2005. Vlastní zpracování.

Respondenti ze světa dosáhli jednoho průměrného, dvou nadprůměrných a jednoho podprůměrného výsledku. Celkový součet výsledků všech 4 dimenzí byl 221. Tento údaj budeme taktéž potřebovat později při porovnání se výsledkem Evropy.

9.3.1 Interpretace celkových výsledků

Kontinenty Afrika a Amerika si v testu adaptability na cizí prostředí vedly lépe než Evropa. Co to znamená pro jednotlivé dimenze?

Dimenze Emoční pružnosti (ER)

Emoční pružnost vyšla Africe a Americe nadprůměrně. Klíčem k tomu být emočně pružný je zůstat pozitivní, mít nadhled a neupadnout do pocitů frustrace a opuštěnosti. V tomto případě byl výsledek podpořen zejména ze strany jižní Ameriky, kde respondenti dosahovali velmi vysokých výsledků.

Důvodem, proč Venezuela, Kolumbie a Brazílie dosáhly v dimenzi Emoční pružnosti nejlepšího výsledku, může být jejich přátelskost a silná orientace na člověka. Kolumbijec například přijde pozdě na schůzku, pokud důvodem byla důležitější konverzace s někým jiným. Přátelství a lidskost jsou pro ně důležitějšími faktory nežli čas. Kolumbijci se také velmi rádi učí novým věcem a novým jazykům. Jsou hrdí na svoji zemi a rádi se jí chlubí mezi cizinci (Uncover Colombia, 2013). Obyvatelé Venezuely jsou podobní. Velice milí jak na místní, tak na cizince. Velmi rádi pomáhají. Pokud by se cizinec ve Venezuele ztratil, rádi ho doprovodí tam kam potřebuje. (Venezuelan Stereotypes, 2013). Tyto dva národy jsou velmi komunikativní, rádi pomáhají ostatním a především jsou šťastní. Kolumbie byla v roce 2013 vyhlášena nejšťastnější zemí světa (Huff Post, 2013) a Venezuela drží Guinnessův rekord za nejšťastnější populaci na světě (Venezuelan Stereotypes, 2013). Otevřenost, lidskost a komunikativnost je dobrým základem pro snadnou adaptaci na nové prostředí.

Dimenze Flexibility / Otevřenosti (FO)

Dimenze flexibility, stejně jako u Evropy, dopadla podprůměrně. 93 % (tedy 13 ze 14) respondentů dosáhlo podprůměrného výsledku, pouze jeden měl výsledek průměrný. Zde tedy platí to stejné jako pro Evropu. Lidem pocházející z jedné kultury, ač s vysokou emoční pružností, percepční ostrostí či osobní nezávislostí, dělá problém adaptovat se na jiné způsoby myšlení a chování. Lidé, kteří vyrostli a byli vychováni v určitých podmínkách si budou více rozumět s člověkem, který pochází ze stejných kulturních vrstev. Je velice těžké se 100% adaptovat na něco, co je nám cizí. Není to jen o tom, že poznáme pár lidí z jiných kultur a na chvíli se s nimi zapovídáme. Člověk,

který by dosáhl nadprůměrného výsledku v dimenzi Flexibilita a otevřenost je tolerantní, je sociálně pružný a miluje trávení času s různými typy lidí a je mu jedno, jestli stráví večer ve společnosti Indiánů, Němců, Číňanů, nebo Mexičanů. Toto ale o sobě nemůže říct ani jeden z respondentů.

Dimenze percepční ostrosti (PAC)

Dimenze percepční ostrosti dopadla na bod stejně jako pro Evropu. V tomto se tedy kontinenty navzájem nijak neliší. Percepční ostrost vyžaduje přesné vyjadřování, schopnost číst v emocích a to, jak na sebe dva lidi vzájemně působí. Svět včetně Evropy je v tomto ohledu průměrný.

Dimenze osobní nezávislosti (PA)

Dimenze osobní nezávislosti dopadla nejlépe ze všech čtyř dimenzí, tedy nadprůměrně. Nejlepšího výsledku zde dosáhli respondenti z Arabských zemí.

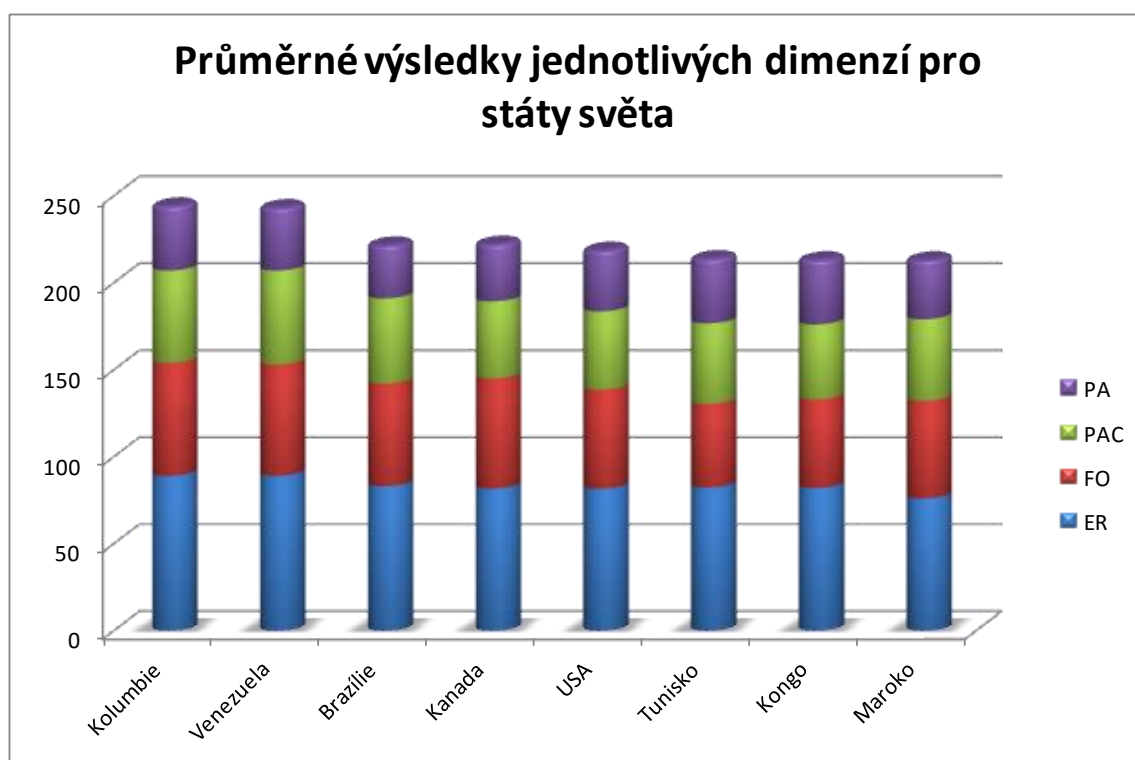
Lidé s vysokým skóre se cítí mocní, dokážou si udržet vlastní přesvědčení o vlastních hodnotách a zároveň respektovat ostatní. Tunisko a Maroko jsou dvě z mnoha arabských zemí, kde lidé striktně dodržují vlastní hodnoty, zejména ty, která mají náboženský charakter (Arab Business Etiquette, 2015). Zároveň ti, kteří se rozhodli pro život někde jinde, dokážou akceptovat hodnoty tamních obyvatel.

9.3.2 Výsledky testu adaptability za jednotlivé státy světa

Stejně jako v případě Evropy, i zde budou okomentovány výsledky testu adaptability pro jednotlivé státy.

V případě neevropských kontinentů došlo k velice zajímavým výsledkům. Státy patřící do jednoho kontinentu dosáhly i podobného výsledku v testu. Podrobnosti ukazuje graf č. 24.

Graf 24: Průměrné výsledky jednotlivých dimenzí pro státy světa

Zdroj: Vlastní zpracování.

Respondentky z Kolumbie a Venezuely měly podobný celkový výsledek testu - 244 a 243 celkových bodů. Respondenti z Brazílie dosáhli stejného počtu bodů jako Kanadčané (222) a USA americkou skupinu doplnila s 219 body. Amerika a konkrétně její jižní část má podle zjištěných výsledků lepší schopnost adaptovat se na cizí prostředí, než Evropa a Afrika. Body afrických respondentů se pohybovaly mezi 213 a 214, tedy opět velmi podobné výsledky.

Jak již bylo zmíněno výše, nejlepších výsledků dosáhly státy jižní Ameriky, jejichž charakteristika už byla popsána v předchozí kapitole. Středních hodnot testu CCAI ve světovém měřítku dosáhly státy Severní Ameriky. Co si lidé většinou myslí o Američanech? Materialističtí, obézní, kapitalističtí, arogantní, ale také velkorysí, ochotní, milí, přátelští, těžce pracující a dobrovolně pomáhající slabším (American Stereotypes, [online], 2013). To jsou nejčastější adjektiva, která popisují americký národ. Důvod, proč Američani dosáhli v testu CCAI vyššího výsledku než Evropané, může být stejný jako u Latinoameričanů. Jsou daleko otevřenější, komunikativnější a velmi přátelští. Také jsou ve své zemi zvyklí na imigranty, prakticky se narodili do země, kde původních Američanů už je výrazná menšina, takže pro ně člověk s jinou barvou pleti není nic neobvyklého. V Americe je mix všech národností a oni se naučili

společně žít, naučili se mezi sebou vycházet. Proto mají lepší schopnost adaptovat se na cizí prostředí než Evropané, kteří jsou v tomto ohledu za Amerikou pozadu. Africké státy se svým výsledkem testu adaptability téměř vyrovnaly Evropě.

10 Porovnání výsledků pro Evropu a svět

Evropských respondentů bylo téměř 3x více, než respondentů z ostatních kontinentů. Řada odpovědí byla stejných, ale některé se přece jen lišily. V této kapitole budou srovnány výsledky za obě dvě části dotazníkového řízení.

10.1 Informace o respondentech

Co se týče osobních informací respondentů, za Evropu i za svět odpovídali nejčastěji muži. Ohledně věku převažovali v obou kategoriích svobodní mladí lidé ve věku 21 - 30 let. Odpověď na aktivní studium respondenta byla v 92 % "ne", neměla na odpovědi respondentů vliv a tudíž nebyla brána v potaz.

V otázce pobytu v ČR bylo zjištěno, že zde Evropští respondenti žijí déle (1 - 3 roky), než respondenti ze světa, kteří v ČR většinou strávili méně než 1 rok. Důvod přestěhování se také lišil. Zatímco Evropany do Česka táhly v první řadě vztahy a rodina, mimoevropští sem jezdili zejména za prací. Zajímavé je, že jednou z věcí, na kterou si Češi často stěžují, jsou právě nízké platy (Černá, [online], 2013). Proč sem tedy cizinci jezdí kvůli práci?

IBM po celém světě je "lovec mozků" a jak už bylo zmíněno v kapitole Metodologie, velká část brněnské pobočky je zaměřena na zákaznickou podporu, kde je prioritou znalost jazyka. To je příležitost pro cizince, kteří mají zájem zde žít, nebo kteří hledají práci v mezinárodní firmě s cílem budovat kariéru. IBM DC Brno na pozici zákaznické podpory nevyžaduje vysokoškolský titul ani praxi. Jedinou podmínkou je právě znalost cizího jazyka a to cizinci splňují. Další výhodou je, že jde o velkou firmu, která má neustále otevřené desítky pracovních pozic, ze kterých si zájemci mohou dle svých znalostí vybírat.

Evropané byli také více přesvědčeni o tom, že by v ČR chtěli zůstat natrvalo (55 % dotazovaných). V případě Ameriky a Afriky byly odpovědi "možná na nějakou dobu" a "ano" téměř vyrovnané. V obou případech ovšem bylo nejméně odpovědí "ne", tedy že o budoucím životě na území ČR nepřemýšlejí.

Další rozdíl byl při otázce, zda respondenti navštívili Česko dříve, než se sem rozhodli přestěhovat. Nadpoloviční většina Evropanů zde byla na dovolené a nadpoloviční většina respondentů ze světa tu nikdy v minulosti nebyla. Pro Evropana je totiž dovolená v ČR levou záležitostí. Naše země leží ve středu Evropy, takže k ní

mají všechny státy více či méně blízko. Pokud se ale do Evropy rozhodne vydat cizinec z Ameriky, Afriky, nebo Asie, dá přednost jiným, západním, zemím, jako Francii, Německu, Anglii, Itálii, nebo Španělsku. Na ČR láká většinu zahraničních návštěvníků pouze Praha.

Poslední údaj ze základních informací o respondentech byla jejich znalost českého jazyka. V obou skupinách bylo nejvíce odpovědí "ne, znám jen pár slov", druhou nejčastější odpovědí u Evropanů bylo "ano, znám základy", zatímco mimoevropští respondenti neuměli česky vůbec. Tento údaj může mít přímou souvislost s tím, že cizinci ze slovanských zemí se česky naučí snadno, na rozdíl od těch, jejichž rodný jazyk nemá s češtinou nic společného. Dalším důvodem je, že se většina dotazovaných Evropanů rozhodlo přestěhovat do ČR kvůli partnerovi, žijí tu déle a někteří se zde chtějí usadit dokonce i natrvalo, zatímco respondenti ze světa sem přijeli za prací a většina z nich tu zatím nestrávila ani rok. Pravděpodobně teprve začínají poznávat naši kulturu a mezi Čechy, od kterých by se češtinu mohli učit, zatím moc přátel nemají.

V oblasti turistiky se na odpovědích shodli jak evropští, tak mimoevropští respondenti. Informace o možnostech výletu a kulturních akcí hledají zejména na internetu, druhou nejčastější odpovědí byla rodina a přátelé. Obě dvě skupiny si myslí, že jsou o možnostech turistiky informováni dostatečně. Jak bylo i později zjištěno, ČR je informativně velmi dobře připravena na návštěvu cizinců. Nejvíce informací může cizinec nalézt na stránkách Czech Tourism. Tato agentura má také reklamy v televizi a na internetu (Youtube: Best of the Czech Republic, [online], 2015 & CzechTourism 2015 letní TV spot, [online], 2015). Přesto ale většina respondentů navštívila pouze jen města a žádný z nich nejmenoval např. Adršpach, Jeseníky, Praděd či České Švýcarsko. Je to proto, že přírodu nevyhledávají, nebo proto, že o našich přírodních pokladech nevědí? Je třeba si uvědomit, že většina cizinců se na českou televizi nedívá, pravděpodobně ji ani nevlastní. Jediné místo, kde by mohli na reklamu na zajímavá místa ČR narazit, je internet a plakáty na zastávkách MHD. Internet už je zajištěný, tak proč se nepochlubit českými horami tištěnou podobou? Na vylepených billboardech vidáme reklamy na různé wellness podniky, aqualandy, zahraniční hory, ale na naše bohužel zatím ne. Tato iniciativa by přinesla mnohem více cestovního ruchu do severní části naší republiky.

Mezi nejnavštěvovanější místa, která navštívili jak Evropané, tak i Američané a Afričané, byla Praha a dále větší města jako Olomouc, Mikulov, Ostrava a Český

Krumlov. Daleko méně respondentů navštívilo hrady a zámky. Pro Evropu byl nejnavštěvovanější Lednicko-Valtický areál a Hluboká nad Vltavou. V případě světa se na zámek či hrad bylo podívat pouze 14 % respondentů, zatímco za Evropu to bylo 45 %. Z přírody byl v obou případech nejčastěji navštěvován Moravský kras, Evropané dále cestovali do Krkonoš, nebo na Pálavu. Respondenti z jiných kontinentů byli zaměřeni spíše na městské destinace.

10.2 Názor na ČR

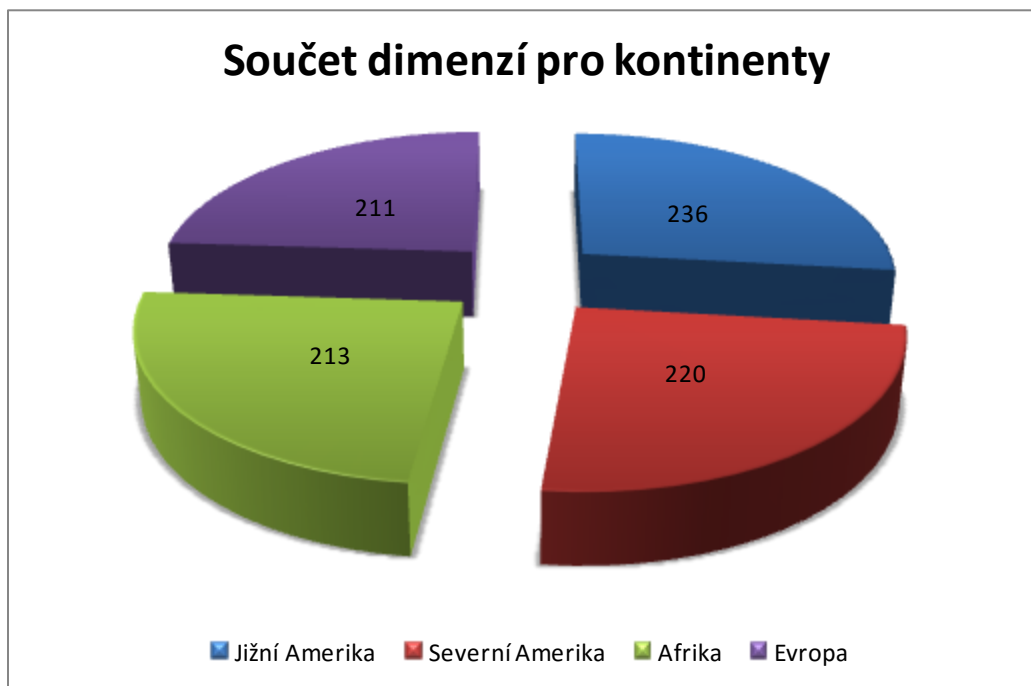
Co se názoru na Čechy týče a jejich vlastností, v obou případech zvítězilo, že jsou Češi přátelští, na druhém místě byla spojitost s alkoholem (alkoholici, milovníci piva). Tyto dvě nejčastěji zmiňované vlastnosti spolu celkem souvisí. Čím více pív pijí, tím jsou (většinou) přátelštější. To, že Češi pijí více alkoholu je známá věc. Podle International Business Times a statistického serveru The Telegraph obsadila ČR první příčku ve světové konzumaci piva na osobu (Payne, [online], 2014 & Averill, [online], 2014). Velká část respondentů ovšem zmínila i negativní stránky české povahy. Například to, že jsou Češi hodně uzavření a sobečtí ve smyslu ochoty pomáhat druhým. Jakmile z něčeho nebudou profitovat, nezajímá je to. Také hodně soudí lidi, aniž by je blíže poznali. To vadilo konkrétně respondentům z Tuniska ve spojení s muslimy, ale tento názor padl i od Evropanů. Češi také příliš důvěřují médiím, jdou za "stádem" namísto aby se snažili zjistit si o problému více informací a vytvořili si na danou věc vlastní názor. Evropané vícekrát zmínili i pojem xenofobní. Češi se bojí cizinců.

Názory, co by zde cizinci nejraději změnili, se mezi jednotlivými kontinenty lišily. Zatímco respondentům ze severní Ameriky vadilo nejvíce kouření v restauracích a barech, v jižní Americe by uvítali delší otevírací dobu obchodů a restaurací. Afričanům se nelíbil, jak už bylo vícekrát zmíněno, názor na muslimy a ovlivnitelnost médií a Evropané si nejvíce stěžovali na nízkou úroveň angličtiny na cizinecké policii a na nedvojazyčnost důležitých právních dokumentů.

10.3 Výsledky testu adaptability na cizí prostředí

V testu adaptability ze všech kontinentů dopadla nejhůř Evropa s 211 body⁶, dále to byla Afrika s 213 body. Americký kontinent dopadl nejlépe, kdy severní Amerika získala bodů 220 a jižní 236.

Graf 25: Celkové výsledky CCAI pro všechny kontinenty

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pravděpodobně nejde o náhodu, že v Evropě zvítězilo Španělsko a ve světě Kolumbie s Venezuelou. Tyto latinskoamerické státy jsou Španělsku svou kulturou velmi podobné, mluví stejným jazykem a mají téměř stejné vzorce chování. Z celkového pohledu Evropa vyšla jako nejméně adaptabilní kontinent.

Jak již bylo ale předesláno výše, cílem testu adaptability CCAI nebylo zjistit, které národnosti se dokážou adaptovat snáz a které hůře. Schopnost adaptability je nezpochybnitelně ovlivňována podle místa, ve kterém jsme vyrůstali a žili, ale není to jediný faktor, který má na finální výsledek vliv.

⁶ Body byly získány součtem průměrů 4 dimenzí testu CCAI za jednotlivé respondenty.

11 Diskuse

V práci bylo zjištěno několik zajímavých informací: Češi jsou uzavření a neradi pomáhají ostatním, bojí se cizinců a trpí islamofobií. Na druhou stranu jsou přátelští a milují pivo. Celkově se zde ovšem cizincům líbí. Samozřejmě by zde rádi pár věcí změnili, ale život v ČR natrvalo si dovede představit většina z nich.

To, že Češi křivdí muslimům, mají vůči nim neoprávněné předsudky a trpí islamofobií, zmínili v dotazníku respondenti z Tuniska. Islamofobie, pojem, který byl poprvé použit už v roce 1997, a je charakterizována jako sociální úzkost vůči islámským a muslimským kulturám (Kunsta et al., 2012).

Na obranu Čechů, podle studie norských psychologů z univerzit v Oslu a Bergenu, z muslimské a islámské kultury nemají strach pouze Češi, ale celý západní svět. Je nutno podotknout, že tato studie vyšla v roce 2012, tudíž nezohlednila žádné novodobé teroristické útoky. Po druhé světové válce byla imigrace do západní Evropy nejen vítána, ale byla také nezbytností pro západoevropské vlády. Výsledkem bylo přetvoření původně homogenních kultur na smíšené a do původně ryze křesťanských kultur pronikl islám. Obavy z muslimů způsobil v západních kulturách právě teroristický útok na USA dne 11. září 2001 (Heřmanová, Faryadová, 2012, s.118).

V současné době je jakékoliv téma týkající se muslimů a syrských přistěhovalců v Evropě velice citlivé. Média často poskytují informace, které vůbec neodpovídají realitě a zákonitě nutí evropské obyvatele, aby měli z muslimů strach. V televizi jsou prezentováni jako velká zkáza pro Evropu a někteří lidé si bohužel začínají spojovat každého muslima s teroristou. Současná situace je určitě pro muslimy žijící na území Evropy velmi nešťastná a tudíž není divu, že by si přáli tento globální pohled na lidi jiného náboženského vyznání změnit. To ale bohužel zatím běh na dlouhou trať.

Další z vlastností, která vyplynula z dotazníkového řízení, byla neochota pomáhat ostatním. Kulturně společenský měsíčník Xantypa zveřejnil v roce 2008 názory cizinců na život v ČR. Jednatřicetiletý Turek se svěřil s tímto názorem: *"Vaše země je velice krásná, ale hodnoty, které mi byly vštípeny, jsou úplně jiné než hodnoty, které vyznává vaše společnost. Česká společnost je podle mě trochu zdegenerovaná, ztrácí hodnoty, které by se vytráčet neměly. Lidé jsou zodpovědní jen sami za sebe –*

a tím to končí. Připadá mi, že sedmdesát procent lidí postrádá cit a stará se jen o sebe." (Abelson Tržilová, [online], 12/2008).

Také společnost Cetelem se ptala cizinců na jejich charakteristiku typického Čecha. Odpovědi náhodných kolemjdoucích se shodovaly s odpověďmi dotazovaných v IBM DC Brno. Dle cizinců dotázaných společností Cetelem je český národ: *"Uzavřenější, ale pokud už si někoho pustíme k tělu, stanou se z nás dobří přátelé. Milujeme svou pohodu, nikam se moc nehrneme a národním koníčkem je pro nás samozřejmě pít piva."* (Cetelem - C Plus č. 20, [online], 2015)

Podle šestadvacetiletého Belgičana, se naše uzavřenost a jistá dávka nedůvěry projevuje hlavně ve vztahu k cizincům a je výraznější u starší generace. Sylvie ze Zambie za naší uzavřeností vidí pozůstatky minulého režimu. Většina dotázaných se však shodla, že pokud cizinec získá Čechovu důvěru, získá také dobrého přítele (Cetelem, [online], 2015).

Většina respondentů si život v ČR natrvalo představit dokáže. Jednalo se zejména o respondenty, kteří již žijí v manželském svazku. Druhou nejčastější odpovědí ovšem bylo, že si zde život umějí představit jen na nějakou dobu. Podle Jana Schrotha z české Mezinárodní organizace pro migraci se ČR ještě nemůže měřit s anglicky, či německy mluvícími zeměmi. Cizinci většinou ČR "využijí" ke studiu a zaměstnání, ale jejich cílem je usadit se na západě (Vyroubalová, [online], 2015). To dokazuje i fakt, že je čím dál větší zájem o kurzy němčiny. „*Musím potvrdit, že máme v kurzech stále víc cizinců, kteří se chtějí naučit německy a ideálně co nejrychleji, protože uvažují o práci v Německu anebo Rakousku,*“ potvrzuje ředitel Österreich Institutu Brno Norbert Conti (Vyroubalová, [online], 2015 & Probyznys.info, [online], 2015). ČR je zatím pořád v povědomí cizinců jako přechodná země. Těch, kteří se zde ale chtějí usadit natrvalo, stále přibývá.

Dále bohužel nebyla nalezena žádná studie zabývající se testem adaptability CCAI pro jednotlivé národnosti, tudíž výsledek, že státy s jižanským temperamentem, jako například zmíněná Venezuela, Kolumbie, Brazílie či Španělsko, mají lepší schopnost adaptovat se na cizí kulturu, nemohl být diskutován. Určitě ale nelze tvrdit, že adaptabilita na cizí prostředí je závislá pouze na národnosti jedince. Schopnost adaptovat se souvisí s prostředím, kde daný jedinec vyrůstal, souvisí se společností, ve které se pohyboval, dále také s jeho povahovými rysy, vlastnostmi a osobním temperamentem. Závěrečné zhodnocení testů tedy sice odpovídá výsledkům

jednotlivých respondentů, ale podobnost výsledků zmíněných jihoamerických států a Španělska může být čistě náhodná.

Závěr

Život v cizí zemi není nikdy jednoduchý. Člověk si musí zvyknout na nová společenská pravidla, nové zvyky, nové tradice a nový jazyk. Záleží také na konkrétní zemi, jak k cizincům přistoupí a jak je mezi sebe přijme. Češi jsou přátelští, ale déle jim trvá, než v cizincích najdou důvěru. Také jsou lehce ovlivnitelní médii a tak občas odsoudí člověka, aniž by ho lépe poznali.

Cílem diplomové práce bylo zjistit názor cizinců na život v ČR. Na začátku práce byla zmíněna zjištěná kvalita života v ČR z předchozích výzkumů a názor na kvalitu života samotných Čechů. Dále se práce podrobně věnovala vysvětlení pojmu "cizinec" a jeho zařazení do české legislativy. Na závěr teoretické části práce byly vysvětleny stěžejní pojmy práce, tedy kultura, interkulturní komunikace, adaptabilita, kulturní šok a kulturní kompetence. Stěžejní částí bylo ale samotné dotazníkové šetření, jehož výsledky byly rozebírány v druhé části práce se závěrečným srovnáním.

Tato diplomová práce dokázala, že se v ČR cizincům líbí. Některým dokonce více, než v jejich rodné zemi. Respondenti zmiňovali klid, krásnou krajinu a bohatou historii naší země. Byli pozitivně překvapeni jak se kvalita života v ČR od dob totality zlepšila. Kde ale cizinci vidí prostor ke zlepšení, je všeobecný přístup k cizincům, který je doposud spíše odmítavý. Dále se jim nelíbil lidský přístup ve vztahu zákazník - prodavač. Jakoby si Češi svých zákazníků (a nejen zahraničních) nevážili. Chtěli by také změnit kvalitu potravin, která je s potravinami sousedních států nesrovnatelně horší. V neposlední řadě také nebyli spokojeni se službami cizinecké policie. Ani jeden respondent si ale nestěžoval na nepořádek, na špatnou kvalitu silnic, ani například na politiku. Žádný z respondentů se na ČR nedíval skrz prsty a netvrdil, že by zde nebylo co dělat.

ČR má určitě, nejen cizincům, co nabídnout. Už jen její strategická poloha, tedy v samotném srdci Evropy, vybízí ke snadnému cestování do okolních evropských zemí a naopak zahraniční turisté často Českem projíždí při cestách na opačný konec Evropy. Tímto se ČR dostává přinejmenším do povědomí cizinců.

Zelená země, také tak někteří respondenti označovali ČR. Příroda v Česku byla chválena zejména respondenty, kteří pocházeli původem ze subtropického pásma. ČR je prakticky pokryta lesy. Lesnaté plochy lemují hranice státu, dálnice, města i vesnice. Mimo to se v Česku nacházejí krásné krápníkové jeskyně, propasti, pískovcové skály

i hory. Jediné, co Česku chybí, je moře. Kromě nádherné přírody má ČR také velmi zajímavou minulost podloženou velkým množstvím historických památek, hradů, zámků, ale i měst. Praha a Český Krumlov byli podle výzkumu nejčastěji navštěvovaná města, obdivovaná pro jejich památky a historii. Pokud by se cizinec nenašel ani v přírodě, ani v návštěvě pamětihodností, může ho ČR nalákat na přátelské obyvatele, příznivé ceny a vynikající pivo.

Přesně takhle vidí cizinci ČR a přesně takhle bychom ji měli vidět i my, Češi.

Seznam použité literatury

Internetové zdroje

10 Ways to Describe Colombians. *Uncover Colombia: Travel. Discover. Experience* [online]. 2013, 9.8.2013 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.uncovercolombia.com/en/item/10-ways-to-describe-colombians>

ABELSON TRŽILOVÁ, J. Jak se cítí cizinci v Čechách. *Xantypa: Kulturně-spoločenský měsíčník* [online]. 2008, 12/08, (12) [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.xantypa.cz/archiv-cisel/cislo-12-08/625-3/cizinci-v-cechach>

American Stereotypes. *National Stereotypes* [online]. 2013, 27.4.2013 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.nationalstereotype.com/american-stereotypes/>

AVERILL, G. Top 10 Beer Drinking Countries in the World. *Paste magazine* [online]. USA, 2014, 21.11.2014 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.pastemagazine.com/articles/2014/11/top-10-beer-drinking-countries-in-the-world.html>

Best of the Czech Republic. *Youtube* [online]. 2015, 10.3.2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Vt5B64tjZSg>

CCAI Overview Video: Insights into Cross-Cultural Adaptability [online]. 2007 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.ccaiassess.com/video.html>

Centrum nezávislého průzkumu veřejného mínění. Naše společnost: *Sociologický ústav AV ČR* [online]. 2009 [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/vztahy-a-zivotni-postoje/kdo-je-to-cizinec>

Cizinci: Počet cizinců - datové údaje. *Český Statistický Úřad* [online]. 1 4 2015 [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

Colombia Was Happiest Country In The World By The End Of 2012, Survey Finds. *Huff Post: Latinovoices* [online]. 2013, 1.7.2013 [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2013/01/07/colombia-happiest-country-in-the-world-in-2012-survey-finds_n_2426667.html

Culture shock. Oxford dictionaries: Language matters [online]. 2015 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/culture-shock?q=culture+shock>

Culture shock. Study Abroad Center: Language matters [online]. *University of California, Irvine*, 2011 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.cie.uci.edu/prepare/shock.shtml>

Czech Republic. OECD: Better Life Index [online]. 2013 [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/czech-republic/>

Czech Tourism: Příspěvková organizace Ministerstva pro místní rozvoj ČR [online]. 2005, 2013 [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>

Czech.cz [online]. 2015 [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz>

CzechTourism 2015 letní TV spot. *Youtube* [online]. 2015, 14.10.2015 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=qdfgPe182eM>

ČECH, R. (2008). Monod a Chomsky. In Markoš, A., Náhoda a nutnost. *Jacques Monod v zrcadle naší doby*. Praha: Pavel Mervart, [cit. 2015-12-2]. Dostupné z: http://www.cechradek.cz/publ/2008_Cech_Monod_Chomsky.pdf

ČERNÁ, J. Kvalita života v Česku: Češi nemají peníze a nepomáhají. *Aktuálně.cz* [online]. 2013, 28.5.2013 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/kvalita-zivota-v-cesku-cesi-nemaji-penize-a-nepomahaji/r~i:article:781023/>

Do Česka loni přijelo skoro 26 milionů cizinců. Většina z nich jen na jeden den. *Ihned.cz* [online]. 2012, 23.4.2015 [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-63908500-do-ceska-loni-prijelo-skoro-26-milionu-cizincu-vetsina-z-nich-jen-na-jeden-den>

FANTINI, E. What is intercultural competence? [online]. *School for International Training, Brattleboro-Vermont/USA and CICB Center of Intercultural Competence*, Kloten Switzerland, 2001 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: http://www.pestalozzi.ch/fileadmin/empower/What_is_Intercultural_Competence.pdf

Geert Hofstede Consortium. Geert Hofstede - Recent Discoveries about Cultural Differences. *Youtube* [online]. Siegmund Audiovisuele Produkties, 2013, 19. 1. 2013 [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LBv1wLuY3Ko&feature=em-share_video_user

Google.com: what to visit in the Czech Republic. *Google* [online]. 2015, 2015 [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <https://www.google.cz/search?q=what+to+visit+in+the+Czech+Republic&ie=&oe=>

HOFSTEDE, G. HOFSTEDE, G. J. Culture. *Geert Hofstede and Gert Jan Hofstede* [online]. 2013a [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://geerthofstede.nl/culture>

HOFSTEDE, G. HOFSTEDE, G. J. Dimensions of national cultures. *Geert Hofstede and Gert Jan Hofstede* [online]. 2013b [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://geerthofstede.nl/dimensions-of-national-cultures>

HORÁČEK, F. Většina návštěvníků jezdí do Česka jen „na otočku“ za nákupy. *IDNES.cz* [online]. 2012, 5.6.2012 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/turiste-jezdi-do-ceska-nakupovat-d44-/ekonomika.aspx?c=A120605_163058_ekonomika_fih

IBM: IBM Delivery Center in Brno. *IBM* [online]. 2015 [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: http://www-05.ibm.com/employment/cz/ibm_centre_brno/index.shtml

Jedinečná studie o povaze Čechů: Jsme národ "čecháčků"? *Eurozprávy.cz* [online]. 2013, 27.12.2013 [cit. 2015-11-13].

Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/zivot/84417-jedinecna-studie-o-povaze-cechu-jsme-narod-cechacku/>

KOPECKÝ, J. Poslanci už zákon proti kouření v restauracích nepouštějí ani na program. In: *IDNES.cz* [online]. 2015, 21.10.2015 [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/poslanci-uz-zakon-proti-koureni-v-restauracich-nepousteji-ani-na-program-1lw-/domaci.aspx?c=A151021_140126_domaci_kop

Kudyznudy.cz [online]. 2015, 2015 [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/>

O jaké jazykové kurzy mají zaměstnanci zájem? Vede angličtina, němčina netáhne. *ProByznys.info* [online]. 2015, 14.5.2015 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://probyznysinfo.ihned.cz/c1-64009040-o-jake-jazykove-kurzy-maji-zamestnanci-zajem-vede-anglictina-nemcina-netahne>

ÖBRINK HOBZOVÁ, M. Život v ČR očima cizinců [online]. *Katedra křesťanské výchovy Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci: Věda do škol*, 2012 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: http://www.popup.upol.cz/files/forSchoolsDocuments/2013080811382750_CMTF-Hobzova.pdf

OECD: ČR je co do kvality života na 22. místě. *Britské Listy: Skutečnost je vždy složitější* [online]. 2013, 5.11.2013 [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz>

PAYNE, S. Top 10 Heaviest Beer-drinking Countries: Czech Republic and Germany Sink Most Pints. *International Business Times* [online]. United Kingdom, 2014, 20.11.2014 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.co.uk/top-10-heaviest-beer-drinking-countries-czech-republic-germany-sink-most-pints-1475764>

Průzkum: Češi se stále bojí cizinců, mají strach z nemocí a kriminality. *Aktuálně.cz* [online]. 2015, 2015 [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/pruzkum-rostou-obavy-cechu-z-cizincu-kvuli-zpusobu-zivota-a/r~0377570c6e9f11e5b440002590604f2e/>

Respected values in Arab culture. *Arab Business Etiquette* [online]. 2008, 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.arab-business-etiquette.com/respected-values-in-arab-culture.php>

SCS.ABZ.CZ: Slovník cizích slov. *Apolita* [online]. 2015 [cit. 2015-10-19]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/apolita>

Se svým životem jsou podle CVVM spokojeny dvě třetiny Čechů. *ČT24* [online]. 2015, 3.8.2015 [cit. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1558134-se-svym-zivotem-jsou-podle-cvvm-spokojeny-dve-tretiny-cechu>

SKALKOVÁ, O. Nejbezpečnější země světa: Česku patří desáté místo. *Aktuálně.cz* [online]. Praha, 2015, 7.8.2015 [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/nejbezpecnejsi-zeme-sveta-cesku-patri-desate-misto/r~b13663f23ce411e5b6b20025900fea04/>

SMITH, D. K. Cross-Cultural Adjustment. *Study Abroad Program* [online]. University of California, Santa Barbara, 2011 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: http://eap.ucop.edu/Documents/_forms/1011/Cross-Cultural_Adjustment.pdf

Something About Russian National Character. *Russia IC* [online]. 2006, 25.12.2006 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: http://www.russia-ic.com/culture_art/traditions/336/#.VII6WTZdG70

Terminologický slovník. *MVČR* [online]. 2015 [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

The Spanish Personality. *Eye On Spain* [online]. 2008, 14.12.2008 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.eyeonspain.com/blogs/psychology/1023/the-spanish-personality.aspx>

Tripadvisor: Aktivita v ČR [online]. 2015, 2015 [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/>

Typický Čech? *Cetelem* [online]. 2015, (20), 2015 [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <https://www.cetelem.cz/o-nas/magazin-c-plus/predesla-cisla/magazin-c-plus-c-20/typicky-cech/>

Venezuelan Stereotypes. *National Stereotypes* [online]. 2013, 12.5.2013 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.nationalstereotype.com/venezuelan-stereotypes/>

VYROUBALOVÁ, M. Brno jako přestupní stanice na západ. Řada cizinců v Česku zůstat nechce. *IDNES.cz: Brno a Jižní Morava* [online]. 2015, 6.6.2015 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: http://brno.idnes.cz/cizinci-miri-z-brna-dal-na-zapad-dm3-/brno-zpravy.aspx?c=A150527_144709_brno-zpravy_mav

Tištěné zdroje

BADE, K J. *Evropa v pohybu : evropské migrace dvou staletí*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 497 s. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-559-5.

BENNETT, M. J. *Becoming interculturally competent*. In J. Wurzel (Ed.), *Toward multiculturalism: A reader in multicultural education* (2nd ed., pp. 62–77).

BERRY, J. W.; POORTINGA, I. H.; SEGALL, M. H.; DASEN, P. R. *Cross-cultural psychology: Research and applications*. 2. Cambridge: University Press, 2002. 589 s.
Cizinci v ČR : Foreigners in the Czech Republic. Praha: Český statistický úřad, 2006. 240 s. ISBN 80-250-1263-8.

ČENĚK, J.; BREŠOVÁ, J.; SMOLÍK, J. *Interkulturní psychologie: Současný výzkum a aplikace*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. 140 p. ISBN 978-80-7375-750-2.

ČIŽINSKÝ, P.; ET AL. *Cizinecké právo*. [s.l.]: LINDE, 2012. 376 s. ISBN 9788072018871

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

Global Peace Index: *Measuring peace, its causes and its economic value*. USA: Institute for economics and peace, 2015. ISBN 978-0-9942456-3-2. Dostupné také z: http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/Global%20Peace%20Index%20Report%202015_0.pdf

HALL, E. T. *Beyond culture*. Anchor Books ed. New York: Anchor Books, 1989, ISBN: 978-0385124744, 298 p.

HALL, E. T. *The hidden dimension*. New York: Anchor Books, 1990, ISBN: 978-0-385-08476-5, 217 p.

HALL, E. T. *The silent language*. New York: Anchor Books, 1981, ISBN: 978-0385055499, 209 p.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HENDL, J. *Přehled statistických metod : analýza a metaanalýza dat*. 4. vyd. Praha: Portál, 2012. 734 s. ISBN 978-80-262-0200-4.

HOFSTEDE, G.; HOFSTEDE, G J. *Kultury a organizace : software lidské mysli : spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde, 2007. 335 s. ISBN 978-80-86131-70-2.

HOFSTEDE, G.; HOFSTEDE, G J.; MINKOV, M. *Cultures and organizations : software of the mind : intercultural cooperation and its importance for survival*. 3. vyd. New York: McGraw-Hill, 2010. 561 s. ISBN 978-0-07-166418-9.

HOLÝ, L. *Malý český člověk a skvělý český národ: národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 209 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-97-4.

IVANOVÁ, J.; BŘICHŇÁČOVÁ, J. *Fenomén kulturního šoku, fáze adaptace na cizí kulturní prostředí*. Praha: ČZU, Katedra řízení, 2006, : s. 359-362.

KÁBRT, J. *Latinsko-český slovník*. V nakl. Leda 1. vyd. Praha: Leda, 2000, 575 s. ISBN 8085927829.

KELLEY, C.; MEYERS, J. *CCAI (Cross-Cultural Adaptability Inventory) Manual*. Minneapolis: NCS Pearson, 1995.

KOCOUREK, J. *Vzdělávání o interkulturním setkávání: 3. Kulturní šok*, 2010.

KOLMAN, L. *Komunikace mezi kulturami : psychologie interkulturních rozdílů*. 1. vyd. Praha: ČZU PEF Praha ve vydavatelství Credit, 2001. 188 s. ISBN 80-213-0735-8.

KOSTKOVÁ, K. *Rozvoj interkulturní komunikační kompetence* [online]. Brno: Pedagogický výzkum v teorii a praxi, 2012, s. 44 [cit. 2015-12-2]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/pvtp29.pdf>

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1988. Kapitola Proxemika - sdělování přiblížením a oddálením, bez ISBN, s. 43-44.

MORGENSTERNOVÁ, M.; ŠULOVÁ, L. et al. : *Interkulturní psychologie, Rozvoj interkulturní senzitivity*. Karolinum, Praha, 2007, 218 stran, ISBN 978-80-246-1361-1

PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010, 220 s. Psychologie (Portál). ISBN 978-80-7367-709-1.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha: Triton, 2006. 263 s. ISBN 80-7254-866-2.
SCHROLL-MACHL, S; NOVÝ, I. *Interkulturní komunikace: Češi a Němci*. 2. Praha: Management Press, 2015, ISBN: 978-80-7261-298-7, 168 s.

ŠKRÁBOVÁ, M.; WAGNEROVÁ, I.: *Intercultural Aspects of Human Resources Management in Japanese Companies in Czech Republic*. Editoři: Simovic, Bakič, Tomic, Hubinková; In: 2nd Special Focus Symposium on ICSKS: Information and Communication Sciences in the Knowledge Society. 2008, Zadar, Croatia: University of Zagreb. Zadar 2008 November 13-14, ISBN 978-953-7210-14-4, s. 172-184

Odborná periodika

ALIĆ, A., HABIBOVIĆ, S. (2013). Approaching to Immigrant Families - The Scope of Transgenerational and Culture Shock Model. Cyprus: *Elsevier*, s. 144 - 148.

BAXTER, J. C. (1970). Interpersonal Spacing in Natural Settings. *Sociometry. American Sociological Association*, 33, s. 444-456.

BOYD, R.; RICHESON P.J. (1995). Why Does Culture Increase Human Adaptability? *Ethology and Sociobiology*. New York: *Elsevier Science Inc.*, 1995(16): 125 - 143.

CALIGIURI, P. M. (2000). Selecting expatriates for personality characteristics: A moderating effect of personality on the relationship between host national contact and cross-cultural adjustment. *MIR: Management International Review*, 40(1), s. 61–80.

GOLDSTEIN, S. B., KELLER, S. R. (2015). U.S. college student's lay theories of culture shock. *Internal Journal of Intercultural Relations*. USA: Elsevier, 2015(47): 187-194.

HALL, E. T. (1963). A System for the Notation of Proxemic Behavior. *American Anthropologist* [online]. 65(5): 1003-1026 [it. 2015-12-09]. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1525/aa.1963.65.5.02a00020>

HEINE, S. J.; LEHMAN D. R.; PENG K.; GREENHOLTZ J. (2002). What's wrong with cross-cultural comparisons of subjective Likert scales?: The reference-group effect. *Journal of Personality and Social Psychology* [online]. 82(6): 903-918 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://doi.apa.org/getdoi.cfm?doi=10.1037/0022-3514.82.6.903>

HEŘMANOVÁ, E., FARYADOVÁ, K. Efektivnost integrace muslimských minorit v zemích EU: se zaměřením na situaci v Česku. *Současná Evropa*. 2012, 2012(01): 111-132.

HUBERT, K.; GUDYKUNST, W.; GUERRERO, S. (2001). Intergroup communication over time. *Pergamon*. California State University, Fullerton: Elsevier Science Ltd., 1999(23): 13-46. *International*, 6(6), 298–311.

CHEN, G.-M., Starosta, W. J. (1996). Intercultural communication competence: A synthesis. *Communication Yearbook*, 19, 353–383.

JOHNSON, J.P., T. LENARTOWICZ a S. APUD. (2006). Cross-Cultural competence in international business: Toward a definition and a model. *Journal of International Business Studies*. England: Palgrave Macmillan LTD, 2006(37): 525-543.

KAY, P.; KEMPTON, W. (1984). What Is the Sapir-Whorf Hypothesis? *American Anthropologist*. USA: American Anthropological Association, 86(1): 65-79.

KOKAREVICH, M. N.; SIZOVA N. Z. (2015). *Model of Tolerance of Intercultural Communication*. Tomsk, Russia: *Elsevier*, 2015(166), s. 621 - 625.

KUNSTA, J.; SAM, D.; ULLEBERG, P. (2012). Perceived islamophobia: Scale development and validation. University of Oslo, University of Bergen: *Elsevier*, 2013(37): 225– 237.

MILSTEIN, T. (2005). Transformation abroad: Sojourning and the perceived enhancement of self-efficacy. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(2),

MKABELA, Q. (2005). Using the Afrocentric Method in Researching Indigenous African Culture. *The Qualitative Report*, 10(1), 178-189. Retrieved from <http://nsuworks.nova.edu/tqr/vol10/iss1/10>

RUBEN, B. D. (2015). Intercultural communication competence in retrospect: Who would have guessed? *International Journal of Intercultural Relations*. USA: Elsevier, 2015(48): 22-23.

SIMKHOVYCH, D. (2009). The relationship between intercultural effectiveness and perceived project team performance in the context of international development. *International Journal of Intercultural Relations* [online]. 33(5): 383-390 [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0147176709000613>

SUUTARI, V., BURCH, D., (2001). The role of on-site training and support in expatriation: existing and necessary host-company practices, *Career Development International*, Vol. 6 Iss: 6, p. 298 - 311

WEI-WEN, Ch, YU-HSI, Y.; YA-TING, C. (2012). The relationship between international experience and cross-cultural. *International Journal of Intercultural Relations*. *Graduate Institute of International Human Resource Development*, National Taiwan Normal University, Taiwan, ROC: Elsevier, 2013(37): 268– 273.

WILSON, J., WARD, C., & FISCHER, R. (2013). Beyond culture learning theory: What can personality tell us about cultural competence? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(6), 900–927.

Legislativní dokumenty

Listina základních práv a svobod. In: *Předsednictvo České národní rady*, 1992. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

MVČR: Občané EU a jejich rodinní příslušníci. *MVČR* [online]. 2015a [cit. 2015-10-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kdo-je-obcan-eu-a-jeho-rodinny-prislusnik-209966.aspx>

MVČR: Občané EU a jejich rodinní příslušníci: Přejížděný pobyt. *MVČR* [online]. 2015b [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prechodny-pobyt.aspx>

MVČR: Občané EU a jejich rodinní příslušníci: Trvalý pobyt. *MVČR* [online]. 2015c [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-cizince-obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici-trvaly-pobyt.aspx>

MVČR: Občané třetích zemí. *MVČR* [online]. 2015d [cit. 2015-10-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>

MVČR: Občané třetích zemí: Dlouhodobý pobyt. *MVČR* [online]. 2015g [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>

MVČR: Občané třetích zemí: Modrá karta. *MVČR* [online]. 2015ch [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/modra-karta.aspx>

MVČR: Občané třetích zemí: Vízum k pobytu do 90 dnů (krátkodobé). *MVČR* [online]. 2015e [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-do-90-dnu-kratkodobe.aspx>

MVČR: Občané třetích zemí: Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé) . *MVČR* [online]. 2015f [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobe.aspx>

MVČR: Občané třetích zemí: Zaměstnanecká karta. *MVČR* [online]. 2015h [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zamestnanecka-karta.aspx>

Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním (trestní řád). In: . Národní shromáždění Československé socialistické republiky, 1961, částka 66, číslo 141.

Zákon č. 325/1999 Sb.: o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). In: . Parlament ČR, 1999, číslo 325.

Zákon č. 326/1999 Sb.: o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů. In: . Parlament ČR, 1999, číslo 326.

Zákon č. 40/2009 Sb.: Trestní zákoník. In: . Parlament ČR, 2009, částka 11, číslo 40.

Zákon č. 435/2004 Sb.: o zaměstnanosti. In: . Parlament ČR, 2004, číslo 435.

Zákon č. 455/1991 Sb.: o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In: . Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, 1991, číslo 455.

Seznam zkratek

CCAI	Cross Cultural Adaptability Inventory
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český Statistický Úřad
EU	Evropská Unie
IBM DC	IBM Delivery Center
ICC	Intercultural Communication Competence
LZSP	Listina základních práv a svobod
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
USA	United States of America (Spojené státy americké)

Seznam grafů

Graf 1: Počet cizinců v ČR v letech 2009 - 2013	20
Graf 2: Schéma působení prostředí na jedince	26
Graf 3: Profil vlastního CCAI	48
Graf 4: Počet respondentů za jednotlivé kontinenty	51
Graf 5: Počet respondentů za jednotlivé státy	52
Graf 6: Věk respondentů za Evropu	53
Graf 7: Délka pobytu v ČR evropských respondentů	55
Graf 8: Důvod stěhování do ČR evropských respondentů	55
Graf 9: Chtěli by cizinci z Evropy zůstat v ČR natrvalo?	56
Graf 10: Znalost češtiny u respondentů z Evropy	57
Graf 11: Jaké destinace jsou Evropany nejvíce navštěvovány	58
Graf 12: Vlastnosti Čechů podle Evropanů	62
Graf 13: Co by cizinci na ČR změnili	64
Graf 14: Průměrné výsledky testu adaptability pro Evropu	66
Graf 15: Průměrné výsledky testu CCAI jednotlivých dimenzí pro státy Evropy	69
Graf 16: Věk respondentů ze světa	72
Graf 17: Délka pobytu v ČR cizinců ze světa	73
Graf 18: Důvod stěhování cizinců ze světa do ČR	74
Graf 19: Kolik cizinců ze světa hovoří česky	75
Graf 20: Jaké destinace lidé nejvíce navštěvují?	76
Graf 21: Vlastnosti Čechů podle cizinců ze světa	78
Graf 22: Co by na ČR změnili cizinci ze světa	79
Graf 23: Průměrné výsledky testu adaptability pro svět	80
Graf 24: Průměrné výsledky jednotlivých dimenzí pro státy světa	83
Graf 25: Celkové výsledky CCAI pro všechny kontinenty	88

Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam navštívených míst cizinci evropského původu	59
Tabulka 2: Seznam navštívených míst cizinci ze světa	77
Tabulka 3: Počet cizinců v ČR v letech 2009 - 2013 podle druhu pobytu	111
Tabulka 4: Otázky CCAI (1 - 23) v originálním znění.....	112
Tabulka 5: Otázky CCAI (24 - 50) v originálním znění.....	113
Tabulka 6: Bodování CCAI otázek 1 - 23	114
Tabulka 7: Bodování CCAI otázek 24 - 50 a závěrečná tabulka pro součet celkových bodů	115
Tabulka 8: Co by cizinci z Evropy změnili na ČR	116
Tabulka 9: Vlastnosti Čechů podle Evropanů	117
Tabulka 10: Průměrné výsledky testu adaptability pro jednotlivé státy Evropy	118
Tabulka 11: Co by cizinci ze světa změnili na ČR.....	119
Tabulka 12: Vlastnosti Čechů podle cizinců ze světa.....	119
Tabulka 13: Průměrné výsledky testu adaptability pro jednotlivé státy světa.....	120

Seznam příloh

Příloha 1: Počet cizinců v ČR v letech 2009 - 2013 podle druhu pobytu	111
Příloha 2: Otázky CCAI v originálním znění.....	112
Příloha 3: Bodování CCAI a vyhodnocení.....	114
Příloha 4: Obrázky a tabulky k vyhodnocení výsledků pro Evropu	116
Příloha 5: Obrázky a tabulky k vyhodnocení výsledků pro svět.....	119
Příloha 6: Přepsané otázky dotazníku v originálním znění	121

Přílohy

Příloha 1: Počet cizinců v ČR v letech 2009 - 2013 podle druhu pobytu

Tabulka 3: Počet cizinců v ČR v letech 2009 - 2013 podle druhu pobytu

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cizinci včetně azylantů	255 917	280 111	323 343	394 345	439 498	434 600	426 423	436 319	438 076	441 536
Trvalé pobyty	99 467	110 598	139 185	157 512	172 191	180 359	188 952	196 408	212 455	236 557
Azyly	1 623	1 799	1 887	2 030	1 933	2 097	2 132	2 166	2 130	2 347
Přechodný EU/ Dlouhodobý pobyt	92 390	145 963	155 164	188 107	233 440	243 302	226 803	225 806	213 569	194 443
Víza nad 90 dní	62 437	21 751	27 107	46 696	31 934	8 842	8 536	11 939	9 922	8 189

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Příloha 2: Otázky CCAI v originálním znění

Tabulka 4: Otázky CCAI (1 - 23) v originálním znění

		Definitely true	True	Rather true	Rather not true	Not true	Definitely not true
1	I have ways to deal with the stresses of new situations.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
2	I believe that I could live a fulfilling life in another culture.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
3	I try to understand peoples thoughts and feelings when I talk to them.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
4	I feel confident in my ability to cope with life, no matter where I am.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
5	I can enjoy relating to all kinds of people.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
6	I believe that I can accomplish what I set out to do, even in unfamiliar settings.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
7	I can laugh at myself when I make a cultural faux pas (mistake).	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
8	I like being with all kinds of people.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
9	I have a realistic perception of how others see me.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
10	When I am working with people of a different cultural background, it is important to me to receive their approval.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
11	I like a number of people who don't share my particular interests.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
12	I believe that all people, of whatever race, are equally valuable.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
13	I like to try new things.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
14	If I had to adapt to a slower pace of life, I would become impatient.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
15	I am the kind of person who gives people who are different from me the benefit of a doubt.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
16	If I had to hire several job candidates from a background from a background different from my own, I feel confident that I can make a good judgment.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
17	If my ideas conflicted with those of others who are different from me, I would follow my ideas rather than theirs.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
18	I could live anywhere and enjoy life.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
19	Impressing people different from me is more important than being myself with them.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
20	I can perceive how people are feeling, even if they are different from me.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
21	I make friends easily.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
22	When I am around people who are different from me, I feel lonely.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
23	I don't enjoy trying new foods.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT

Zdroj: Cross-Cultural Adaptability Inventory Manual, Kelley, C., Meyers, J., 1995.

Tabulka 5: Otázky CCAI (24 - 50) v originálním znění

		Definitely true	True	Rather true	Rather not true	Not true	Definitely not true
24	I believe that all cultures have something worthwhile to offer.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
25	I feel free to maintain my personal values, even among those who don't share them.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
26	Even if I failed in a new living situation, I could still like myself.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
27	I'm not good at understanding people when they are different from me.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
28	I pay attention to how people's cultural differences affect their perception of me.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
29	I like new experiences.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
30	I enjoy spending time alone, even in unfamiliar surroundings.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
31	I rarely get discouraged, even when I work with people who are very different from me.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
32	People who know me would describe me as a person who is intolerant of others differences.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
33	I consider the impact my actions have on others.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
34	It is difficult for me to approach unfamiliar situations with a positive attitude.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
35	I prefer to decide from my own values, even when those around me have different values.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
36	I can cope well with whatever difficult feelings I might experience in a new culture.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
37	When I meet people who are different from me, I tend to feel judgmental about their differences.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
38	When I am with people who are different from me, I interpret their behavior in the context of their culture.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
39	I can function in situations where things are not clear.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
40	When I meet people who are different from me, I am interested in learning more about them.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
41	My personal value system is based on my own beliefs, not on conformity to other people's standards.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
42	I trust my ability to communicate accurately in new situations.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
43	I enjoy talking with people who think differently than I think.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
44	When I am in a new or strange environment, I keep an open mind.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
45	I can accept my imperfections, regardless of how others view them.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
46	I am the kind of person who gives people who are different from me the benefit of the doubt.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
47	I expect that others will respect me, regardless of their cultural background.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
48	I can live with the stress of encountering new circumstances or people.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
49	When I meet people who are different from me, I expect to like them.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT
50	In talking with people from other cultures, I pay attention to body language.	DT	T	RT	RNT	NT	DNT

Zdroj: Cross-Cultural Adaptability Inventory Manual, Kelley, C., Meyers, J., 1995.

Příloha 3: Bodování CCAI a vyhodnocení

Tabulka 6: Bodování CCAI otázek 1 - 23

Scoring Directions:

For each item, find the circled response and write that number in the box to the left of the item. Add up the numbers in each column (ER, FO, PAC, and PA) and record the subtotals at the bottom of the page. Do the same for the items on page 4. Add up the column subtotals from pages 3 and 4 using the worksheet on page 4.

ER	FO	PAC	PA							
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	1.
	<input type="text"/>			6	5	4	3	2	1	2.
		<input type="text"/>		6	5	4	3	2	1	3.
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	4.
	<input type="text"/>			6	5	4	3	2	1	5.
			<input type="text"/>	6	5	4	3	2	1	6.
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	7.
	<input type="text"/>			6	5	4	3	2	1	8.
		<input type="text"/>		6	5	4	3	2	1	9.
<input type="text"/>				1	2	3	4	5	6	10.
	<input type="text"/>			6	5	4	3	2	1	11.
			<input type="text"/>	6	5	4	3	2	1	12.
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	13.
	<input type="text"/>			1	2	3	4	5	6	14.
		<input type="text"/>		6	5	4	3	2	1	15.
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	16.
			<input type="text"/>	6	5	4	3	2	1	17.
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	18.
	<input type="text"/>			1	2	3	4	5	6	19.
		<input type="text"/>		6	5	4	3	2	1	20.
<input type="text"/>				6	5	4	3	2	1	21.
	<input type="text"/>			1	2	3	4	5	6	22.
<input type="text"/>				1	2	3	4	5	6	23.
ER	FO	PAC	PA	Subtotals (Add to subtotals on page 4)						

Zdroj: Cross-Cultural Adaptability Inventory Manual, Kelley, C., Meyers, J., 1995.

Tabulka 7: Bodování CCAI otázek 24 - 50 a závěrečná tabulka pro součet celkových bodů

WORKSHEET					ER	FO	PAC	PA									
	ER	FO	PAC	PA													
					☐						6	5	4	3	2	1	24.
					☐						6	5	4	3	2	1	25.
					☐						6	5	4	3	2	1	26.
					☐						1	2	3	4	5	6	27.
					☐						6	5	4	3	2	1	28.
					☐						6	5	4	3	2	1	29.
					☐						6	5	4	3	2	1	30.
					☐						6	5	4	3	2	1	31.
					☐						1	2	3	4	5	6	32.
					☐						6	5	4	3	2	1	33.
					☐						1	2	3	4	5	6	34.
					☐						6	5	4	3	2	1	35.
					☐						6	5	4	3	2	1	36.
					☐						1	2	3	4	5	6	37.
					☐						6	5	4	3	2	1	38.
					☐						6	5	4	3	2	1	39.
					☐						6	5	4	3	2	1	40.
					☐						6	5	4	3	2	1	41.
					☐						6	5	4	3	2	1	42.
					☐						6	5	4	3	2	1	43.
					☐						6	5	4	3	2	1	44.
					☐						6	5	4	3	2	1	45.
					☐						6	5	4	3	2	1	46.
					☐						6	5	4	3	2	1	47.
					☐						6	5	4	3	2	1	48.
					☐						6	5	4	3	2	1	49.
					☐						6	5	4	3	2	1	50.
											Subtotals						
					ER	FO	PAC	PA									

Zdroj: Cross-Cultural Adaptability Inventory Manual, Kelley, C., Meyers, J., 1995.

Příloha 4: Obrázky a tabulky k vyhodnocení výsledků pro Evropu

Tabulka 8: Co by cizinci z Evropy změnili na ČR

Co by cizinci z Evropy změnili na České republice	Četnost odpovědí
Dvojjazyčné vedení důležitých dokumentů, nápisů, nabídek práce a popřípadě vybrané filmy s titulky	6
Úroveň služeb v gastronomii	5
Počasí	4
Větší znalost angličtiny	3
Znalost angličtiny zaměstnanců cizinecké policie	3
Gastronomie (čerstvost potravin, výběr)	3
Zavedení Eura	3
Méně byrokracie	2
Lidé přístupnější k cizincům	2
Zákaz kouření v uzavřených prostorech	1
Xenofobii Čechů	1
Kulturu podnikání a způsob, jakým negativně ovlivňuje společnost	1
Výše platů	1
Kurzy češtiny pro cizince zdarma	1
Přístup k cizincům	1
Vízový systém, aby cizinec nemusel žít ve strachu, že ze dne na den bude kvůli povolení k pobytu vyhoštěn ze země	1
Zvýšení platů pro učitele, policii, hasiče a doktory	1
Více Slováků, méně Čechů	1
Prvotní informace pro cizince s tím, kde co najdou	1
Výše daní	1
Výše nájmu	1
Vládu	1
NIC	1
Cikáni	1
Dopravní spojení mezi Českou republikou a Slovenskem (ne jen s Bratislavou)	1

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 9: Vlastnosti Čechů podle Evropanů

Vlastnosti Čechů podle Evropanů	Četnost odpovědi
přátelští	18
alkoholici	8
otevření (open minded)	7
uzavření	6
rezervovaní	5
klidní	4
xenofobní (mají strach z cizinců)	4
čechocentričtí, zaměření příliš sami na sebe	4
pohodoví	4
zdvořilí, slušní	3
ochotní pomáhat	2
pohostinní	2
pragmatičtí	2
zábavní	2
organizovaní	2
krásní	2
závistiví	2
komunikativní	2
féroví	2
neumí anglicky	2
spolehliví	2
sportovci	2
společenšší	1
upřímní	1
praví (na nic si nehrají)	1
intelektuální	1
inovativní	1
přísní	1
milovníci přírody	1
neochotní pomáhat	1
ocení, když se cizinec snaží mluvit česky	1
zkorumpovatelní	1
nízká sociální inteligence	1
neochotní	1
nesmělí	1
nešťastní	1
skromní, nenároční	1
konformní (chovající se podle zaběhlých kolejí)	1
tolerantní	1
chladní	1
bezstarostní	1
vášniví	1
nepřátelští	1
patrioti	1
lstitiví	1
nekomplikovaní	1
osamělí	1
tvrdě pracující	1
trpěliví	1
milovníci psů	1
šťastní	1
pesimisti	1

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 10: Průměrné výsledky testu adaptability pro jednotlivé státy Evropy

Stát	ER	FO	PAC	PA	Součet dimenzí
Španělsko	86	63	53	36	236
Německo	90	58	53	32	233
Chorvatsko	83	59	47	36	225
Řecko	78	60	51	34	222
Rumunsko	77	59	49	35	221
Anglie	81	57	47	33	219
Rakousko	79	58	46	34	218
Makedonie	78	57	47	32	214
Nizozemí	77	56	48	33	214
Portugalsko	78	57	46	32	212
Ukrajina	77	55	42	36	210
Maďarsko	76	52	46	36	210
Litva	75	57	43	32	206
Polsko	78	48	46	30	202
Belgie	72	54	44	29	199
Itálie	71	48	45	27	192
Rusko	71	56	38	26	191

Zdroj: Vlastní zpracování.

Příloha 5: Obrázky a tabulky k vyhodnocení výsledků pro svět

Tabulka 11: Co by cizinci ze světa změnili na ČR

Co by cizinci na České republice změnili	Četnost odpovědí
Zákaz kouření v uzavřených prostorech	3
Otevírací doba	2
Dvojjazyčné vedení důležitých dokumentů, nápisů, nabídek práce a popřípadě vybrané filmy s titulky	1
Lehká ovlivnitelnost médií	1
Lepší výběr v luxusním ubytování	1
Méně fotbalu, více hokeje	1
Počasí	1
Úroveň služeb v gastronomii	1
Větší znalost angličtiny	1
Mylný názor na muslimský národ	1

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 12: Vlastnosti Čechů podle cizinců ze světa

Vlastnosti Čechů	Četnost odpovědí
přátelští	5
milovníci piva	4
krásné ženy	4
milí	3
klidní	2
rádi se chodí bavit	2
chytří	1
kulturní	1
lehce ovlivnitelní (např. médií)	1
odsuzujeme bez hlubší znalosti	1
ochotní pomáhat	1
společenská	1
upřímní	1
vážní	1
zdvořilí	1
zodpovědní	1
milovníci přírody	1
úžasní lidé	1

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 13: Průměrné výsledky testu adaptability pro jednotlivé státy světa

Stát	ER	FO	PAC	PA	Součet dimenzí
Kolumbie	89	65	53	37	244
Venezuela	89	64	54	36	243
Brazílie	83	59	49	31	222
Kanada	82	63	44	33	222
USA	82	57	45	35	219
Tunisko	82	48	46	37	214
Kongo	82	51	43	37	213
Maroko	76	56	47	34	213

Zdroj: Vlastní zpracování.

Příloha 6: Přepsané otázky dotazníku v originálním znění

Part 1 - Personal information

1. Sex
 - a) male
 - b) female

2. Age
 - a) Under 20
 - b) 21 - 30
 - c) 31 - 40
 - d) 41 - 50
 - e) 51 - 60
 - f) Over 60

3. Nationality
(choice from all world's nationalities)

4. Marital Status
 - a) Single
 - b) Married
 - c) Divorced
 - d) Widowed

5. Are you a student
 - a) Yes
 - b) No

Part 2 - CCAI

1. I have ways to deal with the stresses of new situations.
2. I believe that I could live a fulfilling life in another culture.
3. I try to understand peoples thoughts and feelings when I talk to them.
4. I feel confident in my ability to cope with life, no matter where I am.
5. I can enjoy relating to all kinds of people.
6. I believe that I can accomplish what I set out to do, even in unfamiliar settings.
7. I can laugh at myself when I make a cultural faux pas (mistake).
8. I like being with all kinds of people.
9. I have a realistic perception of how others see me.
10. When I am working with people of a different cultural background, it is important to me to receive their approval.
11. I like a number of people who don't share my particular interests.
12. I believe that all people, of whatever race, are equally valuable.
13. I like to try new things.
14. If I had to adapt to a slower pace of life, I would become impatient.
15. I am the kind of person who gives people who are different from me the benefit of a doubt.
16. If I had to hire several job candidates from a background different from my own, I feel confident that I can make a good judgment.
17. If my ideas conflicted with those of others who are different from me, I would follow my ideas rather than theirs.
18. I could live anywhere and enjoy life.
19. Impressing people different from me is more important than being myself with them.
20. I can perceive how people are feeling, even if they are different from me.
21. I make friends easily.
22. When I am around people who are different from me, I feel lonely.
23. I don't enjoy trying new foods.
24. I believe that all cultures have something worthwhile to offer.
25. I feel free to maintain my personal values, even among those who don't share them.
26. Even if I failed in a new living situation, I could still like myself.
27. I'm not good at understanding people when they are different from me.

28. I pay attention to how people's cultural differences affect their perception of me.
29. I like new experiences.
30. I enjoy spending time alone, even in unfamiliar surroundings.
31. I rarely get discouraged, even when I work with people who are very different from me.
32. People who know me would describe me as a person who is intolerant of others differences.
33. I consider the impact my actions have on others.
34. It is difficult for me to approach unfamiliar situations with a positive attitude.
35. I prefer to decide from my own values, even when those around me have different values.
36. I can cope well with whatever difficult feelings I might experience in a new culture.
37. When I meet people who are different from me, I tend to feel judgmental about their differences.
38. When I am with people who are different from me, I interpret their behavior in the context of their culture.
39. I can function in situations where things are not clear.
40. When I meet people who are different from me, I am interested in learning more about them.
41. My personal value system is based on my own beliefs, not on conformity to other people's standards.
42. I trust my ability to communicate accurately in new situations.
43. I enjoy talking with people who think differently than I think.
44. When I am in a new or strange environment, I keep an open mind.
45. I can accept my imperfections, regardless of how others view them.
46. I am the kind of person who gives people who are different from me the benefit of the doubt.
47. I expect that others will respect me, regardless of their cultural background.
48. I can live with the stress of encountering new circumstances or people.
49. When I meet people who are different from me, I expect to like them.
50. In talking with people from other cultures, I pay attention to body language.

Part 3 - Living in the Czech Republic

1. How long have you been living in the Czech Republic?
 - a) Less than 1 year
 - b) 1 - 3 years
 - c) 4 - 5 years
 - d) 6 - 7 years
 - e) More than 8 years

2. What was your motivation to move in the Czech Republic?
 - a) Girlfriend/Boyfriend
 - b) Family

 - c) Friends
 - d) Job
 - e) Curiosity
 - f) To experience something new
 - g) Other

3. Have you ever visited the Czech Republic before you decided to move there?
 - a) Yes, for a vacation
 - b) Yes, I studied here
 - c) Yes, as a business trip
 - d) Yes, but I just went through the CZ
 - e) No

4. Can you imagine to live in the Czech Republic forever?
 - a) Yes
 - b) Maybe for a while
 - c) No

5. Write down 3 characteristics, that describe Czech people the most? (*opened question*)

6. Are you able to communicate in Czech?
 - a) Yes, fluently
 - b) Yes, I know the basics
 - c) No, I know only some words
 - d) Not at all

7. Do you think that you have enough information about possibilities of travelling and seeing interesting places in the Czech Republic?
 - a) Yes
 - b) No
 - c) I haven't looked for any yet.

8. Where do you usually find this information?
 - a) Internet
 - b) Media
 - c) Friends and family
 - d) Nowhere
 - e) Other

9. In case you have already visited some interesting places in the Czech Republic, where (what) was it? (*opened question*)

10. If you could change one thing on the Czech Republic, which would make your life here more confident, what would it be? (*opened question*)